marksist klasikler dizisi

FRIEDRICH ENGELS

ALMANYA'DA DEVRİM VE KARŞIDEVRİM

İngilizceden Çeviren:
Erkin Özalp

Yordam Kitap

Yordam Kitap'ta
Marx-Engels Yapıtları

★

Karl Marx

Kapital I, II, III
Almancadan Çevirenler: Mehmet Selik, Nail Satlıgan, Erkin Özalp

Fransa'da Sınıf Mücadeleleri 1848-1850
Almancadan Çeviren: Erkin Özalp

Louis Bonaparte'ın 18 Brumaire'i
Almancadan Çeviren: Erkin Özalp

Fransa'da İç Savaş
Almancadan Çeviren: Erkin Özalp

Fransız Üçlemesi
Almancadan Çeviren: Erkin Özalp

Ücret, Fiyat ve Kâr
İngilizceden Çeviren: Erkin Özalp

★

Friedrich Engels

Alman Köylü Savaşı
Fransızcadan Çeviren: Okay Gönensi

Ütopyadan Bilime Sosyalizmin Gelişimi
Almancadan Çeviren: Erkin Özalp

Ailenin, Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni
Almancadan Çeviren: Erkin Özalp

Konut Sorunu
Almancadan Çeviren: Erkin Özalp

Tarihte Zorun Rolü
Almancadan Çeviren: Erkin Özalp

Almanya'da Devrim ve Karşıdevrim
İngilizceden Çeviren: Erkin Özalp

★

Karl Marx-Friedrich Engels

Komünist Manifesto
Almancadan Çeviren: Nail Satlıgan

Komünist Manifesto ve Hakkında Yazılanlar
Çeviri: Nail Satlıgan, Şükrü Alpagut

Felsefe İncelemeleri
Fransızcadan Çeviren: Cem Eroğul

Gotha ve Erfurt Programları Üzerine
Derleyen ve Almancadan Çeviren: Erkin Özalp

Friedrich Engels

★

Almanya'da Devrim ve Karşıdevrim

İngilizceden Çeviren
Erkin Özalp

★

Yordam Kitap

Yordam Kitap: 417 • **Almanya'da Devrim ve Karşıdevrim** • Friedrich Engels
ISBN 978-605-172-531-4 • *Çeviri*: Erkin Özalp
Kapak ve İç Tasarım: Savaş Çekiç • *Sayfa Düzeni*: Gönül Göner
Birinci Basım: Mart 2022
℗ Erkin Özalp, 2022 © Yordam Kitap, 2022

Yordam Kitap Basın ve Yayın Tic. Ltd. Şti. (Sertifika No: 44790)
Çatalçeşme Sokağı Gendaş Han No: 19 Kat: 3 Cağaloğlu 34110 İstanbul
T: 0212 528 19 10 • **W:** www. yordamkitap. com • **E:** info@yordamkitap.com
www.facebook.com/YordamKitap • www.twitter.com/YordamKitap

Baskı: **Pasifik Ofset** (Sertifika No: 44451)
Cihangir Mah. Güvercin Cad. No: 3/1
Baha İş Merkezi A Blok Kat: 2
34310 Haramidere / İstanbul
Tel: 0212 412 17 77

★

Almanya'da Devrim ve Karşıdevrim

★

Çevirmenin Notu

Friedrich Engels'in *Almanya'da Devrim ve Karşıdevrim* (*Revolution and Counter-Revolution in Germany*) adlı eserinin bu çevirisinin ana kaynağı, yazarın 1851-1852 yıllarında *New-York Daily Tribune* gazetesinde İngilizce olarak yayımlanan makaleleri. Biçimsel konularda metnin Almanca çevirisinden bir hayli yararlanıldı.

Çengelli parantez ({ }) işaretleri çevirmene, köşeli parantez ([ ]) işaretleri (parantez içindeki parantez işaretlerini ayırt etmek için kullanılanlar hariç) İngilizce ve Almanca baskı editörlerine (*İngilizce ed.* ve *Almanca ed.*) aittir.

Çeviri için temel alınan ve karşılaştırma için başvurulan metinlerin listesi aşağıdadır (*MEW: Marx Engels Werke*, Dietz Verlag Berlin; *MECW: Marx & Engels Collected Works*, Lawrence & Wishart):

> **MECW, Volume 11, 1979**, s. 3-96, s. 388-393
> **MEW, Band 8, 1960**, s. 3-108, s. 398-404
> Karl Marx, *Revolution and Counter-Revolution or Germany in 1848*, Edited by Eleanor Marx Aveling, Charles H. Kerr & Company, Chicago, 1907.
> Friedrich Engels, *Almanya'da Devrim ve Karşı-Devrim*, çev: Kenan Somer, Sol Yayınları, Ankara, İkinci Baskı, Kasım 1992

REVOLUTION AND COUNTER - REVOLUTION

OR

GERMANY IN 1848

BY

KARL MARX

Edited by ELEANOR MARX AVELING

CHICAGO
CHARLES H. KERR & COMPANY
1907

Eleanor Marx Aveling'in Karl Marx'a ait olduğunu düşünerek yayıma hazırladığı eserin 1907 tarihli İngilizce baskısının başlık sayfası ("Devrim ve Karşıdevrim ya da 1848'de Almanya")

İçindekiler

I	Devrim Patlak Verdiğinde Almanya	11
II	Prusya Devleti	23
III	Diğer Alman Devletleri	35
IV	Avusturya	41
V	Viyana Ayaklanması.	49
VI	Berlin Ayaklanması.	54
VII	Frankfurt Ulusal Meclisi.	60
VIII	Polonyalılar, Çekler ve Almanlar	66
IX	Panslavizm – Schleswig-Holstein Savaşı	71
X	Paris Ayaklanması – Frankfurt Ulusal Meclisi.	76
XI	Viyana Ayaklanması.	81
XII	Viyana Baskını – Viyana İhaneti.	88
XIII	Prusya Kurucu Meclisi – Frankfurt Ulusal Meclisi	98
XIV	Düzenin Yeniden Kurulması – İmparatorluk Meclisi ve Yasama Meclisleri	104
XV	Prusya'nın Zaferi	111
XVI	Ulusal Meclis ve Hükümetler	116
XVII	Ayaklanma	121
XVIII	Küçük Burjuvalar	127
XIX	Ayaklanmanın Sonu	133
EK	Köln'deki Komünistler Davası	140
Dizin ve Sözlükçe		148

Almanya'da Devrim ve Karşıdevrim, *New-York Daily Tribune* gazetesinin yazı kurulu üyelerinden Charles Dana'nın 1851 yılının başlarında Karl Marx'a bu gazeteye katkıda bulunmasını önermesinden sonra yazıldı. İktisadi çalışmalarına odaklanmış bulunan Marx, 14 Ağustos 1851'de, Engels'ten, Alman Devrimi hakkında bir dizi makale yazmasını istedi. Bunu kabul eden Engels, on üç ay boyunca, 1848-1849 Alman Devrimi hakkında 19 makale yazdı. Bir sonuç makalesi daha yazmayı planlamıştı, ama bu makale gazetede yayımlanmadı ve büyük olasılıkla hiç yazılmadı. Engels, ana kaynak olarak *Neue Rheinische Zeitung*'u {Yeni Ren Gazetesi'ni} kullanır ve Marx'ın verdiği bazı ek kaynaklardan yararlanırken, Marx'a sık sık danıştı ve makalelerini göndermeden önce ona okuttu.

Makale dizisi *New-York Daily Tribune*'da gazetenin resmî muhabiri olan Karl Marx'ın imzasıyla basıldı (25 ve 28 Ekim, 6, 7, 12 ve 28 Kasım 1851; 27 Şubat, 5, 15, 18 ve 19 Mart, 9, 17 ve 24 Nisan, 27 Temmuz, 19 Ağustos, 18 Eylül, 2 ve 23 Ekim 1852). Makaleleri gerçekte Engels'in yazmış olduğu ancak 1913'te, Marx ile Engels arasındaki yazışmalar yayımlandığında öğrenildi. Ekim 1851'in sonunda ABD'deki Alman göçmenlerin çıkardığı bir gazete olan *New-Yorker Abendzeitung*'da yeniden basılan ilk iki makale dışında, bu eser Marx ile Engels yaşarken hiçbir zaman yayımlanmadı. Eserin ilk İngilizce ayrı baskısı 1896 yılında Marx'ın kızı Eleanor Marx-Aveling tarafından hazırlandı; aynı yıl bir Almanca çevirisi basıldı. İlk baskıda ve izleyen baskıların bir bölümünde yazar olarak Marx'ın adı geçmişti.

1900 yılında Marx'ın kızı Laura Lafargue'ın yaptığı bir Fransızca çeviri yayımlandı. Kitabın ilk eksiksiz Rusça çevirisi aynı yıl Londra'da basıldı.

Makaleler, *New-York Daily Tribune*'da, "*Almanya: Devrim ve Karşıdevrim*" genel başlığı altında ve Roma rakamlarıyla numaralanmış olarak basılmıştı. Eleanor Marx-Aveling'in 1896 tarihli İngilizce baskıya eklediği alt başlıklar elinizdeki baskıda köşeli parantez işaretlerinin arasında yer alıyor. *–çev.* (Almanca ve İngilizce baskı editörlerinin açıklamalarından yararlanılmıştır.)

I

[Devrim Patlak Verdiğinde Almanya]

Avrupa kıtasındaki devrimci dramın birinci perdesi kapandı. 1848 kasırgasının öncesine ait olan "dünkü güçler" yeniden "günün güçleri" oldu; bir zamanların az çok popüler olan yöneticileri, geçici valiler, triumvirler, diktatörler, peşlerindeki temsilcilerle, sivil yetkililerle, askerî yetkililerle, yerel yöneticilerle, yargıçlarla, generallerle, memurlarla ve askerlerle birlikte, inançsızların ülkelerinde[1] yeni hükümetler, merkez komiteleri, ulusal komiteler kurmaları ve günlerinin geldiğini, daha az hayalî olan herhangi bir hükümdarınkini aratmayan bir resmiyetle duyurmaları için yabancı kıyılara sürüldü ve İngiltere'ye ya da Amerika'ya "deniz yoluyla taşındı".

Kıta'daki devrimci partinin (ya da daha doğrusu partilerin), savaş hattının her noktasında uğradığı yenilgilerden daha ağırı, hayal bile edilemez. Ama bu ne anlama geliyor? Britanya burjuvazisinin toplumsal ve siyasal üstünlük kurma mücadelesi, benzersiz mücadelelerle geçen kırk sekiz yıl, Fransız burjuvazisininki ise kırk yıl boyunca sürmemiş miydi? Ve zaferlerine en fazla yaklaştıkları an, tam da, yeniden kurulmuş olan monarşinin, her zamankinden daha sağlam bir şekilde yerleşiklik kazanmış olduğunu sandığı an değil miydi? Devrimleri bir avuç ajitatörün kötü niyetiyle açıklayan boş inancın dönemi çoktan kapandı. Günümüzde herkes biliyor ki, nerede devrimci bir sarsıntı varsa, arka

1 Özgün metinde "*in partibus infidelium*" (inançsızların ülkelerinde): Hıristiyan olmayan ülkelerdeki sadece kâğıt üzerinde kalan piskoposluk makamlarına atanan Katolik piskoposların unvanlarının sonuna getirilen ek. *–çev.*

planda, karşılanmasını eskimiş kurumların engellediği bir toplumsal gereksinim de olmak zorunda. Gereksinim, henüz, dolaysız bir başarıyı güvence altına alabilecek kadar güçlü ve yaygın bir şekilde hissedilmiyor olabilir; ama her tür zorla bastırma girişimi, yalnızca, onu giderek güçlendirecek ve sonunda zincirlerini kırmasına yol açacaktır. Dolayısıyla, yenilgiye uğratıldıysak, yapmamız gereken tek şey başa dönüp yeniden başlamak. Neyse ki, hareketin birinci perdesinin kapanışı ile ikincisinin başlaması arasında bize sunulan ve herhalde çok kısa sürecek olan dinlenme arası, bize, fazlasıyla gerekli olan bir iş için zaman veriyor: hem son kalkışmayı hem de onun yenilgisini kaçınılmaz kılan nedenlerin incelenmesi; bunlar, bazı liderlerin rastlantısal çabalarında, yeteneklerinde, kusurlarında, hatalarında ya da ihanetlerinde değil, sarsıntıya uğrayan ulusların her birinin genel toplumsal durumunda ve varlık koşullarında aranması gereken nedenler. Şubat ve Mart 1848'in ani hareketlerinin, tek tek bireylerin eseri değil, her ülkedeki çok sayıda sınıfın şu ya da bu netlikle anladığı, ama çok belirgin bir şekilde hissettiği ulusal gereksinimlerin ve zorunlulukların kendiliğinden, karşı konulamaz ifadeleri olduğu, her yerde kabul görmüş olan bir olgu; ama karşıdevrimci başarıların nedenlerini araştırdığınızda, her yanda, Bay X'in ya da Yurttaş Y'nin halka "ihanet ettiği" hazır cevabıyla karşılaşıyorsunuz. Bu yanıt, duruma bağlı olarak çok doğru olabilir ya da olmayabilir, ama hiçbir durumda herhangi bir şeyi açıklamaz; "halk"ın nasıl olup da kendisine bu şekilde ihanet edilmesine izin verdiğini bile göstermez. Ve bütün sermayesi tek bir olgunun, Yurttaş Filanca'nın güvenilmezliğinin bilinmesi olan bir siyasal partinin başarıya ulaşma şansı yok denecek kadar azdır.

Ayrıca, hem devrimci sarsıntının hem de onun bastırılmasının nedenlerinin araştırılması ve sergilenmesi, tarihsel açıdan bakıldığında çok büyük bir önem taşır. Bütün o bayağı, kişisel didişmeler ve atışmalar; devrimi kayaların ortasına doğru süre-

rek batmasına yol açanın Marrast ya da Ledru-Rollin ya da Louis Blanc ya da Geçici Hükümetin herhangi bir başka üyesi ya da hükümetin tamamı olduğu yönündeki bütün o çelişkili iddialar, bütün o farklı hareketleri süreçlerin ayrıntılarını ayırt etmelerine izin vermeyecek kadar büyük bir mesafeden gözlemiş olan Amerikalılar ya da İngilizler için ne gibi bir ilgi çekiciliğe sahip olabilir, ne gibi bir ışık tutabilir? Aklı başında insanlar, çoğu iyilik yapmak için de kötülük yapmak için de pek yetenekli olmayan on bir adamın,[2] otuz altı milyonluk bir ulus kendi önünü görmekten onlar kadar aciz olmadıkça, otuz altı milyon insanı üç ay içinde yıkıma sürükleyebildiğine hiçbir zaman inanmayacaktır. Ama, nasıl oldu da, otuz altı milyon insan, kısmen karanlıkta el yordamıyla hareket etmelerine karşın, birdenbire hangi yoldan gideceklerine kendi başlarına karar vermeye çağrıldı ve ardından yollarını nasıl kaybettiler ve eski liderlerinin bir süreliğine liderliğe geri dönmesine nasıl izin verildi; soru, tam da bu.

Dolayısıyla, *The Tribune* okurlarına, 1848 Alman Devrimini zorunlu kılan ve aynı kaçınılmazlıkla onun 1848'de ve 1849'da bastırılmasına yol açan nedenleri sunmaya çalışırken, bu ülkede geçen olayların eksiksiz bir tarihini vermemiz beklenmemeli. Görünürde rastlantısal, tutarsız ve bağdaşmaz olan bu karmaşık olgular yığınının hangi bölümünün dünya tarihinin bir parçasını oluşturacağına gelecekteki olaylar ve gelecek kuşakların yargısı karar verecek. Bu tür bir görevin zamanı henüz gelmedi; kendimizi mümkün olanın sınırları içinde tutmalı ve yadsınamaz gerçeklere dayanan, başlıca olayları ve söz konusu hareketin temel dönüm noktalarını açıklayan ve belki de çok uzakta olmayan bir sonraki patlamanın Alman halkına vereceği doğrultu hakkında bize ipucu sunan akla uygun nedenler bulabilirsek, bundan hoşnut olmalıyız.

2 Fransa'da 1848 Şubat Devrimi sonrasında kurulan Geçici Hükümetin on bir üyesi kastediliyor. *–çev.*

Birincisi, devrim patlak verdiğinde Almanya'nın durumu neydi?

Her tür siyasal örgütün temelini oluşturan farklı halk sınıflarının bileşimi, Almanya'da, başka herhangi bir ülkede olduğundan daha karmaşıktı. İngiltere'de ve Fransa'da, feodalizm, büyük kentlerde ve özellikle de başkentte yoğunlaşmış olan güçlü ve zengin bir burjuvazi tarafından tümüyle yok edilmiş ya da en azından ilk anılan ülkede olduğu gibi birkaç önemsiz biçime indirgenmişken, Almanya'da feodal soylular eski ayrıcalıklarının büyük bir bölümünü korumuştu. Neredeyse her yerde feodal toprak mülkiyeti sistemi hüküm sürüyordu. Toprak sahipleri, kiracıları üzerindeki yargılama yetkilerini bile ellerinde tutmuştu. Siyasal ayrıcalıklarından, prensleri kontrol etme haklarından yoksun bırakılmış olmalarına karşın, hem topraklarındaki köylüler üzerindeki Orta Çağ'a özgü üstünlüklerinin neredeyse tümünü hem de vergi muafiyetlerini korumuşlardı. Feodalizm, bazı yerelliklerde, başkalarında olduğuna göre daha parlak durumdaydı, ama Ren'in sol yakası dışındaki hiçbir yerde tümüyle ortadan kaldırılmamıştı. O dönemde aşırı kalabalık ve kısmen çok zengin olan bu feodal soylular sınıfı, resmî olarak, ülkedeki birinci "zümre" sayılıyordu. Yüksek devlet memurlarını sağlıyor, ordudaki subaylık görevlerini neredeyse tek başına üstleniyordu.

Almanya'nın burjuvazisi, Fransa'nınki ya da İngiltere'ninki kadar zengin ve güçlü olmanın çok uzağındaydı. Buharın kullanıma sokulması ve İngiliz sanayisinin hızla yayılan üstünlüğü Almanya'nın eski sanayilerini yıkıma uğratmıştı; Napoleon'un Kıta Sistemi[3] sayesinde ortaya çıkan ve ülkenin başka kesimlerinde kurulmuş olan daha modern sanayiler, eskilerinin kaybını telafi etmedikleri gibi, soylu olmayanların servet ve güç-

3 Fransa İmparatoru Napoléon Bonaparte'ın, İngiltere'nin Kıta Avrupası ile ticari bağlarını koparmak için 1806 yılında bu ülkeye karşı uygulamaya soktuğu, "Kıta Ablukası" da denen ambargo politikası. *–çev.*

lerindeki her artışa kıskançlıkla bakan hükümetleri sanayinin gereksinimlerini dikkate almak zorunda bırakacak kadar güçlü bir sınai çıkar yaratmaya da yetmemişti. Fransa kendi ipek sanayisini elli devrim ve savaş yılı boyunca muzaffer bir şekilde ileriye taşımışken, Almanya, aynı dönemde, eski keten sektörünü neredeyse tümüyle yitirmişti. Ayrıca, sanayi bölgeleri az sayıdaydı ve birbirlerinin çok uzağındaydı; ülkenin en iç kesimlerinde bulunduklarından ve ithalat ve ihracat için büyük ölçüde yabancı limanları, Hollanda'daki ve Belçika'daki limanları kullandıklarından, Kuzey Denizi'ndeki ve Baltık Denizi'ndeki büyük liman kentleriyle ortak çıkarları azdı ya da hiç yoktu; hepsinden önemlisi, Paris ve Lyon, Londra ve Manchester gibi büyük sanayi ve ticaret merkezleri yaratmaya güçleri yetmiyordu. Alman sanayisinin bu geriliğinin çok sayıda nedeni vardı, ama ikisi bunu açıklamaya yetecektir: dünya ticaretinin büyük ana yolu haline gelmiş olan Atlantik'in uzağındaki ülkenin elverişsiz coğrafi konumu ve Almanya'nın taraf olduğu ve on altıncı yüzyıldan günümüze kadar onun topraklarında yürütülmüş olan kesintisiz savaşlar. Bu sayısal yetersizlik ve özellikle de yoğunlaşma derecesinin düşüklüğü, Alman burjuvazisini, İngiliz burjuvazisinin 1688'den beri yararlandığı ve Fransız burjuvazisinin 1789'da ele geçirdiği siyasal üstünlüğü elde etmekten alıkoymuştu. Ve şimdi, Almanya'daki burjuvazinin zenginliği ve onunla birlikte siyasal önemi 1815'ten beri sürekli olarak artıyordu. Hükümetler, istemeden de olsa, en azından en yakıcı maddi çıkarlarına saygı göstermek zorunda kalıyordu. Hatta, haklı olarak denebilir ki, küçük devletlerin Anayasalarında burjuvaziye sağlanmış olan her bir siyasal etki kırıntısının 1815'ten 1830'a ve 1832'den 1840'a kadar süren iki siyasal gericilik dönemi boyunca onun elinden zorla geri alınmış olmasına karşın, bunların her biri karşılığında burjuvaziye ek pratik avantajlar sağlanmıştı. Burjuvazinin her siyasal yenilgisi, ticari mevzuat

alanındaki bir zaferi beraberinde getirmişti. Ve Prusya'nın 1818 tarihli Koruyucu Gümrük Tarifesi ile *Zollverein*'ın {Gümrük Birliği'nin},[4] Almanya'nın tüccarları ve imalatçıları için, bazı minik dükalıkların yasama meclislerinde onların oylarına gülen bakanlara güvensizliklerini ifade etme sözde hakkına göre, çok daha değerli oldukları kesin. Böylece, burjuvazi, zenginliğin artışıyla ve ticaretin genişlemesiyle birlikte, kısa sürede, ülkenin siyasal yapılanmasının; çatışan eğilimlere ve heveslere sahip olan otuz altı prens arasında rastlantısal bir şekilde bölünmüşlüğünün; tarıma ve tarımla bağlantılı ticarete vurulmuş feodal zincirlerin; bilgisiz ve küstah bir bürokrasinin tüm ticari işlemlere burnunu sokmasının en önemli çıkarlarına gem vurduğunu gördüğü bir aşamaya ulaştı. Aynı dönemde, *Zollverein*'ın genişlemesi ve sağlamlaşması, buharlı taşımacılığın her yerde kullanıma sokulması ve iç pazardaki rekabetin artışı, farklı Devletlerin ve Eyaletlerin ticari sınıflarını birbirlerine yaklaştırdı, bunların çıkarlarını eşitledi ve güçlerini merkezileştirdi. Doğal sonuç, bunların topluca Liberal Muhalefet kampına geçmesi ve Alman burjuvazisinin ilk ciddi siyasal iktidar mücadelesinin kazanılmasıydı. Bu değişimin, Prusya burjuvazisinin Almanya'daki burjuva hareketinin liderliğini üstlendiği 1840 yılında başladığı söylenebilir. 1840-1847 döneminin bu Liberal Muhalefet hareketine daha sonra geri döneceğiz.

Ulusun soylular sınıfına da burjuvaziye de dâhil olmayan büyük kitlesi, kentlerde küçük burjuvalar sınıfı ile işçilerden, kırda köylülükten oluşuyordu.

---

4 *1818 tarihli Koruyucu Gümrük Tarifesi* (*Schutzzolltarif*), Prusya topraklarındaki iç gümrük vergilerini kaldırdı ve böylece Gümrük Birliği'nin (*Zollverein*) kurulmasının koşullarını yarattı.
Gümrük Birliği, bazı Alman devletlerinin, kendi aralarındaki gümrük duvarlarını kaldırmak ve gümrük vergilerini ortaklaşa düzenlemek için Prusya liderliğinde kurduğu iktisadi birlikti. 1 Ocak 1834'de kurulan bu birlik, toplam nüfusları 23 milyonu aşan 18 Alman devletini kapsıyordu. Avusturya ve Güney Almanya'daki bazı devletler Gümrük Birliği'ne katılmamıştı. –*Almanca ed.*

Almanya'da, bir sınıf olarak büyük kapitalistler ile imalatçıların gelişiminin engellenmiş olması nedeniyle, zanaatçılar ve dükkâncılar sınıfı aşırı kalabalıktır. Bu sınıf, büyük kentlerde nüfusun neredeyse çoğunluğunu oluştururken, küçük kentlerde, etkili zengin rakiplerin yokluğu nedeniyle tümüyle baskındır. Her modern siyasal yapılanmada ve tüm modern devrimlerde çok önemli olan bu sınıf, yakın geçmişteki mücadelelerde genel olarak belirleyici bir rol oynadığı Almanya'da daha da önemlidir. Büyük kapitalistler, tüccarlar ve imalatçılar sınıfı, yani asıl burjuvazi ile proletarya ya da işçi sınıfı arasında konumlanıyor olması, bu sınıfın karakterini belirler. İlkinin konumuna yükselmeye can atar, ama en küçük bir şanssızlık, bu sınıfın bireylerini ikincisinin saflarına savurur. Aynı sınıf, monarşik ve feodal ülkelerde, varlığını sürdürmek için, sarayın ve aristokrasinin alımlarına gereksinim duyar; bu alıcıların yitirilmesi söz konusu sınıfın büyük bir bölümünü yıkıma uğratabilir. Daha küçük kentlerde, bu sınıfın refahı, çoğu zaman, maiyetiyle birlikte bir askerî garnizona, yerel yönetime ya da mahkemeye dayanır; bunları oralardan çekerseniz, dükkâncılar, terziler, ayakkabıcılar ve marangozlar da ortadan kalkar. Daha zengin olan sınıfın saflarına katılma umudu ile proleterlerin, hatta muhtaçların durumuna düşürülme korkusu arasında; devlet işlerinin yönetiminde bir pay elde ederek kendi çıkarlarını koruma umudu ile en iyi müşterilerini elinden alma gücüne sahip olması nedeniyle var oluşu konusunda son sözü söyleyen bir hükümetin öfkesini zamansız bir muhalefetle üzerine çekme korkusu arasında sonsuza dek gidip gelen; miktarları arttıkça güvende olma düzeyleri düşen küçük varlıklara sahip olan bu sınıf, görüşleri söz konusu olduğunda aşırı derecede kararsızdır. Güçlü bir feodal ya da monarşik hükümetin varlığında itaat eder ve el etek öperken, burjuvazi yükselişe geçtiğinde Liberalizmin tarafına geçer; burjuvazi kendi üstünlüğünü güvence altına alır almaz şiddetli demokrasi

nöbetleri geçirir, ama altındaki sınıf, yani proletarya, bağımsız bir hareket başlatmaya kalkışır kalkışmaz, yeniden korkuya kapılarak sefil bir umutsuzluğa düşer. Bu sınıfın Almanya'da dönüşümlü olarak bu aşamaların birinden diğerine nasıl geçtiğini birazdan göreceğiz.

Almanya'daki işçi sınıfı, toplumsal ve siyasal gelişmişliği açısından, Alman burjuvazisi İngiltere'deki ve Fransa'daki burjuvazinin ne kadar gerisindeyse, bu ülkelerdeki işçi sınıfının o kadar gerisindedir. Böyle efendiye böyle uşak. Kalabalık, güçlü, yoğun ve zeki bir proletaryanın varlık koşullarının evrimi ile kalabalık, zengin, yoğun ve güçlü bir burjuvazinin varlık koşullarının evrimi el ele gider. İşçi sınıfı hareketinin kendisi, burjuvazinin tüm farklı kesimlerinin ve özellikle de bu sınıfın en ilerici kesimi olan büyük imalatçıların siyasal iktidarı fethetmesine ve devleti kendi gereksinimleri doğrultusunda yeniden yapılandırmalarına kadar, hiçbir zaman bağımsız olmaz ve hiçbir zaman yalnızca proletaryaya özgü olan bir karakter taşımaz. Siyasal iktidar fethedilip devlet yeniden yapılandırıldığında, işverenler ile çalıştırılanlar arasındaki kaçınılmaz çatışmanın zamanı gelmiş olur ve bu çatışma artık daha fazla ertelenemez; işçi sınıfı yanıltıcı umutlarla ve hiçbir zaman tutulmayacak olan sözlerle artık daha fazla kandırılamaz; on dokuzuncu yüzyılın büyük sorunu, yani proletaryanın ortadan kaldırılması sorunu, sonunda açıkça ve doğru bir ışık altında ön plana çıkar. Ne var ki, Almanya'da, işçi sınıfının çoğunluğu, Büyük Britanya'nın parlak örneklerini sunduğu modern sanayi lordları tarafından değil, bütün imalat sistemleri bir Orta Çağ kalıntısından başka bir şey olmayan küçük zanaat ustaları tarafından çalıştırılıyordu. Ve büyük pamuk lordu ile küçük ayakkabı tamircisi ya da usta terzi arasında nasıl devasa bir fark varsa, modern sanayi

Babil'lerinin tümüyle uyanmış fabrika işçisi ile, küçük bir taşra kentinin, yaşam koşulları ve çalışma planı açısından yaklaşık beş yüz yıl öncesinin benzer insanlarından pek farklı olmayan çekingen terzi kalfası ya da marangoz kalfası arasında da buna karşılık gelen bir mesafe vardır. Modern yaşam koşullarının, modern sınai üretim tarzlarının bu genel yokluğuna, doğal olarak, modern düşüncelerin eşit derecedeki genel bir yokluğu eşlik ediyordu; dolayısıyla, çalışan sınıfların büyük bir kesiminin, devrim patlak verdiğinde, loncaların ve Orta Çağ'ın ayrıcalıklı zanaatçı birliklerinin hemen geri getirilmesi talebini yükseltmiş olmasına şaşırılmamalı. Gerçi, modern üretim sisteminin baskın olduğu sanayi bölgelerinde, çok sayıda işçinin göçebe hayatı yaşamasının beraberinde getirdiği karşılıklı iletişim olanaklarının ve zihinsel gelişimin ürünü olarak, kendi sınıflarının kurtuluşu hakkındaki düşünceleri çok daha net ve mevcut olgularla ve tarihsel zorunluluklarla daha uyumlu olan güçlü bir çekirdek oluşmuştu; ama bu çekirdek yalnızca küçük bir azınlık durumundaydı. Burjuvazinin etkin hareketinin tarihi 1840'a kadar geri götürülebiliyorsa, işçi sınıfının etkin hareketi de kendisini Silezyalı ve Bohemyalı fabrika işçilerinin 1844'teki ayaklanmalarıyla başlatır[5] ve bu hareketin geçtiği farklı aşamaları gözden geçirme fırsatını kısa bir süre sonra bulacağız.

Son olarak, eklentisi olan tarım işçileriyle birlikte bütün ulusun büyük bir çoğunluğunu oluşturan büyük sınıf, küçük çiftçiler sınıfı, yani köylülük vardı. Ama bu sınıfın kendisi de farklı katmanlara bölünmüş durumdaydı. Birincisi, Almanya'da *Gross-* ve *Mittel-Bauern* {büyük ve orta köylüler} denen, daha

5 Silezyalı dokumacıların 4-6 Haziran 1844'te gerçekleştirdiği ve Almanya'da proletarya ile burjuvazi arasındaki ilk büyük sınıf savaşı olan ayaklanma ve Prag ile çevresindeki basmacıların aynı ayın ikinci yarısında gerçekleştirdiği ayaklanma kastediliyor. Fabrikalara ve makinelere zarar verilmesine yol açan bu kendiliğinden ayaklanmalar Avusturya Hükümetine bağlı askerler tarafından acımasızca bastırılmıştı. –*Almanca ed.*

geniş çiftliklerin sahipleri olan ve her biri çok sayıda tarım işçisinin hizmetlerinden yararlanan daha zengin çiftçiler vardı. Vergilendirilmeyen büyük feodal toprak sahipleri ile küçük köylülük ve tarım işçileri arasında konumlanan bu sınıf, apaçık nedenlerle, kentlerin antifeodal burjuvazisiyle kurulacak olan bir ittifakı en doğal siyasal tercihi olarak görüyordu. İkincisi, büyük Fransız Devriminin ağır darbelerinin feodalizme boyun eğdirdiği Renanya'da baskın olan özgür küçük köylüler vardı. Başka eyaletlerde de, yer yer, toprakları üzerindeki eski feodal yükümlülükleri para ödeyerek kaldırmayı başarmış olan benzer bağımsız özgür küçük köylülere rastlanıyordu. Ama bu sınıf, yalnızca adıyla bir özgür köylüler sınıfıydı, çünkü mülkleri genellikle öyle büyük ve ağır koşullu ipoteklerin altındaydı ki, toprağın gerçek sahibi, köylü değil, parayı ödünç vermiş olan tefeciydi. Üçüncüsü, bulundukları yerlerden kolayca uzaklaştırılamayan, ama sürekli olarak kira ödemek ya da sürekli olarak derebeyleri için belirli bir miktarda emek harcamak zorunda olan feodal kiracılar {*feudal tenants*} vardı. Son olarak, pek çok büyük çiftlikteki durumları İngiltere'deki aynı sınıfınkiyle tam olarak aynı olan ve her zaman işverenlerinin yoksul, yetersiz beslenen köleleri olarak yaşayan ve ölen tarım işçileri vardı. Tarım nüfusunun bu son üç sınıfı, yani özgür küçük köylüler, feodal kiracılar ve tarım işçileri, devrimden önce, siyaset üzerine hiçbir zaman pek fazla kafa yormamıştı; ama bu olayın, onlar için, parlak gelecek beklentileriyle dolu yeni bir yol açmasının kaçınılmaz olduğu açıktı. Devrim her birine avantajlar sunuyordu ve hareket bir kez tam anlamıyla rayına girdiğinde her birinin sırayla ona katılması beklenirdi. Ama yine açık olan ve tüm modern ülkelerin tarihinin aynı şekilde doğruladığı bir başka şey, tarım nüfusunun, büyük bir alana dağılması ve herhangi bir büyük kesiminin bir konuda anlaşmasını sağlamanın zorluğu nedeniyle, hiçbir zaman başarılı bir bağımsız hareket yaratma girişiminde bulu-

namayacak olmasıdır; bu nüfus, kentlerdeki daha yoğun, daha aydınlanmış, daha kolay harekete geçirilen nüfusun ilk itkisine gereksinim duyar.

Yakın geçmişteki hareketlerin patlak verdiği sırada hep birlikte Alman ulusunu oluşturan en önemli sınıflar hakkındaki bu kısa betimleme bile, söz konusu harekete damga vuran tutarsızlığı, uyumsuzluğu ve gözle görülür çelişkiyi büyük ölçüde açıklamaya yetecektir. Bu kadar farklı, bu kadar çatışmalı, birbirleriyle bu kadar tuhaf şekillerde karşı karşıya gelen çıkarlar şiddetli bir çarpışmaya sokulduğunda; çatışma halindeki bu çıkarlar her bölgede, her eyalette farklı bir bileşime sahip olduğunda; hepsinden önemlisi, ülkede, kararlarının ağırlığı sayesinde aynı kavganın her bir yerellikte yeni baştan yürütülmesi gerekliliğini ortadan kaldırabilecek olan büyük bir merkez, bir Londra, bir Paris bulunmadığında; mücadelenin bir yığın bağlantısız kavgaya bölünmesinden, inanılmaz miktarlarda kan, enerji ve sermaye harcanmasından ve bütün bunlara rağmen herhangi bir belirleyici sonucun elde edilememesinden başka ne beklenebilir?

Almanya'nın siyasal açıdan üç düzine az çok önemli prensliğe bölünmüşlüğü de, aynı şekilde, ulusu oluşturan ve yine her yerellikte farklılaşan öğelerin bu karışıklığıyla ve çokluğuyla açıklanabilir. Ortak çıkarların yokluğunda, eylem birliği şöyle dursun, amaç birliği bile olamaz. Alman Konfederasyonu'nun sonsuza dek bölünmez kalacağının ilan edilmiş olduğu doğru; ne var ki, konfederasyon ve onun organı olan Federal Meclis {*Bundestag*},[6] Alman birliğini hiçbir zaman temsil etmedi. Almanya'da merkezileşmenin bugüne kadar taşındığı en yüksek

6 Aralarında Prusya ile Avusturya'nın da bulunduğu Alman devletlerinden oluşan Alman Konfederasyonu (*Deutscher Bund*) 1815 yılında Viyana Kongresi tarafından kurulmuştu. Federal Meclis {*Bundestag*}, bu konfederasyonun yetkileri sınırlı olan parlamentosuydu. Almanya'daki Mart 1848 Devrimi sonrasında, Temmuz ayında yetkilerini yeni kurulan imparatorluğun yönetim organlarına devretti. 1851 yılında yetkileri geri verilen Federal Meclisin varlığı, Alman Konfederasyonu'nun ortadan kalktığı 1866 yılında son buldu. *–çev.*

nokta, *Zollverein*'ın {Gümrük Birliği'nin} kurulmasıydı; bu, Kuzey Denizi devletlerini de kendilerine ait bir Gümrük Birliği'ni kurmak zorunda bırakırken,[7] Avusturya, kendi ayrı gümrük duvarının arkasında saklanmaya devam etmişti. Almanya, otuz altı bağımsız güç yerine pratikte artık yalnızca üç bağımsız güç arasında bölünmüş durumda olmasına sevinebilirdi. Kuşkusuz, bu durum, Rusya Çarının 1814'te kurulmuş olan sınırsız üstünlüğünde herhangi bir değişikliğe yol açmamıştı.

Öncüllerimizden bu ön sonuçları çıkardıktan sonra, bir sonraki aşamada, Alman halkının andığımız sınıflarının birbiri ardına nasıl harekete geçtiğini ve 1848 Fransız Devrimi patlak verdiğinde hareketin hangi karakteri kazandığını göreceğiz.

Londra, Eylül 1851

7 "*Steuerverein*" {Vergi Birliği} Mayıs 1834'te kuruldu; İngiltere'yle ticarette çıkarları bulunan Alman devletleri Hannover, Braunschweig, Oldenburg ve Schaumburg-Lippe'yi içeriyordu. Bu ayrılıkçı birlik 1854'te dağıldı ve üyeleri *Zollverein*'a {*bkz.* 4. dipnot} katıldı. –*İngilizce ed.*

II

[Prusya Devleti]

Almanya'da, orta sınıfın ya da burjuvazinin siyasal hareketinin tarihi 1840 yılından başlatılabilir. Öncesinde, bu ülkenin zengin sınai sınıfının, yarı feodal ve yarı bürokratik bir monarşizmin baskısı karşısında kayıtsız ve pasif kalmaya devam edemeyeceği bir aşamaya doğru ilerlemekte olduğunun belirtileri vardı. Almanya'nın küçük prensleri, kısmen, Avusturya ile Prusya'nın üstünlüğüne karşı ya da kendi devletlerinin soylularına karşı daha fazla bağımsızlık kazanabilmek için, kısmen, Viyana Kongresinin kendi egemenlikleri altında birleştirdiği bağlantısız eyaletleri tek bir bütünde toplayabilmek için, art arda az çok liberal bir karakter taşıyan anayasalar çıkarmıştı. Bunu, herhangi bir tehlikeyle karşılaşmadan yapabilmişlerdi; çünkü, Avusturya ile Prusya'nın kuklasından başka bir şey olmayan Federal Meclis, egemenler olarak onların bağımsızlıklarına tecavüz edecek olsa, onun dayatmalarına direnirken kamuoyu ve Yasama Meclisleri[8] tarafından desteklenecekleri biliyorlardı; buna karşılık, Yasama Meclisleri fazla güçlenecek olsa, her tür muhalefeti kırmak için kolaylıkla Federal Meclisin gücünü kullanabilirlerdi. Bavyera'nın, Württemberg'in, Baden'in ya da Hannover'in anayasal kuruluşları, bu koşullar altında, herhangi bir ciddi siyasal iktidar mücadelesine girişemezdi ve bu nedenle, Alman burjuvazisinin büyük çoğunluğu, küçük Devletlerin yasama organlarındaki bayağı çekişmelerden genel olarak uzak duruyordu; ne de

8 Prusya parlamentosunu (*Landtag*) oluşturan iki meclis. *–çev.*

olsa, Almanya'nın iki büyük gücünün siyasetinde ve anayasasında köklü bir değişim olmadan, hiçbir ikincil çabanın ve zaferin işe yaramayacağını çok iyi biliyorlardı. Ama aynı dönemde, bu küçük parlamentolarda, yeni bir liberal avukatlar ve profesyonel muhalefetçiler türü ortaya çıktı: Rotteck'ler, Welcker'ler, Römer'ler, Jordan'lar, Stüve'ler, Eisenmann'lar gibi büyük "halk adamları" (*Volksmänner*); bunlar, az çok gürültülü, ama her zaman başarısız olan yirmi yıllık bir muhalefetin ardından, 1848 devrimci yükselişi tarafından gücün doruğuna taşınmış ve orada mutlak iktidarsızlıkları ile önemsizliklerini göstermeleri sonrasında hızla yeniden alaşağı edilmişlerdi. Siyaset ve muhalefet tüccarlarının Alman topraklarındaki bu ilk örnekleri, konuşmalarıyla ve yazılarıyla Alman kulağının anayasacılık diline alışmasını sağlamış ve varlıklarıyla, burjuvazinin, bu geveze avukatların ve profesörlerin başlangıçta onlara yüklenen anlamlar hakkında pek fazla şey bilmeden kullanageldiği siyasal deyimleri benimseyeceği ve onlara doğru anlamlarını yeniden kazandıracağı dönemin yaklaşmakta olduğunun haberciliğini yapmıştı.

Alman edebiyatı da, 1830 yılındaki olaylar[9] nedeniyle Avrupa'nın her yanını saran siyasal heyecanın etkisine kapılmıştı. Dönemin neredeyse tüm yazarları, ham bir anayasacılığı ya da daha da ham bir cumhuriyetçiliği öğütlüyordu. Özellikle değersiz yazarlar, eserlerindeki zekâ yoksunluğunu dikkat çekecekleri kesin olan siyasal imalarla telafi etmeyi giderek alışkanlıkları haline getirdi. Şiirler, romanlar, eleştiri yazıları, oyunlar, kısacası her tür edebî üretim, "eğilim" denen şeyle, yani hükümet karşıtlığı içeren bir ruh halinin az çok çekingen dışavurumlarıyla dolup taşıyordu. 1830 sonrasında Almanya'da hüküm süren bu düşünsel karışıklığı eksiksiz kılmak için, bu siyasal muhalefet öğelerine, Alman felsefesine ilişkin sindirilmemiş üniversite

9 Fransa'daki 1830 Temmuz Devriminden ve Belçika, Polonya, Almanya ve İtalya gibi Avrupa ülkelerindeki bunu izleyen ayaklanmalardan söz ediliyor. –*Almanca ed.*

anıları ve başta Saint-Simon'culuk olmak üzere Fransız sosyalizminin yanlış anlaşılmış kırıntıları karışmıştı; ve bu heterojen fikirler yığını hakkında uzun uzadıya yazıp çizen yazarlar kliği, kendilerine kibirli bir şekilde "Genç Almanya" ya da "Modern Okul" diyordu. Aradan geçen sürede gençlik günahlarından tövbe ettiler, ama üsluplarını geliştirmediler.

Son olarak, Alman zihninin gelişiminin en karmaşık, ama aynı zamanda en güvenilir termometresi olan Alman felsefesi, Hegel'in *Hukuk Felsefesi* adlı eserinde Anayasal Monarşinin nihai ve en mükemmel yönetim biçimi olduğunu söylemesiyle birlikte, burjuvaziden yana olduğunu ilan etmişti. Hegel, bir başka deyişle, ülke burjuvazisinin siyasal iktidara gelmek üzere olduğunu duyurmuştu. Ölümünden sonra, okulu bu noktada durmadı. İzleyicilerinin daha ileride olanları, bir yandan her dinsel inancı sert eleştirilerle kıyasıya sorgular ve Hıristiyanlığın eski dokusunu kökünden sarsarken, diğer yandan, Almanların bugüne kadar açıklanmalarına tanık olduklarından daha cesur siyasal ilkeleri öne sürdü ve birinci Fransız Devriminin kahramanlarının anısını yeniden yüceltme girişiminde bulundu. Bu düşünceleri sarıp sarmalayan çapraşık felsefi dil, hem yazarların hem de okurların zihinlerini bulandırırken, sansürcülerin gözlerini de aynı derecede kör ediyordu; "Genç Hegelci" yazarların, edebiyatın başka hiçbir dalında bilinmeyen bir basın özgürlüğünden yararlanmalarının nedeni de buydu.

Dolayısıyla, Almanya'da kamuoyunun büyük bir değişim yaşadığı açıktı. Eğitimleri ya da yaşamdaki konumları sayesinde, mutlak monarşi koşulları altında bazı siyasal bilgiler edinebilen ve bağımsız siyasal görüşe benzer bir şey oluşturabilen sınıfların büyük çoğunluğu, adım adım, var olan sistem karşısında güçlü bir muhalefet falanksı[10] oluşturacak şekilde birleşti. Ve Alman-

10 Eski Yunanistan'da, mızraklı ve kalkanlı askerlerin omuz omuza durarak oluşturdukları savaş düzeni. *–çev.*

ya'daki siyasal gelişmenin yavaşlığı hakkında yargıya varırken, tüm bilgi kaynaklarının Hükümetin kontrolü altında olduğu, köy okullarından pazar okullarına ve gazetelerden üniversitelere kadar hiçbir yerde önceden izin almadan herhangi bir şeyin söylenemediği, öğretilemediği, yazılamadığı ve yayımlanamadığı bir ülkede herhangi bir konuda doğru bilgi edinmenin zorluğunun hiçbir şekilde göz ardı edilmemesi gerekir. Örneğin Viyana'ya bakın. Çalışkanlık ve beceri bakımından Almanya'daki belki de hiçbir halkın gerisinde kalmayan; ruh, cesaret ve devrimci enerji bakımından herkesten üstün olduğunu kanıtlamış olan Viyana halkı, bunlara rağmen, gerçek çıkarları söz konusu olduğunda tüm diğerlerinden daha bilgisizdi ve devrim sırasında tüm diğerlerinden daha fazla hata yapmıştı; bu da, çok büyük ölçüde, Metternich Hükümetinin Viyana halkını en genel siyasal konularla ilgili olarak neredeyse mutlak bir bilgisizlik içinde tutmayı başarmasından kaynaklanmıştı.

Böylesi bir sistemde, siyasal bilgilerin, neredeyse tümüyle, bunların kaçak yollarla ülkeye sokulması için para ödeyebilen toplumsal sınıfların ve özellikle de çıkarları var olan ilişkilerden en fazla zarar gören sınıfların, yani sınai ve ticari sınıfların tekelinde olmasının nedenleri konusunda ek bir açıklama yapmak gerekmez. Dolayısıyla, şu ya da bu ölçüde örtülü olan bir mutlakçılığın sürmesine karşı ilk olarak bu sınıflar bir kitle halinde birleşti ve bunların muhalefet saflarına geçişini, Almanya'daki gerçek devrimci hareketin başlangıcı olarak kabul etmek gerekir.

Alman burjuvazisinin açıkça ilan edilmiş muhalefetinin, 1840 yılında, 1815 tarihli Kutsal İttifak'ın[11] o zamana kadar hayatta kalabilen son kurucusu olan Prusya Kralının {III. Friedrich Wilhelm} ölümüyle birlikte başladığı kabul edilebilir. Yeni

11 1815 yılında Rusya, Avusturya ve Prusya tarafından kurulan, zaman içinde İngiltere, Osmanlı İmparatorluğu ve Vatikan dışında Avrupa'nın neredeyse tüm güçlerinin katıldığı, Avrupa'daki mutlakçı yönetimleri devrimci akımlardan korumayı hedefleyen ittifak. *–çev.*

Kral, bilindiği kadarıyla, babasının ağırlıklı olarak bürokratik ve askerî nitelik taşıyan monarşisinin destekçisi değildi. Fransız burjuvazisinin XVI. Louis'nin tahta çıkışından beklediklerini, Alman burjuvazisi, bir ölçüde, Prusya Kralı IV. Friedrich Wilhelm'den umuyordu. Eski sistemin iflas etmiş, ömrünü doldurmuş olduğu ve terk edilmesi gerektiği konusunda her yerde görüş birliği vardı; ve eski Kralın döneminde sessizce katlanılan şeyler, şimdi yüksek sesle katlanılmaz ilan ediliyordu.

Ama XVI. Louis, "*Louis le Désiré*" {Arzulanan Louis}, kendi hiçliğinin yarı bilincinde olan, hiçbir sabit görüşü bulunmayan, asıl olarak, eğitimi sırasında edindiği alışkanlıklar doğrultusunda hareket eden basit, iddiasız bir ahmakken, "*Friedrich Wilhelm le Désiré*" çok farklı bir şeydi. Karakter zayıflığı bakımından Fransız aslını geride bıraktığı kesin olsa bile, iddialardan da görüşlerden de yoksun değildi. Amatörce bir tarzla bilimlerin çoğunun ön bilgileri hakkında fikir edinmişti ve bu nedenle, her konu hakkındaki yargısını kesin saymasına yetecek kadar eğitimli olduğunu düşünüyordu. Birinci sınıf bir hatip olduğundan emindi ve Berlin'de onu sözde esprili laf kalabalığı ya da güzel konuşma konularında alt edebilecek hiçbir gezgin tüccarın bulunmadığı kesindi. Ve her şeyden önemlisi, kendi görüşleri vardı. Prusya monarşisinin bürokratik öğesinden nefret ediyor ve onu aşağılıyordu; ama bunun tek nedeni, kendisini tümüyle feodal öğeye yakın hissetmesiydi. *Berliner politisches Wochenblatt*'ın {Berlin Haftalık Siyasal Gazetesi'nin}, "Tarihsel Okul"un (Bonald'ın, De Maistre'ın ve Fransız Meşruiyetçilerin[12] birinci kuşağının diğer yazarlarının düşüncelerine yaslanan bir okul) kurucularından ve başlıca katkıcılarından biri olarak, soyluların başat toplumsal konumunu mümkün olduğunca eksiksiz bir şekilde geri getirmeyi amaçlıyordu. Kendi krallığının birin-

12 Meşruiyetçiler (*Légitimistes*): 1815-1830 yıllarında Fransa'da iktidarda olan Bourbon hanedanının savunucuları, "anayasal monarşi" taraftarları. *-çev.*

ci soylusu olan ve ilk olarak güçlü vasallar, prensler, dükler ve kontlardan oluşan muhteşem bir maiyet, ikinci olarak kalabalık ve zengin bir alt kademeli soylular sınıfı tarafından çevrelenen; kendisine sadık olan kentlileri ve köylüleri dilediği gibi yöneten ve böylece, (her biri kendi özel ayrıcalıklarından yararlanan ve diğerlerinden neredeyse aşılmaz bir doğum engeliyle ya da sabit, değişmez bir toplumsal konumla ayrılan toplumsal kademelerin ya da kastların oluşturduğu) eksiksiz bir hiyerarşinin başında bulunan Kral; bu kastların ya da "krallığın sınıfları"nın, güç ve etki bakımından, birbirlerini, Krala eksiksiz bir hareket özgürlüğünün kalmasını sağlayacak kadar güzel bir şekilde dengelemesi: IV. Friedrich Wilhelm'in o dönemde gerçekleştirme girişiminde bulunduğu ve şu anda da yeniden gerçekleştirmeye çalıştığı *beau idéal* {güzel ideal} buydu.

Teorik konulardan pek fazla anlamayan Prusya burjuvazisinin, Krallarının eğiliminin gerçek anlamının farkına varması biraz zaman aldı. Ama çok kısa zamanda fark ettikleri şey, kendi istediklerinin tam tersi olan şeyler hakkındaki kararlılığıydı. Yeni Kral, babasının ölümüyle birlikte dili çözülmeye başlar başlamaz, sayısız konuşmayla niyetlerini duyurmaya da başladı; ve her konuşması, her eylemi, burjuvaziyi ondan daha da soğuttu. Şairane rüyalarını bölen bazı katı ve ürkütücü gerçekler olmasaydı bunu pek fazla umursamazdı. Ama ne yazık ki, romantizm hesap yapmak konusunda pek başarılı değil ve feodalizm Don Kişot'tan beri hancıyı hesaba katmıyor! IV. Friedrich Wilhelm, peşin para hakkındaki, eskiden beri Haçlıların oğullarının en yüce mirası olan o küçümseyici yaklaşımı paylaşıyordu. Tahta çıktığında, tutumlu bir şekilde düzenlenmiş, ama masraflı olan bir yönetim sistemi ve kısmen dolu bir Devlet Hazinesi bulmuştu. İki yıl içinde, her tür fazla, saray şenliklerine, kraliyet gezilerine, büyük hediyelere, muhtaç, sefil ve açgözlü soylulara sağlanan desteklere vb. harcanmıştı ve olağan vergiler artık ne sarayın ne de devletin

gereksinimlerini karşılamaya yetiyordu. Böylece Majesteleri çok kısa bir süre içinde kendisini, bir yandaki, fazlasıyla göze çarpan bir açık ile diğer yandaki, "Halkın gelecekteki Temsil Organı"nın onayı olmadan yapılacak olan her tür borçlanmayı ve o dönemde var olan vergilerdeki her tür artışı yasadışı kılan 1820 tarihli bir yasa arasında sıkışmış durumda buldu. Bu temsil organı ortada yoktu; yeni Kral, bunu yaratmak konusunda babasından bile daha isteksizdi; ve istemiş bile olsaydı, tahta çıkışından beri kamuoyunun bir hayli değişmiş olduğunu biliyordu.

Gerçekten de, yeni Kralın hemen bir Anayasa vermesini, Basın Özgürlüğü ilan etmesini, Jürili Yargılamayı getirmesini vb., vb., kısacası burjuvazinin siyasal üstünlüğü elde etmek için istediği barışçıl devrime bizzat öncülük etmesini kısmen beklemiş olan burjuvalar, yanıldıklarını anlamış ve öfkeli bir şekilde Kralın karşısına geçmişti. Ren Eyaletinde ve az çok genel olarak tüm Prusya'da o kadar çileden çıkmışlardı ki, basında kendilerini temsil edebilecek adamları bulunmadığından, yukarıda andığımız uç felsefi partiyle bir ittifak kuracak kadar ileri gitmişlerdi. Bu ittifakın meyvesi, Köln'deki *Rheinische Zeitung*'du; varlığını on beş ay sürdürdükten sonra yasaklanmış olmasına karşın, Almanya'daki modern basının tarihi bu gazeteyle başlatılabilir. 1842 yılıydı.

Orta Çağ'a özgü heveslerinin en keskin hicvini karşılaştığı ticari zorluklarda bulan zavallı Kral, çok kısa bir süre içinde, 1813'ün ve 1815'in çoktan unutulmuş sözlerinin son kalıntısı olan ve 1820 tarihli yasada yer alan "Halkın Temsil Organı" için geniş kesimlerce yükseltilen talebe sınırlı bir ödün vermeden yönetmeye devam edemeyeceğini fark etti. Söz konusu can sıkıcı yasaya uymanın en az sakıncalı yolunun, Eyalet Meclislerinin Daimi Komitelerini toplamak olduğunu gördü. Eyalet Meclisleri 1823'te kurulmuştu. Krallığın sekiz eyaletinde de bileşimleri şöyleydi: 1. yüksek soylular, Alman İmparatorluğu'nun geçmişte

egemen olan ve reisleri doğuştan meclis üyeliği hakkına sahip olan ailelerin üyeleri; 2. şövalyelerin ya da alt kademelerdeki soyluların temsilcileri; 3. kentlerin temsilcileri; 4. köylülüğün ya da küçük çiftçiler sınıfının temsilcileri. Bunların tümü, her eyalette soyluların iki kesiminin her zaman meclis çoğunluğuna sahip olmasını sağlayacak bir şekilde düzenlenmişti. Bu sekiz Eyalet Meclisinin her biri bir Komite seçiyordu ve şimdi, bu sekiz Komite, çok istenen borçlanmayı oylayacak olan bir Temsil Organı oluşturmak için Berlin'e çağrılmıştı. Hazine'nin dolu olduğu, borcun da güncel gereksinimler için değil, devlete ait bir demiryolunun inşa edilmesi için istendiği söylenmişti. Ama birleşik Komiteler, halkın temsilcileri olarak hareket etme yetkisine sahip olmadıklarını ilan ederek Kralı kesin bir şekilde geri çevirdi ve Majestelerini, Napoleon'a karşı halkın desteğine gereksinim duyduğu dönemde babası tarafından verilmiş olan Temsilî Anayasa sözünü tutmaya çağırdılar.

Birleşik Komitelerin oturumu, muhalefet ruhunun artık yalnızca burjuvaziyle sınırlı kalmadığını kanıtlamıştı. Köylülüğün bir bölümü burjuvaziye katılmıştı; ayrıca, kendi mülklerindeki büyük çiftçiler ve tahıl, yün, içki ve keten tüccarları olan çok sayıda soylu, mutlakçılığa, bürokrasiye ve feodalizmin geri getirilmesine karşı aynı güvencelere gereksinim duyduklarından, hem Hükümet karşıtı hem de Temsilî Anayasa yanlısı bir tavır almıştı. Kralın planı açıkça başarısızlığa uğramıştı; para elde edememiş ve muhalefetin gücünü artırmıştı. Eyalet Meclislerinin bir sonraki oturumu Kral için daha da olumsuz sonuçlar doğurdu. İstekleri aynıydı: reformlar, 1813'te ve 1815'te verilen sözlerin tutulması, bir Anayasa ve Özgür Basın; bu doğrultudaki kararların bazıları hayli saygısız bir üslupla yazılmıştı ve çileden çıkan Kralın ters yanıtları durumu daha da kötüleştirdi.

Bu arada, Hükümetin karşılaştığı mali zorluklar artmaya devam ediyordu. Farklı kamu hizmetlerine ayrılan paralardan ya-

pılan kesintiler ve Devlet hesabına ve Devleti riske sokacak şekilde spekülasyon ve ticaret yapan ve uzun süredir Devletin para komisyoncusu olarak faaliyet gösteren ticari bir kuruluş olan "Seehandlung"la[13] yapılan hileli işlemler, bir süre boyunca görünüşü kurtarmaya yetmişti; Devletin dolaşıma daha fazla kâğıt para sokması bir miktar kaynak sağlamıştı; ve sır, genel olarak, çok iyi saklanmıştı. Ama tüm bu hileli yollar çok geçmeden tükenmişti. Bir başka plan denendi: sermayesi kısmen Devlet ve kısmen özel hissedarlar tarafından sağlanacak olan bir bankanın kurulması; üst yönetim, Hükümetin bu bankanın fonlarından büyük tutarlar çekmesini ve böylece "Seehandlung" ile yapmaya devam edemeyeceği hileli işlemlerin aynılarını yinelemesini mümkün kılacak şekilde, Devlete ait olacaktı. Ama, doğal olarak, parasını bu koşullar altında verecek kapitalist bulunamazdı; hisse senetlerinin talep görebilmesi için, bankanın tüzüğünün değiştirilmesi ve hissedarların varlıklarının Hazine'nin tecavüzlerine karşı güvence altına alınması gerekiyordu. Bu plan başarısızlığa uğradığında, bir borçlanma girişiminde bulunmaktan başka yol kalmamıştı; tabii, o gizemli "Halkın gelecekteki Temsil Organı"nın iznini ve garantisini istemeden paralarını ödünç verecek kapitalistler bulunabilirse... Rothschild'e başvuruldu ve o da borcun söz konusu "Halkın Temsil Organı" tarafından güvence altına alınması durumunda bu işi hemen üstleneceğini, ama aksi durumda bu işle hiçbir ilişkisinin olamayacağını açıkladı.

Böylece her tür para elde etme umudu ortadan kalkmıştı ve ölümcül "Halkın Temsil Organı"ndan kaçma olasılığı yoktu. Rothschild'in olumsuz cevabı 1846 sonbaharında öğrenildi ve Kral bir sonraki yılın Şubat ayında sekiz Eyalet Meclisinin tümünü tek bir "Birleşik Meclis" {*Vereinigte Landtag*} oluşturmaları

13 *Preussische Seehandlungsgesellschaft* (Prusya Deniz Ticaret Şirketi): 1772 yılında kurulan ve bir dizi önemli devlet ayrıcalığından yararlanan bir ticaret ve bankacılık şirketi. Hükümete büyük krediler açtı ve pratikte onun bankeri ve komisyoncusu oldu. –*İngilizce ed.*

için Berlin'de toplanmaya çağırdı. Bu Meclis, gereksinim duyulduğunda, 1820 tarihli yasanın gerektirdiği işleri yapacaktı; borçlanmaları ve artırılan vergileri oylayacak, ama bunların dışında hiçbir hakka sahip olmayacaktı. Genel yasama söz konusu olduğunda, danışmanlık yapmanın ötesine geçemeyecekti; önceden belirlenmiş dönemlerde değil, Kralın canı ne zaman isterse o zaman toplanacaktı; Hükümetin tenezzül edip de önüne koyduklarından başka hiçbir şeyi tartışmayacaktı. Doğal olarak, üyeler, oynamaları beklenen rolden neredeyse hiç tatmin olmamıştı. Eyalet Meclislerinde toplandıklarında duyurmuş oldukları dilekleri yinelediler; Hükümetle aralarındaki ilişkiler hızla bozuldu ve yine demiryolu yapımı için gerektiği söylenen borçlanmayı onaylamaları istendiğinde bunu bir kez daha reddettiler.

Bu oylama sonucu, oturumlarının çok kısa bir süre sonra son bulmasına yol açtı. Giderek daha fazla çileden çıkan Kral onları azarlayarak kovdu, ama hâlâ parasızdı. Ve gerçekten de, konumu hakkında kaygılanması için her tür neden vardı, çünkü, burjuvazinin öncülük ettiği, alt kademelerdeki soyluların büyük bir bölümünü ve daha alt katmanların farklı kesimlerinin tümünü kapsayan Liberal partinin istediklerini elde etmek konusunda kararlı olduğunu görüyordu. Kralın, açış konuşmasında, kesinlikle ve hiçbir zaman sözcüğün modern anlamıyla bir Anayasa vermeyeceğini ilan etmesi boşunaydı; Liberal parti, Basın Özgürlüğü, Jürili Yargılama vb. tüm sonuçlarıyla birlikte bu tür bir modern ve antifeodal Temsilî Anayasa konusunda ısrarlıydı; ve bunu elde etmeden metelik bile vermeyeceklerdi. Açık olan şey, durumun bu şekilde devam edemeyeceğiydi; ya taraflardan biri pes edecekti ya da bir kopuş (kanlı bir mücadele) yaşanacaktı. Burjuvalar, bir devrimin arifesinde olduklarını biliyor, buna hazırlanıyorlardı. Mümkün olan tüm yollarla kentlerdeki işçi sınıfının ve tarım bölgelerindeki köylülüğün desteğini almaya çalışıyorlardı ve 1847'nin sonlarında, burjuvalar arasında, proletaryanın sempati-

sini kazanmak için "Sosyalist" olduğunu ilan etme yoluna gitmeyen neredeyse tek bir önemli siyasetçinin bile bulunmadığı herkesçe biliniyor. Bu "Sosyalistler"in işbaşındayken neler yaptığını birazdan göreceğiz.

Önde gelen burjuvaların en azından dış görünüm olarak Sosyalizmi benimsemek konusundaki bu isteklilikleri, Almanya'nın çalışan sınıflarının uğradığı büyük değişimden kaynaklanmıştı. 1840'tan beri, Alman işçilerin bir kesimi, Fransa'da ve İsviçre'de yolculuk ederek, o dönemde Fransız işçiler arasında yaygın olan kaba Sosyalist ya da Komünist düşünceleri az çok özümsemişti. Fransa'da benzer düşüncelere duyulan ilginin 1840'tan itibaren artmış olması, Sosyalizm ile Komünizmi Almanya'da da moda haline getirmişti ve daha 1843 yılında tüm gazeteler toplumsal sorunlar hakkındaki tartışmalarla dolup taşmaya başlamıştı. Çok kısa bir süre içinde, Almanya'da, düşüncelerinin yeniliğinden çok muğlaklığıyla farklılaşan bir Sosyalist Okul[14] oluşmuştu; bu okulun çalışmalarının merkezinde, Fourier'nin, Saint-Simon'un ve başka Fransızların öğretilerinin, Alman felsefesinin çapraşık diline çevrilmesi vardı. Bu tarikattan tümüyle farklı olan Alman Komünist Okulu yaklaşık olarak aynı dönemde oluşmuştu.

1844'te, Silezyalı dokumacıların isyanlarını Prag'daki basmacıların ayaklanması izledi. İşçilerin Hükümete karşı değil, kendi işverenlerine karşı gerçekleştirdiği ve acımasızca bastırılan bu isyanlar, derin bir etki yarattı ve işçiler arasındaki Sosyalist ve Komünist propagandaya yeni bir ivme kazandırdı. Kıtlık yılı olan 1847'deki ekmek isyanlarının sonuçları da aynıydı. Kısacası, Anayasacı muhalefet, mülk sahibi sınıfların (büyük feodal toprak sahipleri dışındaki) büyük çoğunluğunu nasıl kendi bayrağının altında topladıysa, büyük kentlerin işçi sınıfı da, kurtuluşu için, dönemin basın yasaları nedeniyle haklarında pek

14 Karl Marx ile Friedrich Engels'in *Komünist Parti Manifestosu*'nda eleştirdikleri Alman sosyalizmi ya da "hakiki sosyalizm". *–çev.*

az bilgi sahibi olunabilse bile, Sosyalist ve Komünist öğretilere başvuruyordu. Kuşkusuz, işçilerin, ne istedikleri konusunda çok net düşüncelere sahip olmaları beklenemezdi; yalnızca, Anayasacı burjuvazinin programının istedikleri her şeyi içermediğini ve Anayasacı düşünceler yelpazesinin gereksinimlerini hiçbir şekilde kapsamadığını biliyorlardı.

O dönemde Almanya'da ayrı bir cumhuriyetçi parti yoktu. Bir yanda Anayasal monarşi yanlıları, diğer yanda az çok açıkça Sosyalist ya da Komünist olanlar vardı.

Bu koşullar altında, en küçük çarpışma büyük bir devrime yol açmak zorundaydı. Var olan sistem, yüksek soylular ile yaşlı memurlar ve subaylar dışındaki güvenilir payandalardan yoksunken; alt kademelerdeki soylular, sınai ve ticari burjuvazi, üniversiteler, farklı eğitim düzeylerine sahip olan öğretmenler ve hatta bürokrasinin ve subayların alt kademeleri topluca Hükümete karşı birleşmişken; bunların arkasında, hoşnutsuz köylü kitleleri ve büyük kentlerdeki, o sırada liberal muhalefeti desteklemekle birlikte işleri kendi ellerine almak konusunda tuhaf sözler gevelemeye de başlamış olan hoşnutsuz proletarya kitlesi dururken; burjuvazi Hükümeti alaşağı etmeye hazırken ve proleterler de sıraları geldiğinde burjuvaziyi alaşağı etmeye hazırlanırken; bu Hükümet, inatla, bir çarpışmaya götürmesi kaçınılmaz olan bir yolda ilerledi. Almanya, 1848'in başında, bir devrimin arifesindeydi ve Fransa'daki Şubat Devrimi onu hızlandırmamış olsaydı bile, bu devrimin gerçekleşeceği kesindi.

Paris Devriminin Almanya üzerinde hangi etkilerde bulunduğunu bir sonraki makalede göreceğiz.

Londra, Eylül 1851

III

[Diğer Alman Devletleri]

Son makalemizde, neredeyse yalnızca, 1840-1848 yıllarında Alman hareketinde açık arayla en önemli devlet olan Prusya üzerinde durmuştuk. Ama şimdi, Almanya'nın diğer devletlerinin aynı dönemdeki durumlarına hızlıca göz atmamız gerekiyor.

Küçük Devletler, 1830'daki devrimci hareketlerden beri, tümüyle, Federal Meclisin {*Bundestag*}, yani Avusturya ile Prusya'nın diktatörlüğü altına girmişti. Hem büyük Devletlerin dayatmalarına karşı birer savunma aracı olmaları hem de onları hazırlayan prenslerin popülerliğini ve Viyana Kongresi tarafından hiçbir yönetici ilke olmadan bir araya getirilen heterojen eyalet topluluklarının birliğini sağlamaları için çıkarılan farklı anayasalar, ne kadar hayalî olurlarsa olsunlar, heyecan dolu 1830 ve 1831 yıllarında, küçük prenslerin kendi otoriteleri için tehlikeli olduklarını göstermişti. Neredeyse tümüyle yok edildiler; varlıklarını sürdürmelerine izin verilenler birer gölge bile değildi ve söz konusu küçük Devletlerin iktidarsız yasama meclislerinde onur kırıcı bir yalakalık sergilemesine izin verilen itaatkâr muhalefetten herhangi bir sonucun çıkabileceğini düşünebilmek için, Welcker, Rotteck ya da Dahlmann gibi gevezelerin kendini beğenmişliğine sahip olmak gerekiyordu.

Bu küçük Devletlerdeki burjuvazinin daha diri olan kesimi, 1840'tan çok kısa bir süre sonra, Avusturya ile Prusya'nın bu uydularında Parlamenter bir yönetimin gelişmesi hakkında geçmişte beslemiş olduğu tüm umutları bir yana bıraktı. Prusya burjuvazisi ile onunla ittifak halindeki sınıflar, Prusya'da

Parlamenter yönetim mücadelesi yürütmek konusunda ciddi bir kararlılık gösterir göstermez, Avusturya dışındaki tüm Almanya'daki Anayasacı hareketin öncülüğü de onlara bırakıldı. Daha sonra Franfurt Ulusal Meclisinden ayrılan ve kendi başlarına düzenledikleri toplantıların yeri nedeniyle Gotha partisi diye anılan bu Orta Almanya anayasacılarının çekirdeğinin, 1848'den çok önce bir plan tasarlamış ve 1849'da bunu küçük değişikliklerle tüm Almanya'nın temsilcilerine önermiş olduklarını, bugün, artık tartışma konusu edilmeyecek bir gerçek. Bunlar, Avusturya'nın Alman Konfederasyonu'ndan tümüyle dışlanmasını; Prusya'nın himayesi altında, yeni bir anayasası ve federal Parlamentosu bulunan yeni bir Konfederasyonun kurulmasını ve önemsiz Devletlerin büyük Devletlere katılmasını amaçlıyordu. Prusya, anayasal monarşi saflarına katıldığında, basın özgürlüğü getirdiğinde, Rusya'nın ve Avusturya'nın politikalarından bağımsız bir politika benimsediğinde ve böylece küçük devletlerin Anayasacılarının kendi Hükümetleri üzerinde gerçek bir denetim kurmalarını mümkün kıldığında, bütün bunlar hayata geçirilecekti. Bu planın mucidi, Heidelberg'li (Baden) Profesör Gervinus'tu. Dolayısıyla, Prusya burjuvazisinin kurtuluşu, genel olarak Almanya burjuvazisinin kurtuluşunun ve hem Rusya'ya hem de Avusturya'ya karşı kurulacak olan bir savunma ve saldırı ittifakının işareti olacaktı; çünkü, Avusturya, birazdan göreceğimiz üzere, hakkında pek az şey bilinen, tümüyle barbar bir ülke olarak görülüyordu ve o pek az şey de nüfusu için pek onur verici değildi; Avusturya, bu nedenle, Almanya'nın vazgeçilmez bir parçası sayılmıyordu.

Toplumun diğer sınıflarına gelince, bunlar, küçük Devletlerde, farklı hızlarla, Prusya'daki akranlarının izinden gitmişti. Küçük burjuvalar, vergilerin artırılmasıyla ve kendilerini Avusturya ile Prusya'daki "despotizmin köleleri"yle karşılaştırdıklarında böbürlenmelerine yol açan sahte siyasal ayrıcalıkların sınır-

landırılmasıyla birlikte, kendi Hükümetlerinden giderek daha hoşnutsuz hale gelmişti; ama henüz, muhalefetlerinde, onlara yüksek burjuvazinin Anayasacılığından ayrışan bağımsız bir parti damgasını vurabilecek hiçbir somut içerik yoktu. Köylüler arasındaki hoşnutsuzluk da giderek artıyordu, ama bilindiği gibi, halkın bu kesimi, sakin ve huzurlu dönemlerde, genel oy hakkının bulunduğu ülkeler dışında, hiçbir zaman kendi çıkarlarını öne çıkarmaz ve bağımsız bir sınıf olarak konum almaz. Kentlerdeki zanaatçılar ve sanayi işçileri Sosyalizm ve Komünizm "zehir"ine maruz kalmaya başlamıştı; ama, Prusya'nın dışında, herhangi bir önem taşıyan kentlerin sayısı çok az ve sanayi bölgelerinin sayısı daha da az olduğundan, bu sınıfın hareketi, eylem ve propaganda merkezlerinin yokluğu nedeniyle, küçük Devletlerde aşırı derecede yavaştı.

Hem Prusya'da hem de küçük Devletlerde, siyasal muhalefeti açığa vurmanın zorluğu, Alman Katolikliği ve Hür Cemaatler paralel hareketleri biçimindeki bir tür dinsel muhalefet yaratmıştı. Tarih, bize, bir Devlet Kilisesinin nimetlerinden yararlanan ve siyasal tartışmaların engellendiği ülkelerde, dünyevi iktidarı hedef alan din dışı ve tehlikeli muhalefetin, manevi despotizme karşı yürütülen daha kutsal ve görünüşte daha çıkar gözetmez bir mücadelenin arkasına saklanmasının sayısız örneğini sunar. Hiçbir eylemlerinin tartışılmasına izin vermeyen pek çok Hükümet, şehitler yaratmadan ve kitlelerin dinsel bağnazlığını canlandırmadan önce iki kez düşünecektir. Bu nedenle, Almanya'da, 1845'te, her Devlette, Roma Katolikliği ya da Protestanlık ya da her ikisi, ülke hukukunun ayrılmaz bir bileşeni sayılıyordu. Yine her Devlette, bu mezheplerden birinin ya da her ikisinin ruhban sınıfı, bürokratik Devlet aygıtının vazgeçilmez bir parçasını oluşturuyordu. Dolayısıyla, Protestan ortodoksisine ya da Katolik ortodoksisine saldırmak, din adamları sınıfına saldırmak, Hükümetin kendisine gizli bir saldırı yöneltmek

anlamına geliyordu. Alman Katolikler söz konusu olduğunda, bunların varlığı bile, Almanya'nın Katolik Hükümetlerine, özellikle de Avusturya ile Bavyera'ya yönelik bir saldırıydı; söz konusu Hükümetler de bunu böyle görüyordu. Hür Cemaatçiler, yani İngiliz ve Amerikalı Üniteryenleri bir miktar andıran Protestan Muhalifler, Prusya Kralının ve onun gözde Eğitim ve Din İşleri Bakanı Eichhorn'un ruhban sınıfına özgü ve fazlasıyla ortodoks olan eğilimlerine karşı olduklarını açıkça ilan ediyordu. Biri Katolik, diğeri Protestan ülkelerde bir süreliğine çok hızlı yayılan iki yeni tarikat arasındaki tek fark kökenleriydi; öğretileri söz konusu olduğunda, en önemli konuda tam bir uyum içindeydiler: her tür kesin dogma geçersizdi. Kesinlikten uzaklık, tam da onların özünü oluşturuyordu; çatısı altında tüm Almanların birleşebileceği büyük tapınağı kurduklarını iddia ediyorlardı; dolayısıyla, dinsel bir biçim altında, dönemin bir başka siyasal düşüncesini, Alman Birliği fikrini temsil ediyorlardı; ama yine de kendi aralarında hiçbir zaman anlaşamıyorlardı.

Yukarıda anılan tarikatların, tüm Almanlar için ve açıkça onların gereksinimleri, alışkanlıkları ve zevkleri gözetilerek imal edilmiş olan ortak bir din icat etme yoluyla, en azından dinsel zeminde hayata geçirmeye çalıştığı Alman Birliği fikri, gerçekten de, özellikle küçük Devletlerde olmak üzere çok yaygındı. Alman İmparatorluğu'nun Napoleon tarafından dağıtılmasından beri, Alman bedeninin tüm dağınık parçalarının {*disjecta membra*} birleştirilmesi talebi, yerleşik düzen hakkındaki hoşnutsuzluğun en genel ifadesi olmuştu; özellikle de, saray için, idare için, ordu için yapılan harcamaların, kısacası ağır vergi yükünün, Devletin küçüklüğüyle ve güçsüzlüğüyle doğru orantılı olarak arttığı küçük Devletlerde... Ama hayata geçirildiğinde bu Alman Birliğinin neye benzeyeceği, partilerin üzerinde anlaşamadığı bir sorundu. Ciddi bir devrimci sarsıntı istemeyen burjuvalar, "uygulanabilir" saydıklarını görmüş olduğumuz şeyle,

yani Avusturya dışındaki tüm Almanya'nın, anayasal bir Prusya hükümetinin egemenliği altındaki bir birliğiyle yetiniyordu; ve o dönemde, tehlikeli fırtınalara davetiye çıkarmadan bundan fazlasının yapılamayacağı kesindi. Küçük burjuvalar ve bu tür şeyleri umursadıkları kadarıyla köylüler, gürültülü bir şekilde istedikleri Alman Birliğinin bir tanımına hiçbir zaman ulaşamamıştı; çoğunluğunu feodalizm yanlısı gericilerin oluşturduğu az sayıdaki hayalciler, Alman İmparatorluğu'nun yeniden kurulmasını umuyordu; İsviçre'nin kurumlarına hayranlık duyan ve bu kurumlar hakkında, gelecekte gözlerini fazlasıyla gülünç bir şekilde açacak olan pratik deneyimden henüz yoksun olan az sayıdaki bazı bilgisiz *soi-disant* {sözde} radikaller, federal bir cumhuriyetten yana olduklarını ilan ediyordu; ve o dönemde, yalnızca en aşırı parti, tek ve bölünmez bir Alman Cumhuriyetinden yana olduğunu ilan edecek kadar cesurdu.[15] Dolayısıyla, Alman Birliğinin kendisi, anlaşmazlığa, kavgaya ve hatta belirli koşullar altında iç savaşa gebe olan bir sorundu.

1847'nin sonunda Prusya'nın ve Almanya'nın küçük Devletlerinin durumu özetle böyleydi. Güçlerini hisseden, feodal ve bürokratik bir despotizmin, ticari işlemlerine, sınai üretkenliklerine, bir sınıf olarak ortak eylemlerine vurduğu zincirlere daha fazla katlanmamak konusunda kararlı olan burjuvalar; toprak sahibi soyluların, burjuvalarınkilerle aynı çıkarlara sahip olacak ve onlarla dava ortaklığı yapacak kadar, katıksız meta üreticilerine dönüşmüş olan bir bölümü; hoşnutsuz olan, vergiler ve işlerinin önüne çıkarılan engeller hakkında homurdanan, ama toplumdaki ve devletteki konumlarını güvence altına alabilecek türden reformlara yönelik herhangi bir kesinleşmiş planları bulunmayan

15 Tek ve bölünmez bir Alman Cumhuriyeti sloganı Marx ile Engels tarafından 1848 Devriminden hemen önce formüle edilmişti (*bkz.* MEW, Band 4, s. 355) ve Marx ile Engels'in Mart 1848'de kaleme aldıkları, Komünistler Birliği'nin Alman Devrimindeki siyasal programı olan "Almanya'daki Komünist Parti'nin Talepleri" başlıklı metinde (*bkz.* MEW, Band 5, s. 3) birinci madde olarak yer alır. –*Almanca ed.*

küçük burjuvalar; bazı yerlerde feodal yükümlülüklerin, başka yerlerde para ödünç verenlerin, tefecilerin ve avukatların baskısı altında bulunan köylüler; kentlerdeki, genel hoşnutsuzluğu paylaşan, Hükümet ile büyük sınai kapitalistlerden aynı derecede nefret eden ve bulaşıcı Sosyalist ve Komünist fikirlere kapılan çalışanlar; kısacası, farklı çıkarlara dayanan, ama şu ya da bu ölçüde, ön saflarında başta Ren eyaletinin burjuvazisi olmak üzere Prusya burjuvazisinin bulunduğu burjuvazi tarafından yönetilen heterojen bir muhalefet kitlesi. Diğer yandan, pek çok konuda anlaşamayan, birbirlerine ve özellikle de himayesine sığınmak zorunda olmalarına karşın Prusya hükümetine güvensizlikle bakan hükümetler; Prusya'da, kamuoyunun yüzüstü bıraktığı, hatta soyluların bir bölümünün yüzüstü bıraktığı, her geçen gün muhalif burjuvazinin fikirlerinin daha fazla bulaştığı ve onun etkisine daha fazla maruz kalan bir orduya ve bir bürokrasiye yaslanan (dahası, sözcüğün tam anlamıyla meteliksiz olan ve burjuva muhalefetinin isteklerine boyun eğmeden, giderek büyüyen açığını kapatmak için tek bir kuruş bile elde edemeyecek olan) bir hükümet. Bugüne kadar, herhangi bir ülkenin burjuvazisi, yerleşik hükümete karşı iktidar mücadelesi yürütürken, bundan daha parlak bir konumda bulunmuş muydu?

Londra, Eylül 1851

IV

[Avusturya]

Şimdi, Avusturya'yı, yani, Mart 1848'e kadar, yabancı ulusların gözünde, İngiltere'yle son savaş öncesinin Çin'i[16] kadar kapalı olan ülkeyi ele almamız gerekiyor.

Kuşkusuz, burada yalnızca Alman Avusturyası'nı ele alabiliriz. Polonyalı, Macar ya da İtalyan Avusturyalılarla ilgili gelişmeler konumuzun dışında kalıyor ve bu gelişmelerin 1848'den beri Alman Avusturyalıların kaderlerini etkilemiş olan kısmı üzerinde daha sonra durmak gerekecek.

Prens Metternich Hükümetinin iki dayanak noktası vardı: birincisi, Avusturya egemenliği altındaki farklı ulusların her birinin, aynı durumdaki tüm diğer uluslar aracılığıyla kontrol altında tutulması; ikincisi, mutlak monarşilerin her zamanki temel ilkesi uyarınca, iki sınıfın, feodal toprak sahiplerinin ve borsa spekülasyonları yapan büyük kapitalistlerin desteğine yaslanılması; ve aynı zamanda, Hükümete tam bir hareket serbestliği sağlamak için, bu sınıfların her birinin etkisinin ve gücünün diğer sınıfınkilerle dengelenmesi. Tüm gelirleri çok farklı türlerdeki feodal gelirlerden oluşan toprak sahibi soylular, varlıklarını sürdürmek için soyup soğana çevirdikleri ezilmiş serfler sınıfına karşı tek koruyucuları olduğunu göstermiş bulunan bir Hükümeti desteklemeden edemezdi; ve bunların daha az zengin olan kesimi ne zaman

16 Birinci Afyon Savaşı (1839-1842): Saldırgan Britanya ile Çin arasındaki, bu ikinci ülkenin bir yarı sömürgeye dönüşme sürecini başlatan savaş. Çin'e dayatılan Nanking Antlaşması'nın maddelerinden biri beş Çin limanının yabancı ticarete açılmasını öngörüyordu. –*İngilizce ed.*

(1846'da Galiçya'da olduğu gibi) Hükümetin karşısına dikilse, Metternich tam da bu serfleri hemen üzerlerine saldı; serfler de, her seferinde, bu fırsatı en yakınlarındaki zalimlerden korkunç bir öç almak için kullandı. Diğer yandan, büyük Borsa kapitalistleri, ülkenin kamu fonlarındaki devasa payları aracılığıyla Metternich Hükümetine zincirlenmiş durumdaydı. 1815'te eksiksiz iktidarını yeniden kazanan, 1820'de İtalya'da mutlak monarşiyi geri getiren ve o zamandan beri onu koruyan, 1810'daki iflas sayesinde yükümlülüklerinin bir bölümünden kurtulmuş olan Avusturya, barıştan sonra, Avrupa'nın büyük para piyasalarındaki kredisini hızla yeniden kazanmış ve kredisinin artması ölçüsünde yeni borçlar almıştı. Böylece, Avrupa'nın büyük para yatırımcılarının tümü, sermayelerinin kayda değer bölümlerini Avusturya fonlarına yatırmıştı; bu ülkenin kredisinin korunmasında hepsinin çıkarı vardı ve Avusturya'nın kamusal kredisinin korunması için hep yeni borçlanmalara gereksinim duyulduğundan, daha önce yatırım yapmış oldukları değerli kâğıtların kredilerini korumak için zaman zaman yeni sermaye yatırımları yapmak zorunda kaldılar. 1815 sonrasındaki uzun barış ve Avusturya gibi bin yaşındaki bir imparatorluğun devrilmesinin görünüşteki olanaksızlığı, Metternich Hükümetinin kredisini muazzam derecede artırmış ve hatta onu Viyanalı bankerlerin ve borsa spekülatörlerinin iyi niyetinden bağımsız kılmıştı; çünkü, Metternich, Frankfurt'ta ve Amsterdam'da bol miktarda para elde edebildiği sürece, doğal olarak, Avusturyalı kapitalistlerin ayaklarına kapandığını görmenin mutluluğunu yaşamıştı. Ayrıca, tüm diğer açılardan da, onun insafına kalmış durumdaydılar; bankerlerin, borsa spekülatörlerinin ve devlete iş yapan yüklenicilerin mutlak bir monarşiden koparmanın yolunu her zaman buldukları büyük kârların bedeli, Hükümetin onlar ve servetleri üzerindeki neredeyse sınırsız olan gücüydü; bu nedenle, bu cepheden en küçük bir muhalefet izi bile beklenemezdi. Dolayısıyla, Metternich, imparatorluğun en güçlü

ve en etkili iki sınıfının desteğinden emindi ve dahası mutlakçılığın amaçları açısından bakıldığında daha iyileri kurulamayacak olan bir orduya ve bir bürokrasiye sahipti. Avusturya'nın hizmetindeki memurlar ve subaylar ayrı bir tür oluşturur; babaları *Kaiser*'in {imparatorun} hizmetindeydi ve oğulları da öyle olacak; çift başlı kartalın kanatlarının altında toplanmış olan çok çeşitli uluslardan hiçbirine ait değiller; imparatorluğun bir ucundan diğerine, Polonya'dan İtalya'ya, Almanya'dan Transilvanya'ya gönderiliyorlar ve hep gönderildiler; ister Macar olsun isterse Polonyalı, Alman, Rumen, İtalyan ya da Hırvat, "imparatorluk ve kraliyet otoritesi"nin mührünü taşımayan ve ayrı bir ulusal karaktere sahip olan her bireyi aynı derecede hor görürler; bir ulusa ait değiller, ya da daha doğrusu, gerçek Avusturya ulusunu kendi başlarına oluşturuyorlar. Bu tür bir sivil ve askerî hiyerarşinin, zeki ve diri bir liderin elinde ne kadar esnek ve aynı zamanda güçlü bir araç olacağı açık.

Nüfusun diğer sınıflarına gelince, Metternich, *ancien régime* {eski rejim} devlet adamlığı ruhuna uygun olarak, onların desteğini pek fazla umursamıyordu. Onlara yönelik tek bir politikası vardı: vergi biçiminde mümkün olan en fazlasını koparmak ve aynı zamanda onları sessiz tutmak. Avusturya'da ticaret ve sanayi burjuvazisi yavaş büyüyordu. Tuna ticareti görece önemsizdi; ülkenin tek bir limanı (Trieste) vardı ve bu limanın ticareti çok sınırlıydı. Sanayiciler, çoğu örnekte her tür yabancı rekabetin engellenmesine kadar varan ciddi koruma önlemlerinden yararlanıyordu; ama temel olarak vergi ödeme kapasitelerini artırmak için onlara sağlanan bu avantaj, sanayiye yönelik iç kısıtlamalarla ve Hükümetin amaçlarına ve görüşlerine ters düşmedikleri sürece loncalar ile diğer feodal birliklerin ayrıcalıklarının titizlikle korunması yoluyla, büyük ölçüde dengeleniyordu. Küçük zanaatçılar, bu Orta Çağ loncalarının dar sınırlarına kapatılmıştı; loncalar, farklı iş kollarını kendi aralarındaki bitmez tükenmez bir ayrıcalık

savaşının içinde tutarken, aynı zamanda, işçi sınıfından bireylerin toplumsal hiyerarşide yükselme olasılığını neredeyse tümüyle ortadan kaldırarak, gönüllülüğe dayanmayan bu birliklerin üyelerine bir tür kalıtsal istikrar sağlıyordu. Son olarak, köylü ile işçiye yalnızca vergilendirilebilir öğeler olarak bakılıyordu ve onlarla ilgili olarak dikkat edilen tek şey, o dönemde onların ve geçmişte babalarının tabi oldukları yaşam koşullarının mümkün olduğunca korunmasıydı. Bu amaç doğrultusunda, her tür eski, yerleşik ve kalıtsal otorite, tıpkı devletin otoritesi gibi savunuluyordu: toprak sahibinin küçük kiracı çiftçi üzerindeki, fabrikatörün işçi üzerindeki, küçük ustanın kalfa ve çırak üzerindeki, babanın oğul üzerindeki otoritesi Hükümet tarafından her yerde katı bir şekilde korunuyor ve her tür itaatsizlik, tıpkı bir yasa ihlali gibi, Avusturya adaletinin evrensel aleti olan sopayla cezalandırılıyordu.

Son olarak, yapay bir istikrar yaratmaya yönelik tüm bu girişimleri tek bir kapsamlı sistemde bir araya getirmek için, ulusun tüketmesine izin verilen zihinsel besinler en dikkatli şekilde seçiliyor ve mümkün olan en tutumlu şekilde dağıtılıyordu. Eğitim her yerde Katolik din adamlarının elindeydi; bunların önde gelenleri, tıpkı büyük feodal toprak sahipleri gibi, var olan sistemin korunmasıyla yakından ilgileniyordu. Üniversiteler, bazı özel bilgi dallarında çok büyük bir yetkinlik kazanabilecek ya da kazanamayacak, ama başka üniversitelerden beklenen evrensel özgürlükçü eğitimi hiçbir durumda veremeyecek olan uzmanlardan başka hiçbir şey üretemeyecekleri şekilde örgütlenmişti. Macaristan dışındaki hiçbir yerde gazete yoktu ve Macar gazeteleri monarşinin tüm diğer kesimlerinde yasaklanmıştı. Genel olarak yazın alanına gelince, bunun kapsamı bir yüzyıl boyunca genişlememiş ve II. Joseph'in ölümünden sonra yeniden daralmıştı. Ve tüm sınır boyunca, Avusturya Devletlerinin uygar bir ülkeyle temas ettiği her yerde, gümrük memurları kordonuyla bağlantılı bir şekilde, içeriklerini iki ya da üç kez baştan sona

gözden geçirmeden ve çağın kötücül ruhunun en küçük bir lekesini bile taşımadıklarını saptamadan hiçbir yabancı kitabın ya da gazetenin Avusturya'ya girmesine izin vermeyen bir yazın sansürcüleri kordonu oluşturulmuştu.

Bu sistem 1815 sonrasındaki yaklaşık otuz yıl boyunca müthiş bir başarıyla iş gördü. Avusturya, Avrupa için neredeyse bir bilinmez olarak kaldı ve Avrupa da Avusturya'da bir o kadar az biliniyordu. Görünüşe göre, nüfusun farklı sınıflarının ve bir bütün olarak nüfusun toplumsal durumları en küçük bir değişime bile uğramamıştı. Sınıflar arasında hangi düşmanlıklar olursa olsun (Metternich için, yüksek sınıfları hükümetin tüm baskıcı önlemlerinin araçları haline getirerek ve böylece nefreti onlara yönelterek daha da büyüttüğü bu düşmanlıkların varlığı, yönetmenin temel bir koşuluydu), halk, alt kademelerdeki devlet memurlarından ne kadar nefret ederse etsin, genel olarak bakıldığında, Merkezî Hükümet hakkında neredeyse hiçbir hoşnutsuzluk yoktu. İmparatora tapılıyordu ve bu sistemin kalıcılığı konusunda kuşkulu olan yaşlı I. Franz, kibirli bir şekilde, "Yine de, Metternich ve ben yaşadığımız sürece ayakta kalacaktır" diye eklediğinde, olgular tarafından destekleniyor gibi görünüyordu.

Ama yüzeyin altında varlığını sürdüren yavaş bir hareket, Metternich'in tüm çabalarını boşa çıkarıyordu. Sanayi ve ticaret burjuvazisinin zenginliği ve etkisi artıyordu. Sanayide makinelerin ve buhar gücünün kullanıma sokulması, diğer her yerde yapmış olduğu gibi Avusturya'da da, birer bütün olarak toplumsal sınıfların eski ilişkilerini ve yaşam koşullarını altüst ediyordu; serfleri özgür insanlara, küçük çiftçileri fabrika işçilerine dönüştürüyordu; eski feodal zanaat birliklerinin altını oyuyor ve bunların pek çoğunun varlık koşullarını ortadan kaldırıyordu. Yeni ticari ve sınai nüfus her yerde eski feodal kurumlarla çatışma içine giriyordu. İşleri gereği yurt dışına giderek daha fazla yolculuk eden burjuvalar, imparatorluğun gümrük duvar-

larının ötesinde bulunan uygar ülkeler hakkında bazı gizemli bilgiler getiriyordu; son olarak, demiryollarının yapımı, hem sınai hareketi hem de düşünsel hareketi hızlandırıyordu. Ayrıca, Avusturya'nın devlet sisteminin içinde tehlikeli bir bileşen de vardı: bir yandan meclisteki pazarlıklarıyla, diğer yandan Hükümete ve onun müttefikleri olan kodamanlara muhalefet eden yoksullaşmış soylular kitlesinin mücadeleleriyle, Macar feodal yapılanması. İmparatorluk Meclisinin {*Reichstag*} bulunduğu yer olan Pressburg {Bratislava}, Viyana'nın kapılarının yanı başındaydı. Bütün bu öğeler, kentlerdeki burjuvalar arasında (muhalefet henüz olanaksız olduğundan tam olarak muhalefet ruhunun değil ama) hoşnutsuzluk ruhunun; anayasal nitelik taşımaktan çok yönetsel nitelik taşıyan reformlara yönelik genel bir arzunun yaratılmasına katkıda bulunmuştu. Ve tıpkı Prusya'da olduğu gibi, bürokrasinin bir kesimi burjuvaziye katılmıştı. Bu kalıtsal memurlar kastında II. Joseph'in gelenekleri unutulmamıştı; kendileri de zaman zaman hayalî olası reformlara ilgi gösteren daha eğitimli Hükümet görevlileri, bu İmparatorun ilerici aydın despotizmini, Metternich'in "baba" despotizmine fazlasıyla yeğliyordu. Yoksul soyluların bir kesimi de aynı şekilde burjuvazinin yanında yer alıyordu ve nüfusun (Hükümetten olmasa bile üstlerinden yakınmak için her zaman yığınla gerekçeye sahip olan) alt sınıflarına gelince, bunlar, çoğu örnekte, burjuvazinin reformcu arzularını paylaşmadan edemiyordu.

Almanya'da bu değişimle uyumlu olan özel bir yazın dalının ortaya çıkışı yaklaşık olarak bu dönemde, 1843'te ya da 1844'te gerçekleşti. Yetenekleri açısından sıradanlığı hiç aşamayan, ama Yahudi ırkına özgü iş bitiriciliğe sahip olan bazı Avusturyalı yazarlar, romancılar, yazın eleştirmenleri ve kötü şairler, Leipzig'e ve Avusturya'nın dışındaki başka Alman kentlerine yerleşti ve buralarda, yani Metternich'in erişemediği yerlerde, Avusturya'nın sorunları hakkında bir dizi kitap ve broşür yayımladı. Hem on-

lar hem de yayıncıları "yok sattı". Bütün Almanya, Avrupa'nın Çin'inin politikasının sırları hakkında fikir sahibi olma hevesli-siydi; bu yayınları Bohemya sınırındaki büyük ölçekli kaçakçılık faaliyetleri sayesinde edinen Avusturyalıların kendileri daha da meraklıydı. Kuşkusuz, bu yayınlarda açığa çıkarılan sırlar çok önemli değildi ve bunların iyi niyetli yazarları tarafından tasarlanan reform planları, neredeyse siyasal bekâret anlamına gelen bir zararsızlığın damgasını taşıyordu. Avusturya için bir anayasa ve özgür bir basın, ulaşılamaz sayılan şeylerdi; bu iyi Avusturyalıların sadakate ve alçakgönüllülüğe dayanan istekleri, eyalet meclislerinin haklarının genişletilmesinin, yabancı kitaplarla gazetelere izin verilmesinin ve sansürün yumuşatılmasının ötesine neredeyse hiç geçmiyordu.

Her durumda, Avusturya ile Almanya'nın geri kalanı ve Almanya aracılığıyla dünyanın geri kalanı arasındaki yazınsal ilişkilerin önüne geçmenin giderek olanaksızlaşması, hükümet karşıtı bir kamuoyunun oluşumuna büyük katkılarda bulundu ve Avusturya nüfusunun bir kısmının en azından bir miktar siyasal bilgiye erişmesini sağladı. Bu nedenle, Avusturya, 1847'nin sonunda, görece sınırlı bir ölçüde de olsa, o dönemde Almanya'da hüküm sürmekte olan siyasal ve siyasal-dinsel propagandanın etkisi altına girdi; ve bu propaganda, Avusturya'da daha sessiz bir şekilde ilerlemiş olsa bile, üzerlerinde etkide bulunabildiği yeterli miktarda devrimci öğeyle karşılaştı. Toprak sahiplerine ya da Hükümete olan yükümlülüklerinin yere serdiği köylü, serf ya da feodal kiracı vardı; polis sopasıyla, fabrikatörün istediği her tür koşul altında çalışmaya zorlanan fabrika işçisi vardı; lonca yasaları tarafından mesleğinde bağımsızlık kazanma şansından tümüyle yoksun bırakılan kalfa vardı; iş yaşamındaki her adımında saçma düzenlemelerle karşı karşıya kalan tüccar vardı; ayrıcalıklarını kıskançlıkla savunan loncalarla ya da kibirli ve her şeye burnunu sokan memurlarla kesintisiz bir şekilde çatışan fabrikatör vardı; bilgisiz ve

küstah din adamlarıyla ya da aptal ve dayatmacı üstlerle boş yere mücadele eden öğretmen, *bilgin*, daha iyi eğitimli memur vardı. Kısacası, hoşnut olan tek bir sınıf bile yoktu, çünkü, Hükümetin ara sıra vermek zorunda kaldığı küçük ödünlerin masrafları, Hazine bunları karşılayamayacağından, onun sırtına değil, yüksek aristokratların ve din adamlarının sırtına yükleniyordu; büyük bankerlere ve devlet kâğıtlarının yatırımcılarına gelince, İtalya'daki son dönem gelişmeleri, Macar İmparatorluk Meclisinin giderek artan muhalefeti ve kendilerini imparatorluğun her yanında gösteren alışılmamış hoşnutsuzluk ruhu ile reform talebi, Avusturya İmparatorluğu'nun sağlamlığına ve borçlarını ödeme gücüne inançlarını pekiştirecek şeyler değildi.

Dolayısıyla, Fransa'da, eli kulağındaki fırtınayı hemen peşinden getiren ve yaşlı Franz'ın, o ve Metternich yaşadıkları sürece yapının ayakta kalacağı yönündeki iddiasını yalanlayan bir olay birdenbire patlak verdiğinde, Avusturya da, yavaş ama emin adımlarla muazzam bir değişime doğru ilerliyordu.

Londra, Eylül 1851

V

[Viyana Ayaklanması]

24 Şubat 1848'de Louis-Philippe Paris'ten kovuldu ve Fransız Cumhuriyeti ilan edildi. İzleyen Mart ayının 13'ünde Viyana halkı Prens Metternich'in iktidarını yıktı ve yüz kızartıcı bir şekilde ülkeden kaçmasına yol açtı. 18 Mart'ta Berlin halkı silahlı bir ayaklanma başlattı ve on sekiz saatlik inatçı bir mücadelenin ardından Kralın[17] teslim olduğunu görmenin mutluluğunu yaşadı. Eş zamanlı olarak, Almanya'nın daha küçük Devletlerinin başkentlerinde, farklı ölçülerde şiddet içeren, ama hepsi aynı başarıyı elde eden isyanlar patlak verdi. Alman halkı, ilk devrimini başarıya ulaştıramamış olsa bile, en azından, devrim yoluna gerçekten girmişti.

Burada, bu farklı ayaklanmaların ayrıntılarına giremeyiz; açıklamamız gereken şeyler, bunların karakteri ve nüfusun farklı sınıflarının bunlar karşısında almış oldukları konumlar.

Viyana devriminin nüfusun neredeyse tümü tarafından yapılmış olduğu söylenebilir. Burjuvazi (bankerler ve borsa spekülatörleri hariç), küçük burjuvazi ve işçiler, hep birlikte, herkesin tiksindiği bir hükümete karşı ayaklandı; hükümetten o kadar yaygın bir şekilde nefret ediliyordu ki, onu destekleyen soylulardan ve para babalarından oluşan küçük azınlık ilk saldırı gerçekleşir gerçekleşmez ortadan kayboldu. Burjuvalar, Metternich tarafından öylesine bir siyasal bilgisizlik içinde tutulmuştu ki, Anarşi, Sosyalizm ve Terör Dönemi ve kapitalistler

17 IV. Friedrich Wilhelm. –*İngilizce ed.*

sınıfı ile işçi sınıfı arasındaki yaklaşan mücadeleler hakkında Paris'ten gelen haberler onlar açısından tümüyle anlaşılmazdı. Siyasal masumiyetleriyle, bu haberlere ya anlam veremediler ya da Metternich'in, korkuya kapılarak itaat etmelerini sağlamaya yönelik şeytanca icatları olduklarını düşündüler. Ayrıca, işçilerin bir sınıf olarak hareket ettiğini ya da kendi ayrı sınıf çıkarları için ayağa kalktıklarını daha önce hiç görmemişlerdi. Geçmiş deneyimleri, şu anda hepsi tarafından nefret edilen bir hükümeti devirmek için böylesine içtenlikle birleşmiş olan sınıflar arasında herhangi bir farklılığın ortaya çıkması olasılığı hakkında onlara hiçbir fikir vermemişti. İşçilerin her konuda kendileriyle aynı görüşleri paylaştığını düşünüyorlardı: bir anayasa, jüri-li yargılama, basın özgürlüğü vb. Bu nedenle, en azından Mart 1848'de, tüm kalpleriyle hareketin içindeydiler ve diğer yandan hareket de onları (en azından teoride) hemen Devletin başat sınıfı konumuna yükseltmişti.

Ne var ki, farklı sınıfların, bir dereceye kadar her devrimin gerekli koşulu olan bu birliğinin uzun süreli olamaması, tüm devrimlerin kaderidir. Ortak düşmana karşı zafer kazanılır kazanılmaz, kazananlar kendi aralarında farklı kamplara bölünür ve silahlarını birbirlerine çevirir. Eski ve karmaşık toplumsal organizmalarda devrimi bu denli güçlü bir toplumsal ve siyasal ilerleme etmeni haline getiren şey, sınıf karşıtlığının işte bu hızlı ve şiddetli gelişimidir; bu şiddetli sarsıntılar sırasında bir ulusun olağan koşullar altında bir yüzyılda alacağından daha fazla yolu beş yılda almasını sağlayan şey, art arda iktidara gelen yeni partilerin bu aralıksız ve hızlı yükselişleridir.

Viyana'daki devrim, teoride, burjuvaziyi başat sınıf haline getirmişti; bir başka deyişle, Hükümetten koparılan ödünler, pratiğe dökülmüş ve bir süre boyunca korunmuş olsaydı, burjuvazinin üstünlüğünü kaçınılmaz olarak güvence altına alırdı. Ama pratikte, bu sınıfın üstünlüğü, yerleşiklik kazanmanın çok

uzağında kaldı. Burjuvazinin ve küçük burjuvazinin eline silah veren Ulusal Muhafızın kurulmasıyla, söz konusu sınıfın hem kuvvet hem de önem kazanmış olduğu doğru; içinde burjuvazinin başat olduğu, kimseye karşı sorumluluk taşımayan bir tür devrimci hükümet olan "Güvenlik Komitesi"nin işbaşına getirilmesiyle, aynı sınıfın iktidarın tepesine yerleştirilmiş olduğu da doğru. Ama aynı zamanda işçiler de kısmen silahlandırılmıştı; ne kadar mücadele edildiyse, o mücadelenin yükünü asıl olarak işçiler ile öğrenciler üstlenmişti; iyi silahlanmış ve Ulusal Muhafıza göre çok daha disiplinli olan yaklaşık 4000 öğrenci, devrimci kuvvetin çekirdeğini, gerçek gücünü oluşturmuştu ve Güvenlik Komitesinin elindeki basit bir alet olarak iş görmeyi hiçbir şekilde istemiyorlardı. Komiteyi tanımalarına ve hatta onun en ateşli destekçileri olmalarına karşın, "*Aula*"da {toplantı salonunda} kendi görüşmelerini yapan, burjuvazi ile işçi sınıfı arasında orta yerde konumlanan, durmadan çalkantı yaratarak işlerin eski olağan dinginliklerine dönmesini engelleyen, sık sık kendi kararlarını Güvenlik Komitesine dayatan bir tür bağımsız ve çok gürültü çıkaran birlik olarak hareket ediyorlardı.[18] Diğer yandan, neredeyse tümü işsiz bırakılmış olan işçilerin devlet tarafından kamu işlerinde çalıştırılması zorunlu hale gelmişti ve bunun için gerekli olan para, kuşkusuz, vergi mükelleflerinin cüzdanlarından ya da Viyana kentinin kasasından alınacaktı. Tüm bunların Viyanalı iş adamları için fazlasıyla rahatsız edici olması kaçınılmazdı. Kentteki, büyük bir ülkenin zengin ve aristokratik saraylarının tüketimi gözetilerek kurulmuş olan fabrikalar, devrimle, aristokrasinin ve saray halkının kaçışıyla birlikte, doğal olarak, tümüyle dur-

18 Mart 1848'de Viyana'da kurulan bir yarı askerî öğrenci örgütü olan *Akademik Lejyon* kastediliyor. Üniversite öğretim üyelerini ve çoğu radikal demokrat olan başka aydınları da içeren bu lejyon 1848 yılında Avusturya devrimci hareketinde önemli bir rol oynadı. Viyana'daki Ekim ayaklanmasının bastırılmasının ardından dağıtıldı. *–İngilizce ed.*

ma noktasına gelmişti; ticaret sekteye uğramıştı ve öğrencilerle işçilerin eseri olan aralıksız çalkantı ve heyecan, hiç kuşkusuz, dönemin deyimiyle "güveni yeniden sağlama"nın aracı değildi. Bu nedenle, çok kısa bir süre içinde, bir yandaki burjuvalar ile diğer yandaki gürültü çıkaran öğrenciler ve işçiler arasında belirli bir soğukluk doğdu; ve eğer bu soğukluk uzun bir süre boyunca açık düşmanlığa dönüşmediyse, bunun nedeni, eski düzeni geri getirmek konusunda sabırsız davranan Bakanlar Kurulunun ve özellikle de Sarayın, kuşkuları ve daha devrimci olan partilerin gürültülü etkinliklerini durmadan haklı çıkarması ve eski Metternich despotizminin hayaletini burjuvazinin bile karşısına dikmesiydi. Bu nedenle, 15 Mayıs'ta ve ardından 16 Mayıs'ta, Hükümetin yeni kazanılmış olan özgürlüklerden bazılarına saldırma ya da bunların altını oyma girişiminde bulunması yüzünden, Viyana'da tüm sınıfların yeni ayaklanmalarıyla karşılaşıldı ve Ulusal Muhafız ya da burjuvazi, öğrenciler ve işçiler arasındaki ittifak her seferinde bir süreliğine yeniden sağlamlaştı.

Nüfusun diğer sınıflarına gelince, aristokrasi ve para babaları ortadan kaybolmuştu ve köylüler her yerde feodalizmi son kalıntılarına kadar yok etme işine girişmişti. Hem İtalya'daki savaş[19] hem de Viyana ile Macaristan'ın Sarayı meşgul etmesi sayesinde köylüler tümüyle özgür kalmış ve Avusturya'daki kurtuluş çalışmalarında, Almanya'nın tüm diğer yerlerinde olduğundan daha başarılı olmuşlardı. Avusturya İmparatorluk Meclisinin bundan kısa bir süre sonra yapmak zorunda kaldığı tek şey, köylülerin pratikte atmış olduğu adımları onaylamak olmuştu ve Prens Schwarzenberg Hükümeti, başka neleri geri getirebilecek durumda olursa olsun, köylülüğün feodal köleliğini geri getirme gücüne hiçbir zaman sahip olmayacak. Ve eğer Avusturya şu anda yine

19 İtalyan halkının 1848-1849'da Avusturya egemenliğine karşı yürüttüğü ulusal kurtuluş savaşı. *–çev.*

görece dingin ve hatta güçlüyse, bunun temel nedenleri, halkın büyük çoğunluğunun, yani köylülerin, devrimden gerçekten de kazanç sağlamış olması ve yeniden kurulmuş olan Hükümetin saldırısına uğrayan diğer her şey bir yana, köylülük tarafından kazanılmış olan bu elle tutulur ve önemli avantajlara henüz dokunulmamış olması.

Londra, Ekim 1851

VI

[Berlin Ayaklanması]

Devrimci hareketin ikinci merkezi Berlin'di. Ve önceki makalelerde söylenenler göz önünde bulundurulduğunda, bu hareketin, orada, Viyana'daki durumdan farklı olarak, neredeyse tüm sınıfların ortak desteğini almanın çok uzağında kalmış olduğu tahmin edilebilir. Prusya'da burjuvazi Hükümete karşı yürütülen gerçek mücadelelere katılmış durumdaydı; "Birleşik Meclis" bir uyuşmazlıkla sonuçlanmıştı; bir burjuva devrimi yaklaşıyordu ve eğer Paris'teki Şubat Devrimi gerçekleşmeseydi, bu devrim, ilk patlak verdiğinde, tıpkı Viyana'daki kadar birleşik olabilirdi. Paris'teki olay, Prusya burjuvazisinin kendi Hükümetinin karşısına dikilmeye hazırlanırken altında toplandığı bayraktan tümüyle farklı bir bayrağın altında gerçekleşmiş olmasına karşın, her şeyi hızlandırdı. Şubat Devrimi, Fransa'da, tam da Prusya burjuvazisinin kendi ülkesinde kurmak istediği türden bir Hükümeti devirmişti. Şubat Devrimi, kendisini, işçi sınıfının burjuvaziye karşı gerçekleştirdiği bir devrim olarak ilan etmişti; burjuva iktidarının düşüşünü ve işçilerin kurtuluşunu ilan etmişti. Prusya burjuvazisi ise, son dönemde, kendi ülkesinde işçi sınıfının çıkardığı huzursuzluklardan fazlasıyla usanmıştı. Silezya isyanlarının ilk dehşeti geride kaldıktan sonra, burjuvalar bu huzursuzlukları kendi lehlerine çevirmeye bile çalışmıştı; ama devrimci Sosyalizm ve Komünizm karşısındaki sağlıklı bir korkuyu her zaman korumuşlardı; ve bu nedenle, Paris'teki Hükümetin başında mülkiyetin, düzenin, dinin, ailenin ve modern burjuvaların diğer ev tanrılarının

{*Penates*} en tehlikeli düşmanları saydıkları adamları gördüklerinde, kendi devrimci hevesleri hemen bir hayli soğumuştu. Anın değerlendirilmesi gerektiğini ve çalışan kitlelerin yardım etmemesi durumunda yenilgiye uğratılacaklarını biliyorlardı; ne var ki, cesur davranamadılar. Bu yüzden, taşradaki ilk kısmi ayaklanmalarda Hükümetin yanında yer aldılar ve beş gün boyunca haberleri tartışmak ve Hükümette değişiklikler istemek için yığınlar halinde krallık sarayının önünde toplanan Berlin halkını sakin tutmaya çalıştılar; ve Kral, Metternich'in düştüğü haberi geldikten sonra sonunda bazı sınırlı ödünler verdiğinde, burjuvalar devrimi tamamlanmış saydı ve halkının tüm isteklerini yerine getirdiği için Majestelerine hemen teşekkür ettiler. Ama bunları, askerlerin kalabalığa saldırısı, barikatlar, mücadele ve Krallığın yenilgiye uğratılması izledi. Böylece her şey değişmişti: Tam da, burjuvazinin arka planda tutmaya çalıştığı işçi sınıfının kendisi, öne itilmiş, savaşıp zafer kazanmış ve birdenbire gücünün bilincine varmıştı. Yalnızca altlarındaki sınıfı etkileyeceklerinden burjuvaların fazlasıyla kabul edilebilir bulacağı sınırlamalar, yani oy hakkı, basın özgürlüğü, jüri üyesi olma hakkı, toplanma hakkı sınırlamaları artık olanaksızdı. Paris'teki "anarşi" sahnelerinin yinelenmesi tehlikesi kapıdaydı. Bu tehlike karşısında, geçmişteki tüm farklılıklar ortadan kayboldu. Henüz kendisi için herhangi bir özel talep dile getirmemiş olmasına karşın, zafer kazanan işçinin karşısında, dostlar ile yılların düşmanları birleşti ve burjuvalar ile devrilmiş sistemin destekçilerinin ittifakı, tam da Berlin barikatlarının üzerinde kuruldu. Gerekli ödünler, kaçınılmaz olanların ötesine geçmeyecek şekilde verilecek, Birleşik Meclisteki muhalefet liderlerinden oluşan bir bakanlar kurulu kurulacak ve bu kurul, Tacın kurtarılması için sunduğu hizmetler karşılığında, eski Hükümetin tüm payandalarının, yani feodal aristokrasinin, bürokrasinin, ordunun desteğini alacaktı. Bay

Camphausen ile Bay Hansemann, bir Kabine oluşturma işini işte bu koşullar altında üstlendi.

Yeni bakanların ayağa kalkan kitleler hakkındaki korkuları o kadar büyüktü ki, onların gözünde, otoritenin sarsılmış temellerini güçlendirmeye yarayabilecek olan her araç iyiydi. Bu zavallı kandırılmış herifler, eski sistemin geri getirilmesi tehlikesinin tümüyle ortadan kalktığını sanıyordu; ve bu nedenle, "düzen"i yeniden kurma amacıyla, eski devlet mekanizmasının tümünü kullandılar. Tek bir bürokrat ya da subay kovulmadı; eski bürokratik yönetim sisteminde en küçük bir değişiklik yapılmadı. Hatta, bu değerli anayasal ve sorumlu bakanlar, halkın, devrimci heyecanın ilk sıcaklığı içinde, geçmişteki bürokratik küstahlık içeren eylemleri nedeniyle uzaklaştırmış olduğu memurları eski görevlerine getirdi. Prusya'da, bakanların isimleri dışında hiçbir şey değişmemişti; farklı bakanlıklardaki görevlilere bile dokunulmamıştı ve işbaşına yeni gelen devlet yöneticilerinin şakşakçılığını yaparken iktidardaki ve memuriyetlerdeki paylarını bekleyen bütün o anayasal makam avcılarına, istikrarın geri getirilmesinin, henüz tehlikesiz olmayan bürokratik personel değişikliklerini mümkün kılmasını beklemeleri söylenmişti.

18 Mart ayaklanmasından sonra morali tümüyle bozulmuş olan Kral, çok kısa bir süre içinde, bu "liberal" bakanlara ne kadar gereksinimi varsa onların da kendisine o kadar gereksinim duyduğunu anladı. Ayaklanma, tahta dokunmamıştı; taht, "anarşi"nin önündeki son engel olarak kalmıştı; bu nedenle, liberal burjuvazi ile onun artık bakanlar kurulunda bulunan liderleri, taç ile mükemmel bir uyum içinde kalmak için her tür nedene sahipti. Kral ile çevresindeki gerici kamarilla[20] bunu keşfetmekte gecikmedi ve bakanlar kurulunun adımlarına, hatta

20 Bir hükümdarın yakın çevresindeki, resmî görev ve sorumlulukları bulunmasa bile onun aldığı kararları etkileyen kişilerden oluşan topluluk. *–çev.*

zaman zaman niyet edilen küçük reformlara köstek olmak için bu durumu kullandılar.

Bakanlar kurulunun ilk girişimi, yakın geçmişin şiddet ürünü değişimlerine bir tür yasal görünüm kazandırmaya yönelikti. Yeni bir anayasa konusunda Taçla anlaşacak olan bir meclisin seçilmesi amacı doğrultusunda, halkın yasal ve anayasal organı olarak yeni bir seçim yasası çıkarması için, tüm halkın karşı çıkmasına rağmen, Birleşik Meclis toplantıya çağrıldı. Seçimler dolaylı olacak, oy kullananların çoğunluğu, temsilcileri seçmeleri için, belirli bir sayıdaki seçmenleri seçecekti. Tüm muhalefete rağmen bu iki dereceli seçim sistemi kabul edildi. Ardından, Birleşik Meclisten yirmi beş milyon dolarlık bir borçlanma istendi ve halk partisinin karşı çıkmasına rağmen bu da aynı şekilde kabul edildi.

Bakanlar kurulunun bu eylemleri, halk partisinin, ya da şu anda kendisine verdiği isimle demokrat partinin en hızlı şekilde gelişmesine yol açtı. Zanaatçılar ve dükkâncılar sınıfının önderlik ettiği, devrimin başlangıcında işçilerin büyük çoğunluğunu kendi bayrağının altında birleştiren bu parti, tıpkı Fransa'daki gibi tek dereceli ve genel bir oy hakkı, tek bir yasama meclisi istiyor ve 18 Mart devriminin, eksiksiz bir şekilde ve açıkça, yeni hükümet sisteminin temeli olarak tanınmasını talep ediyordu. Partinin ılımlı kanadı, bu şekilde "demokratikleştirilmiş" olan bir monarşiyi yeterli bulmaya hazırdı; ilerici kanat, sonunda cumhuriyetin kurulmasını istiyordu. Her iki kanat, Frankfurt'taki Alman Ulusal Meclisini ülkenin en üst otoritesi olarak tanımak konusunda anlaşıyordu; Anayasacılar ve Gericiler ise, tepeden tırnağa devrimci olarak gördüklerini söyledikleri bu kurumun egemenliği karşısında büyük bir dehşete kapılmış gibi davranıyordu.

Devrim, işçi sınıfının bağımsız hareketini bir süreliğine kesintiye uğratmıştı. Hareketin güncel gereksinimleri ve koşulları, Proletarya partisinin herhangi bir özel talebinin ön plana çıkarılmasına izin vermiyordu. Gerçekten de, işçilerin bağımsız

eylemi için gerekli olan zemin temizliği yapılmadıkça, tek dereceli ve genel oy hakkı getirilmedikçe, büyüklü küçüklü otuz altı Devletin Almanya'yı sayısız küçük parçaya bölmesi durumu aşılmadıkça, Proletarya partisi, Paris'teki (onun için çok önemli olan) hareketi izlemekten ve kendi savaşını yürütmesini mümkün kılacak olan hakların elde edilmesi için küçük burjuvalarla birlikte mücadele etmekten başka ne yapabilirdi?

Dolayısıyla, Proletarya partisinin siyasal eylemlerinde kendisini küçük burjuvalar sınıfından, daha doğrusu "Demokrat parti"den gerçekten ayırmasını sağlayan yalnızca üç nokta vardı: birincisi, Fransız hareketini farklı bir şekilde değerlendirmesi (demokratlar Paris'teki aşırı {solcu} partiye saldırırken Proletarya Devrimcileri onu savunuyordu); ikincisi, en uçtaki demokratlar bile bir Federatif Cumhuriyet özlemiyle sızlanmanın ötesine geçmeye cesaret edemezken, tek ve bölünmez bir Alman Cumhuriyetini kurmanın gerekliliğini ilan etmesi; ve üçüncüsü, küçük burjuvaların önderlik ettiği ve asıl olarak küçük burjuvalardan oluşan bir partinin hiçbir zaman sahip olamayacağı devrimci cesareti ve eylemciliği her fırsatta göstermesi.

Proletarya partisi, yani gerçek devrimci parti, işçi kitlesini, devrimin başlangıcında peşlerine takıldıkları demokratların etkisinden kurtarmayı ancak çok küçük adımlarla başarabildi. Ama demokrat liderlerin kararsızlığı, zayıflığı ve korkaklığı zamanla işin geri kalanını tamamladı ve bugün diyebiliriz ki, son yıllardaki sarsıntıların temel sonuçlarından biri, işçi sınıfının, az çok kayda değer kitleler halinde toplanmış olduğu her yerde, 1848 ve 1849 yılları boyunca onu sonsuz bir hatalar ve talihsizlikler dizisine sürüklemiş olan demokratik etkiden tümüyle kurtulmuş olmasıdır. Ama iyisi mi bu konuya şimdiden girmeyelim; bu iki yılın olayları, bize, işbaşındaki demokrat beyefendilerin yaptıklarını göstermek için yığınla fırsat sunacak.

Prusya'daki köylüler, devrimi, tıpkı Avusturya'daki köylüler gibi (ama genel olarak bakıldığında feodalizm oradaki kadar ağır bir baskı oluşturmadığından daha düşük bir enerjiyle), kendilerini bir anda tüm feodal zincirlerden kurtarmak için kullanmıştı. Ama burada, burjuvalar, yukarıda belirtilen nedenlerle, hemen, en eski ve en vazgeçilmez müttefikleri olan köylülerin karşısına dikilmişti; "özel mülkiyete yönelik saldırılar" diye anılan olaylar karşısında tıpkı burjuvalar gibi korkuya kapılan demokratlar da köylüleri yüzüstü bırakmıştı; ve bu nedenle, üç aylık bir kurtuluşun ardından, kanlı mücadelelerin ve özellikle Silezya'daki askerî infazların ardından, feodalizm, daha düne kadar antifeodal olan burjuvalar tarafından geri getirilmişti. Bu olgu onları mahkûm etmek için fazlasıyla yeterli. Tarih boyunca, hiçbir parti, en iyi müttefiklerine, kendi kendisine karşı benzer bir hainlik yapmamıştı ve bu burjuva partisi, maruz kalacağı her tür aşağılamayı ve cezalandırmayı bu tek eylemiyle sonuna kadar hak etmiş durumda.

Londra, Ekim 1851

VII

[Frankfurt Ulusal Meclisi]

Okurlarımızın anımsayabilecekleri üzere, bundan önceki altı makalede, Almanya'daki devrimci hareketi, 13 Mart'ta Viyana'da ve 18 Mart'ta Berlin'de gerçekleşen iki büyük halk zaferine kadar izledik. Hem Avusturya'da hem de Prusya'da, Anayasal Hükümetlerin kurulduğunu ve liberal ilkelerin ya da burjuva ilkelerinin, geleceğin tüm siyasetinin yol gösterici kuralları olarak ilan edildiğini gördük; ve hareketin bu iki merkezi arasındaki tek gözle görülür fark, Prusya'da liberal burjuvazi, iki zengin tüccar, yani Bay Camphausen ile Bay Hansemann aracılığıyla iktidarın dizginlerini doğrudan doğruya ele geçirirken, burjuvazinin siyasal açıdan çok daha az eğitimli olduğu Avusturya'da liberal Bürokrasinin yöneticilik görevlerini üzerine alması ve iktidarı burjuvazinin emanetçisi olarak elinde tuttuğunu söylemesiydi. Ayrıca, o zamana kadar tümü eski Hükümete karşı birleşmiş olan partilerin ve toplumsal sınıfların, zaferden sonra, hatta mücadele sırasında, kendi aralarında bölündüğünü; zaferden yararlanan tek taraf olan aynı liberal burjuvazinin dünkü müttefiklerine hemen sırt çevirdiğini, daha ileride olan her sınıfa ya da her partiye karşı düşmanca bir tavır aldığını ve yenilgiye uğratılan feodal ve bürokratik güçlerle bir ittifak kurduğunu da gördük. Aslında, daha devrimci dramanın başlangıcında, liberal burjuvazinin, halka dayanan ve daha ileride olan partilerin desteğine yaslanmadan, yenilgiye uğratılmış ama yok edilmemiş olan feodal ve bürokratik partiler karşısında tutunamayacağı; ve daha ileride olan bu kitlelerin seline karşı feodal soyluların ve

bürokrasinin desteğine de aynı ölçüde gereksinim duyduğu ortadaydı. Dolayısıyla, Avusturya'daki ve Prusya'daki burjuvaların, iktidarlarını korumalarına ve ülkenin kurumlarını kendi gereksinimlerine ve fikirlerine uygun hale getirmelerine yetecek güce sahip olmadıkları açıktı. Bir ara duraktan başka bir şey olmayan liberal Burjuva Bakanlar Kurulu sonrasında, ülke, olayların akışına bağlı olarak, daha ileri aşama olan Birlikçi Cumhuriyetçiliğe doğru ilerlemek ya da eski ruhani-feodal ve bürokratik rejime geri dönmek zorunda kalacaktı. Her durumda, gerçek ve belirleyici muharebe henüz gerçekleştirilmeyi bekliyordu; Mart olayları, savaşı yalnızca başlatmıştı.

Avusturya ile Prusya Almanya'nın iki yönetici Devleti olduğundan, Viyana'daki ya da Berlin'deki her belirleyici devrimci zafer, tüm Almanya için belirleyici olurdu. Ve Mart 1848'deki olaylar, bu iki kentte geliştikleri kadarıyla, Almanya'da yaşanan değişimler üzerinde belirleyici oldu. Dolayısıyla, normalde, küçük Devletlerde gerçekleşen hareketler üzerinde yeniden durmak gereksiz olurdu ve gerçekten de, yalnızca Avusturya ile Prusya'da olup bitenleri ele almakla yetinebilirdik; gelgelelim, bu küçük Devletlerin var olması, yalnızca varlığıyla bile Almanya'daki anormal durumun ve son devrimin tamamlanmamışlığının en çarpıcı kanıtını sunan bir kurumun ortaya çıkmasına yol açmıştı; bu kurum, o kadar anormal, konumu nedeniyle o kadar gülünç, ama kendi önemiyle o kadar doluydu ki, tarih, çok büyük olasılıkla, hiçbir zaman bunun bir benzerini sağlayamayacak. Bu kurum, Frankfurt'taki, *Alman Ulusal Meclisi* denen kurumdu.

Viyana ile Berlin'deki halk zaferlerinden sonra, tüm Almanya için bir Temsilî Meclisin oluşturulması gerektiği apaçıktı. Dolayısıyla bu meclis seçildi ve Frankfurt'ta, eski Federal Meclisin yanında toplandı. Halkın Alman Ulusal Meclisinden beklentisi, tartışma konusu olan her sorunu çözüme bağlaması ve Alman

Konfederasyonu'nun bütünü için en yüksek yasama organı olarak iş görmesiydi. Ama bu arada, onu toplantıya çağıran Federal Meclis, yetkilerini hiçbir şekilde saptamamıştı. Kararlarının yasa gücüne mi sahip olacağını, yoksa Federal Meclisin ya da tek tek Hükümetlerin onayına mı tabi tutulacağını kimse bilmiyordu. Bu karmaşık koşullar altında, Ulusal Meclis, en küçük enerjiye sahip olsa, Almanya'daki en sevilmeyen kurum olan Federal Meclisi dağıtıp evine gönderir ve onun yerine, kendi üyeleri arasından seçilen bir Federal Hükümet koyardı. Kendisini Alman halkının egemen iradesinin tek yasal ifadesi ilan eder ve böylece kararlarının her birine yasal geçerlilik kazandırırdı. En önemlisi, ülkede, kendisi için, Hükümetlerin sergileyebileceği her tür direnci bastırmaya yetecek bir örgütlü ve silahlı güç yaratırdı. Ve tüm bunlar, devrimin o erken döneminde kolay, hatta çok kolaydı. Ama bu, çoğunluğu liberal avukatlardan ve doktrinci profesörlerden oluşan bir Meclisten, Alman zihninin ve biliminin özünü ete kemiğe büründürdüğünü iddia ederken gerçekte eski ve miatları dolmuş siyasal karakterlerin bütün Almanya'nın gözü önünde istemsiz gülünçlüklerini ve hem düşüncedeki hem de eylemdeki iktidarsızlıklarını sergiledikleri bir sahneden başka bir şey olmayan bir Meclisten çok fazla şey beklemek anlamına gelirdi. Bu kocakarılar Meclisi, ortaya çıkışının ilk gününden itibaren, en küçük halk hareketinden, tüm Alman Hükümetlerinin tüm gerici komplolarının toplamından korktuğundan daha fazla korkuyordu. Görüşmelerini Federal Meclisin gözetimi altında yapıyor, dahası, kararlarını onaylaması için Federal Meclise neredeyse yalvarıyordu, çünkü ilk kararları, nefret edilen bu kurum tarafından ilan edilmek zorundaydı. Kendi egemenliğini kabul ettirmek yerine, bu tür tehlikeli sorunları tartışmaktan titizlikte kaçındı. Kendi çevresinde bir halk gücü toplamak yerine, Hükümetlerin şiddet içeren tüm saldırılarını yok sayarak gündemindeki konulara geçti; Mainz gözünün önünde sıkıyönetim

altına alındı ve halk silahsızlandırıldı, ama Ulusal Meclis kılını kıpırdatmadı. Daha sonra Avusturya Arşidükü Johann'ı Almanya Naibi olarak seçti ve tüm Meclis kararlarının yasa gücüne sahip olacağını açıkladı; ama ardından, Arşidük Johann, yeni makamına, ancak tüm Hükümetlerin onayı elde edildikten sonra ve Ulusal Meclis tarafından değil, Federal Meclis tarafından atandı; Ulusal Meclis kararlarının yasa gücünde olmasına gelince, bu konu, büyük Hükümetler tarafından hiçbir zaman kabul edilmediği gibi, Ulusal Meclisin kendisi tarafından dayatılmadı ve bu nedenle de askıda kaldı. Dolayısıyla, tuhaf bir manzarayla karşı karşıya kalmıştık: Büyük bir egemen ulusun tek yasal temsilcisi olduğunu iddia eden bir Meclis, hak iddialarının kabul edilmesini sağlayacak olan iradeye de güce de hiçbir zaman sahip olmamıştı. Bu kurumun hiçbir pratik sonuç üretmeyen tartışmaları, herhangi bir teorik değer bile taşımıyordu, çünkü, köhne felsefe ve hukuk okullarının en bayat klişelerini yeniden üretmenin ötesine geçmiyorlardı; bu Mecliste söylenmiş, daha doğrusu kekelenmiş olan cümlelerin binlerce kat iyileri uzun zaman önce binlerce kez basılmıştı.

Böylece, Almanya'nın sözde yeni merkezî otoritesi, her şeyi nasıl bulduysa öyle bıraktı. Almanya'nın uzun zamandır istenen birliğini hayata geçirmenin o kadar uzağındaydı ki, bu ülkeye hükmeden prenslerin en önemsizlerini bile azletmedi; birbirlerinden ayrılmış eyaletler arasındaki birlik bağlarını güçlendirmedi; Hannover'i Prusya'dan ve Prusya'yı Avusturya'dan ayıran gümrük duvarlarını yıkmak için tek bir adım bile atmadı; Prusya'nın her yerinde nehir ulaşımını zorlaştıran katlanılmaz ücretleri kaldırmak için en küçük bir girişimde bile bulunmadı. Ama bu Meclis, ne kadar az şey yaptıysa o kadar çok böbürlendi. Bir Alman donanması yarattı, kâğıt üzerinde; Polonya ile Schleswig'i ilhak etti; Alman Avusturyası'nın İtalya'yla savaşmasına izin verdi, ama İtalyanların Avusturyalıları Almanya'daki

güvenli gizlenme yerlerine kadar izlemelerini yasakladı; Fransız Cumhuriyeti'ni coşkuyla selamladı ve Macar elçileri kabul etti; bu elçiler ülkelerine dönerken, Almanya hakkındaki fikirleri elbette başlangıçtakilere göre çok daha bulanıktı.

Bu Meclis, Devrimin başlangıcında, tüm Alman Hükümetlerinin umacısıydı. Tam da yetkilerinin fazlasıyla belirsiz bırakılmasının gerekli bulunmuş olması nedeniyle, ondan fazlasıyla diktatörce ve devrimci eylemler bekliyorlardı. Bu yüzden, söz konusu Hükümetler, bu korkunç kurumun etkisini zayıflatmak için çok kapsamlı bir entrikalar sistemi kurmuştu; ama akıllı olmaktan çok şanslı oldukları ortaya çıktı, çünkü bu Meclis, Hükümetlerin işlerini, onların yapabileceğinden daha iyi bir şekilde yaptı. Bu entrikaların başta geleni, yerel Yasama Meclislerinin toplantıya çağrılmasıydı; bunun sonucu, yalnızca küçük devletlerin kendi Yasama Meclislerini toplaması değil, Prusya ile Avusturya'nın da Kurucu Meclisler toplamasıydı. Frankfurt Temsilciler Meclisinde olduğu gibi bunlarda da, liberal burjuvazi ya da onun müttefikleri, yani avukatlar ve bürokratlar çoğunluğu oluşturuyordu ve hepsinde neredeyse aynı gelişmeler yaşandı. Tek fark, Alman Ulusal Meclisinin, birinci var oluş koşulunu, yani Birleşik bir Almanya'yı yaratma görevini reddettiğinden, hayalî bir ülkenin parlamentosu olması; kendi yarattığı hayalî bir Hükümetin hiçbir zaman uygulanmayacak olan hayalî önlemlerini tartışması ve kimsenin umursamadığı hayalî kararlar almasıydı. Avusturya ile Prusya'da ise, kurucu kurumlar, en azından, gerçek bakanlar kurullarını indirip kuran ve mücadele etmek zorunda kaldıkları prenslere en azından bir süreliğine kendi kararlarını dayatan gerçek parlamentolardı. Onlar da korkaktı ve devrimci kararlar için gerekli olan uzak görüşlülükten yoksundular; onlar da halka ihanet etti ve iktidarı feodal, bürokratik ve askerî despotizmin eline geri verdiler. Ama en azından, hemen ilgilenilmesi gereken pratik sorunları tartışmak

ve diğer insanlarla birlikte yerin üzerinde yaşamak zorundaydılar; Frankfurt'taki gevezeler içinse, "düşsel hava krallığında", *im Luftreich des Traums*,[21] dolanabilmekten güzeli yoktu. Bu nedenle Berlin ve Viyana Kurucu Meclislerinin tutanakları Alman devrimci tarihinin önemli bir parçasını oluştururken, Frankfurt'taki kolektif budalalığın tumturaklı metinleri, yalnızca, tuhaf edebî eser ve antika koleksiyoncularının ilgisini çeker.

Ulusun kolektif gücünü dağıtan ve yok eden tiksindirici toprak bölünmüşlüğüne son vermenin gerekliliğini derinden hisseden Alman halkı, bir süre boyunca, en azından Frankfurt Ulusal Meclisinde, yeni bir dönemin başlangıcını bulmayı umdu. Ama bu çokbilmişler topluluğunun çocukça davranışları ulusal heyecanı hızla söndürdü. Malmö ateşkesinin (Eylül 1848) neden olduğu yüz kızartıcı oturumlar, halkın, ulusa uygun bir hareket alanı sağlayacağı umulmuş olan, ama bunun yerine, eşsiz bir korkaklığa esir düşerek, bugünkü karşıdevrimci sistemin dayandığı temellere eski sağlamlıklarını yeniden kazandırmaktan başka bir şey yapmayan bir kuruma yönelik öfkesinin patlamasına yol açtı.

Londra, Ocak 1852

21 Heinrich Heine, *Deutschland, ein Wintermärchen*, {Almanya, Bir Kış Masalı}, VII. Bölüm. *–İngilizce ed.*

VIII

[Polonyalılar, Çekler ve Almanlar]

Bundan önceki makalelerde söylenenlerin açıklık kazandırmış olduğu üzere, Mart 1848 Devrimini yeni bir devrim izlemedikçe, Almanya'da bu olayın öncesindeki koşullara geri dönülmesi kaçınılmazdı. Ne var ki, bir miktar ışık tutmaya çalıştığımız tarihsel konu öylesine karmaşık bir doğaya sahip ki, sonraki olaylar, Alman Devriminin dış ilişkileri denebilecek olan şeyi hesaba katmadan tam olarak anlaşılamaz. Ve bu dış ilişkilerin doğası da iç işlerininki kadar karmaşıktı.

Elbe, Saale ve Bohemya Ormanı'na kadar Almanya'nın tüm doğu yarısı, bilindiği gibi, son bin yılda, Slav kökenli istilacılardan savaşlar yoluyla geri alınmıştı. Bu toprakların büyük bölümü, tüm Slav milliyetinin ve dilinin bundan yüzyıllar önce tümüyle yok olmasını sağlayacak şekilde Almanlaştırılmıştır; ve toplamda yüz binden az candan oluşan tümüyle yalıtılmış durumdaki birkaç kalıntıyı (Pomeranya'daki Kaşubları, Lausitz'deki Vendleri ya da Sorbları) bir yana bırakırsak, bunların sakinleri her açıdan Almandır. Ama eski Polonya'nın tüm sınırı boyunca ve Çek dilinin konuşulduğu ülkelerde, yani Bohemya ile Moravya'da durum farklı. Buralarda, iki milliyet her bölgede birbirine karışmış durumda; kentler genel olarak az çok Almanken, kırsal köylerde Slav öğesi baskın; ama bu öğe de, Alman etkisinin düzenli bir şekilde artması nedeniyle adım adım parçalanıyor ve geri püskürtülüyor.

Bu durumun nedeni, Almanların, Şarlman döneminden beri, en sürekli ve sebatlı çabalarını, Avrupa'nın doğusunu fethetme-

ye, koloni toprakları haline getirmeye ya da en azından uygarlaştırmaya yöneltmiş olmaları. Feodal soyluların Elbe ile Oder nehirleri arasındaki fetihleri ve askerî şövalye tarikatlarının Prusya ile Livonya'daki feodal kolonileri, on beşinci yüzyıldan itibaren Batı Avrupa'nın geri kalanında olduğu gibi Almanya'da da toplumsal ve siyasal önem kazanan ticaret ve sanayi burjuvazisi tarafından çok daha kapsamlı ve etkili bir Almanlaştırma sisteminin uygulanmasının zeminini hazırlamaktan başka bir sonuç doğurmadı. Slavlar ve özellikle de Batı Slavları (Polonyalılar ve Çekler), asıl olarak bir tarım halkıydı; ticaret ve sanayi onlar arasında hiçbir zaman özel bir ilgi odağı olmamıştı. Bunun sonucu, bu bölgelerdeki nüfusun artışıyla ve kentlerin ortaya çıkışıyla birlikte, tüm sanayi ürünlerinin Alman göçmenler tarafından üretilir hale gelmesi ve bu metaların tarım ürünleriyle mübadelesinin, tümüyle, herhangi bir milliyetten oldukları kadarıyla bu ülkelerde elbette Slavdan çok Alman olan Yahudiler tarafından tekel altına alınmasıydı. Bu durum, daha düşük bir derecede de olsa, Avrupa'nın doğusunun bütünü için geçerliydi. Bugün bile, Petersburg'da, Peşte'de, Yaş'ta ve hatta Konstantinopolis'te, zanaatçı, küçük dükkâncı, küçük imalatçı, Almandır; tefeci, meyhaneci, (bu az nüfuslu ülkelerde çok önemli bir adam olan) seyyar satıcı, örneklerin büyük çoğunluğunda, anadili korkunç derecede bozuk bir Almanca olan bir Yahudidir. Slav sınır bölgelerindeki Alman öğesinin, kentlerdeki, ticaretteki ve sanayideki büyümeyle birlikte artan önemi, zihinsel kültürün neredeyse tüm önemli öğelerinin Almanya'dan ithal edilmesinin gerekli olduğu anlaşıldığında daha da yüksek bir düzeye ulaşmıştı; Alman tüccardan ve Alman zanaatçıdan sonra, Alman din adamı, Alman öğretmen, Alman bilgin de yerleşmek için Slav topraklarına gelmişti. Ve son olarak, fetihçi orduların demir postal tabanı ya da diplomasinin ölçülü, iyi düşünülmüş müdahaleleri, toplumsal gelişmeyle birlikte yavaş ama kararlı adımlarla ilerleyen milli-

yetsizleşmeyi izlemekle kalmamış, pek çok kez onu geride bırakmıştı. Böylece, Batı Prusya'nın ve Proznan'ın büyük bölümleri, Polonya'nın ilk paylaşımından beri, kamu arazilerinin Alman kolonicilere satılması ve hibe edilmesi, bu arazilerde fabrikalar vb. kurmaları için Alman kapitalistlere sağlanan destekler ve çok sık bir şekilde de ülkenin Polonyalı sakinlerine yönelik aşırı despotik önlemler aracılığıyla Almanlaştırılmıştı.

Alman milliyeti ile Polonya milliyeti arasındaki sınır çizgisi son yetmiş yılda bu yollarla tümüyle değişti. 1848 Devrimi, tüm ezilen ulusların hemen bağımsız bir var oluşu ve kendi sorunlarını kendi başlarına çözme hakkını istemelerine yol açtığından, Polonyalıların hemen ülkelerinin 1772 öncesindeki eski Polonya Cumhuriyeti'nin sınırları içinde yeniden kurulmasını talep etmesi çok doğaldı. Gerçi, bu sınır, daha o dönemde, Alman milliyeti ile Polonya milliyeti arasındaki bir ayrım çizgisi olarak, işe yaramaz hale gelmişti ve bu olgu, Almanlaşma sürecinin ilerlemesiyle birlikte, yıldan yıla daha da belirginlik kazanmıştı; ama Almanlar aynı dönemde Polonya'nın yeniden kurulması konusunda o kadar büyük bir isteklilik sergilemişti ki, duygudaşlıklarının gerçekliğinin bir ilk kanıtı olarak yağmadaki *kendi* paylarından vazgeçmelerinin istenmesini beklemeleri gerekiyordu. Diğer yandan, asıl olarak Almanların oturduğu toprak parçaları, tümüyle Alman olan büyük kentler, tarımsal serfliğe dayanan bir feodalizm durumunun ilerisine geçebileceğini henüz hiç kanıtlamamış olan bir halka mı bırakılacaktı? Sorun yeterince karmaşıktı. Mümkün olan tek çözüm, Rusya'yla savaştı. Böylesi bir savaş, devrimcileşmiş olan farklı ulusların arasına sınırlar çizme sorununu, öncelikle ortak düşmana karşı güvenli bir sınır çizme sorununun gölgesinde bırakırdı. Polonyalılar, doğuda daha geniş topraklar elde ederek, batıda daha söz dinler ve makul olurdu; ve sonunda, Riga ile Mitau {Jelgava}, onların gözünde, Danzig {Gdańsk} ile Elbing {Elbląg} kadar önemli hale

gelirdi. Bu nedenle, Almanya'daki radikal parti, Rusya'yla yapılacak olan bir savaşı Kıta'daki hareketi ayakta tutmak için gerekli sayarak ve Polonya'nın yalnızca bir bölümünün ulusal yeniden kuruluşunun bile kaçınılmaz olarak bu tür savaşa yol açacağını düşünerek, Polonyalıları destekledi; iktidardaki liberal burjuva partisi ise, Rusya'ya karşı yürütülecek ve daha aktif ve daha diri adamların başa geçmesine yol açacak olan herhangi bir ulusal savaşın kendi düşüşünü getireceğini açıkça öngördü ve bu nedenle, Alman milliyetinin genişletilmesi doğrultusundaki sahte bir coşkunlukla, Polonya devrimci hareketinin ana merkezi olan Prusya Polonyası'nı, yakın geleceğin Alman İmparatorluğu'nun ayrılmaz parçası ilan etti. İlk günlerin heyecanı içinde Polonyalılara verilmiş olan sözlerden alçakça dönüldü. Hükümetin onayıyla oluşturulan Polonya silahlı kuvvetleri dağıtıldı ve Prusya topçusu tarafından katledildi; ve daha Nisan 1848'de, Berlin Devriminden yalnızca altı hafta sonra, Polonya hareketi ezilmiş ve Polonyalılar ile Almanlar arasındaki eski ulusal düşmanlık yeniden canlandırılmıştı. Rusya'nın otokratına bu muazzam ve paha biçilmez hizmeti sunanlar, bakanlık koltuklarındaki liberal tüccarlar, yani Camphausen ile Hansemann'dı. Bu Polonya seferinin, sonrasında liberal partiyi kovan ve Bay Camphausen ile Bay Hansemann'ın ortaya çıkışı için çok büyük çabalar harcadığı hareketi ezen aynı Prusya ordusunu yeniden örgütlemenin ve ona yeniden özgüven kazandırmanın ilk adımı olduğunu da eklemek gerekir. "İşledikleri günah neyse, onunla cezalandırılıyorlar." Ledru-Rollin'dan Changarnier'ye, Camphausen'den aşağısındaki Haynau'ya kadar, 1848'in ve 1849'un tüm türedilerinin kaderi buydu.

Milliyet sorunu, Bohemya'da bir başka mücadelenin ortaya çıkmasına yol açtı. İki milyon Alman ile Çek dilini konuşan üç milyon Slavın yaşadığı bu ülke, neredeyse tümü Çeklerin geçmişteki üstünlüğüyle bağlantılı olan büyük tarihsel anılara sa-

hipti. Ama Slav ailesinin bu dalının gücü, on beşinci yüzyıldaki Hussit savaşlarından beri kırılmış durumdaydı. Çek dilini konuşan eyalet bölünmüştü; bir bölümü Bohemya krallığını, bir başkası Moravya prensliğini, Macaristan'a ait olan üçüncü bölümü de Slovakların Karpatlar'daki dağlık bölgesini oluşturuyordu. Moravyalılar ile Slovaklar, çoğunun dillerini korumuş olmasına karşın, her tür ulusal duygu ve canlılık kalıntısını çoktan yitirmişti. Bohemya'nın dört yanından üçü, katıksız Alman ülkeleriyle çevrelenmişti. Alman öğesi Bohemya topraklarında büyük ilerleme kaydetmişti; başkent Prag'da bile, iki milliyet hayli eşitlenmiş durumdaydı ve sermaye, ticaret, sanayi ve zihinsel kültür her yerde Almanların ellerindeydi. Çek milliyetinin baş şampiyonu Profesör Palacký, bugün bile Çek dilini doğru bir şekilde ve yabancı aksan olmaksızın konuşamayan kaçık bir Alman bilginden başka bir şey değildir. Ama sık sık karşılaşıldığı üzere, ölmekte olan (son dört yüz yılın tarihinin bilinen tüm gerçeklerine göre ölmekte olan) Çek milliyeti, 1848'de, eski canlılığını yeniden kazanmak için son bir çaba gösterdi; bu çabanın başarısızlığı, her tür devrimci düşünceden bağımsız bir şekilde, Bohemya'nın, bundan sonra, nüfusunun bir bölümü daha birkaç yüzyıl boyunca Almanca dışındaki bir dili konuşabilecek olsa bile, yalnızca Almanya'nın bir bileşeni olarak var olabileceğini kanıtlayacaktı.

Londra, Şubat 1852

IX

[Panslavizm – Schleswig-Holstein Savaşı]

Bohemya ile (Slav ailesinin, Bohemya nasıl Alman etkisi altındaysa aynı şekilde Macar etkisi altında bulunan bir başka koparılmış üyesi olan) Hırvatistan, Avrupa kıtasında "*Panslavizm*" denen şeyin yurtlarıydı. Ne Bohemya ne de Hırvatistan, kendi başına bir ulus olarak var olmasına yetecek kadar güçlüydü. Bunların milliyetleri, kaçınılmaz olarak daha diri bir halk tarafından soğurulmalarına yol açan tarihsel nedenlerin etkisi altında giderek zayıf düşüyordu ve bağımsızlığa benzer bir şeyi yeniden kazanmayı, ancak, diğer Slav uluslarıyla ittifak kurmaları durumunda umabilirlerdi. Yirmi iki milyon Polonyalı, kırk beş milyon Rus, sekiz milyon Sırp ve Bulgar vardı; öyleyse, seksen milyon Slavın tümünü kapsayan güçlü bir konfederasyon neden kurulmasın ve kutsal Slav topraklarının üzerindeki işgalci, yani Türk, Macar ve hepsinden önce de nefret edilen, ama vazgeçilmez olan *Nemets*,[22] Alman, neden kovulmasın ya da yok edilmesin? Böylece, tarih bilimi meraklısı birkaç Slavın çalışmalarında, uygar Batı'yı barbar Doğu'nun, kenti kırın, ticareti, sanayiyi ve düşünsel yaşamı Slav serflerin ilkel tarımının boyunduruğu altına almaktan azını istemeyen o gülünç, o tarih karşıtı hareket ortaya çıktı. Ama bu gülünç teorinin arkasında Rus İmparatorluğu'nun korkunç gerçekliği vardı; söz konusu imparatorluk, her hareketiyle, tüm Avrupa'yı Slav ırkının, özellikle de bu ırkın en diri kısmının, yani Rusların toprakları saydığını ilan

22 Rusçada "Alman". *-çev.*

ediyordu; aynı imparatorluk, St. Petersburg ve Moskova gibi iki başkentin varlığına rağmen, her Rus köylüsü tarafından dininin ve ulusunun gerçek metropolü sayılan "*Çarın Şehri*" (Konstantinopolis, Rusçada Çargrad, yani Çar'ın şehri), imparatorunun gerçekten oturduğu yer olmadıkça, ağırlık merkezini henüz bulamamış olan bir imparatorluktu; yine bu imparatorluk, son 150 yıldır, başlattığı savaşlarda hiç toprak kaybetmemiş, ama hep kazanmıştı. Ve Orta Avrupa'da, Rus politikasının, yeni icat edilmiş olan ve amaçlarına daha uygun düşeni bulunamayacak olan Panslavizm sistemini desteklemek için başvurduğu entrikalar çok iyi bilinir. Dolayısıyla, Bohemyalı ve Hırvat Panslavistler, bazıları bilerek bazıları bilmeden, doğrudan doğruya Rusya'nın çıkarlarına hizmet etti; en iyi durumda Rus egemenliği altındaki Polonya milliyetinin yazgısını paylaşacak olan bir milliyet hayali için, devrim davasına ihanet ettiler. Ne var ki, Polonyalıların hakkını teslim etmek için, söz konusu Panslavist tuzaklara hiçbir zaman ciddi bir şekilde düşmediklerini de söylemek gerekir; ve eğer az sayıda aristokrat azgın Panslavistlere dönüştüyse, bunun nedeni, Rus boyunduruğu altında yitireceklerinin, kendi köylü serflerinin bir isyanı nedeniyle yitireceklerinden daha az olacağını bilmeleriydi.

Bohemyalılar ile Hırvatlar, o dönemde, evrensel Slav ittifakının hazırlık çalışmaları kapsamında, Prag'da genel bir Slav Kongresi topladı. Avusturya ordusunun müdahalesi olmasaydı bile, bu Kongre kesin bir başarısızlıkla sonuçlanırdı. Tek tek Slav dilleri, İngilizce, Almanca ve İsveççe kadar farklıdır ve oturumlar açıldığında, konuşmacıların söylediklerinin anlaşılmasını sağlayacak olan ortak bir Slav dili yoktu. Fransızca denendi, ama bu dil de çoğunluk için aynı ölçüde anlaşılmazdı; ve tek ortak duyguları Almanlara yönelik ortak bir nefret olan zavallı bağnaz Slavlar, sonunda, kendilerini nefret ettikleri Alman diliyle ifade etmek zorunda kaldı, çünkü hepsinin anladığı tek dil

oydu! Ama tam o sırada, Prag'da, Galiçyalı mızraklı süvarilerden, Hırvat ve Slovak humbaracılardan ve Bohemyalı topçular ile zırhlı süvarilerden oluşan bir başka Slav Kongresi toplanıyordu; ve Windischgrätz'in komutası altındaki bu gerçek, silahlı Slav Kongresi, yirmi dört saatten kısa bir süre içinde, hayalî bir Slav üstünlüğünün kurucularını kentin dışına sürdü ve onları darmadağın etti.

Avusturya'nın Kurucu İmparatorluk Meclisindeki Bohemyalı, Moravyalı, Dalmaçyalı Vekiller ve Polonyalı Vekillerin bir bölümü (aristokrasi), bu Mecliste, Alman öğesine karşı sistemli bir savaş yürüttü. Almanlar ve Polonyalıların bir bölümü (yoksullaşmış soylular), aynı Mecliste, devrimci ilerlemenin başlıca destekçileriydi; onlara karşı çıkan Slav Vekiller kitlesi, böyle yaparak hareketlerinin gerici eğilimlerini açıkça sergilemekle kalmamış, tam da Prag'daki toplantılarını dağıtmış olan Avusturya Hükümetiyle birlikte gizli işler çevirecek ve komplolar kuracak kadar alçalmıştı. Onlar da bu rezil davranışlarının karşılığını aldı; İmparatorluk Meclisinde sonunda çoğunluğu elde etmelerini sağlayan Ekim 1848 ayaklanması sırasında Hükümeti desteklemelerinin ardından, artık neredeyse tümüyle Slavlardan oluşan bu Meclis, tıpkı Prag'daki kongre gibi, Avusturyalı askerler tarafından dağıtıldı ve Panslavistler, yeniden harekete geçmeleri durumunda hapse atılmakla tehdit edildi. Ve elde ettikleri tek şey, Slav milliyetinin şu anda her yerde Avusturya'daki merkezileşme tarafından zayıf düşürülüyor olması; bu sonucu, kendi bağnazlıklarına ve körlüklerine borçlular.

Macaristan ile Almanya arasındaki sınırlar herhangi bir şekilde tartışmalı olsaydı, orada da kesinlikle bir kavga çıkardı. Ama neyse ki bunun bir bahanesi yoktu ve iki ulusun çıkarları arasında yakın bir ilişki bulunduğundan, aynı düşmanlara, yani Avusturya Hükümetine ve Panslavist bağnazlığa karşı mücadele ettiler. Aralarındaki uyum bir an bile bozulmadı. Ama İtalyan

devrimi, Almanya'nın en azından bir bölümünü, her iki taraf için de öldürücü olan bir savaşa sürükledi ve burada, Metternich'in sisteminin halkın zihinsel gelişimini engellemek konusunda ne kadar başarılı olduğunun bir kanıtı olarak belirtilmesi gereken şey, tam da Viyana'daki barikatları kuran adamların, büyük bir coşkuyla, İtalyan yurtseverlere karşı savaşan orduya katılmış olduğu. Ama bu üzücü kafa karışıklığı uzun sürmedi.

Son olarak, Danimarka'yla, Schleswig ve Holstein için yapılan savaş vardı. Milliyetleri, dilleri ve tercihleri açısından kesinlikle Alman olan bu ülkeler, Almanya için, askerî, denizcilikle ilgili ve ticari nedenlerle de vazgeçilmezdir. Bu ülkelerin sakinleri, son üç yıl boyunca, Danimarkalıların saldırılarına karşı sert bir mücadele yürüttü. Ayrıca, antlaşmalara göre de onlar haklıydı. Mart devrimi onları Danimarkalılarla açık çarpışmaya sürüklemiş ve Almanya onları desteklemişti. Ama Polonya'da, İtalya'da, Bohemya'da ve daha sonra Macaristan'da askerî operasyonlar en büyük azimle yürütülürken, halkın katıldığı tek savaş, en azından kısmen devrimci olan tek savaş olan bu savaşta, sonuçsuz bir şekilde bir oraya bir buraya yürümeye dayanan bir sistem benimsendi ve yabancı diplomasinin, bazı kahramanca çarpışmalar sonrasında son derece sefil bir sona yol açan müdahalesine boyun eğildi. Alman Hükümeti savaş sırasında Schleswig-Holstein devrimci ordusuna her fırsatta ihanet etti ve bu ordu dağıtılıp bölündüğünde, onun Danimarkalılar tarafından biçilmesine bilerek izin verdi. Alman gönüllü birliklerine de aynı şekilde davranıldı.

Ama böylece Alman adı herkesin nefretinden başka hiçbir şey kazanmamışken, anayasacı ve liberal Alman Hükümetleri sevinçle ellerini ovuşturdu. Polonya ve Bohemya hareketlerini ezmeyi başarmışlardı. O zamana kadar Almanlar, Polonyalılar ve İtalyanlar arasındaki her tür ortak anlayışın ve eylemin önüne geçmiş olan eski ulusal düşmanlıkları her yerde yeniden

canlandırmışlardı. Halkı iç savaş sahnelerine ve askerî baskıya alıştırmışlardı. Prusya ordusu Polonya'ya, Avusturya ordusu Prag'a yeniden güvenmeye başlamıştı; devrimci olan ama uzağı göremeyen gençliğin aşırı yurtseverliği (Heine'nin deyimiyle "*die patriotische Überkraft*"[23] {yurtseverliğe özgü üstün güç}), düşmanın şarapnelleri tarafından ezilmesi için Schleswig ile Lombardiya'ya yöneltilirken, düzenli ordu, yani hem Prusya'nın hem de Avusturya'nın gerçek eylem aracı, yabancılara karşı kazanılan zaferler sayesinde halkın gözünde yeniden saygınlık kazanabileceği bir konuma yerleştirilmişti. Ama yineliyoruz: Liberaller tarafından daha ilerideki partiye karşı kullanılmaları için güçlendirilen bu ordular, özgüvenlerini ve disiplinlerini bir ölçüde yeniden kazanır kazanmaz, Liberallerin karşısına geçti ve eski sistemin adamlarını yeniden iktidara getirdiler. Radetzky, Adige'nin ötesindeki kampında, Viyana'daki "sorumlu bakanlar"dan ilk emirleri aldığında şöyle haykırmıştı: "Bu bakanlar kimler? Avusturya Hükümeti değiller! Avusturya artık yalnızca benim kampımda var; ben ve ordum, Avusturya'yız; ve İtalyanları yenilgiye uğrattığımızda, İmparatorluğu İmparator[24] için yeniden fethedeceğiz!" Ve yaşlı Radetzky haklıydı; ama Avusturya'daki embesil "sorumlu" bakanlar onu dikkate almadı.

Londra, Şubat 1852

23 Heinrich Heine, "*Bei des Nachtwächters Ankunft zu Paris*" {Gece Bekçisini Paris'e Gelişinde}, *Zeitgedichte* derlemesinde. –*İngilizce ed.*

24 I. Ferdinand. –*İngilizce ed.*

X

[Paris Ayaklanması – Frankfurt Ulusal Meclisi]

Devrimci sel, daha Nisan 1848'in başında, ilk zaferden yararlanan toplumsal sınıfların yenilgiye uğratılanlarla hemen kurdukları ittifak tarafından Avrupa Kıtası'nın her yanında durdurulmuştu. Fransa'da, küçük burjuvazi ve burjuvazinin cumhuriyetçi kesimi, proletaryaya karşı monarşi yanlısı burjuvaziyle birleşmişti; Almanya ile İtalya'da, zafer kazanmış olan burjuvazi, halk kitlesine ve küçük burjuvaziye karşı feodal soyluların, resmî bürokrasinin ve ordunun desteğini almak için canla başla çalışmıştı. Çok kısa bir süre içinde, birleşik Muhafazakâr ve Karşıdevrimci partiler yeniden üstünlük kazandı. İngiltere'de, zamansız ve kötü hazırlanmış bir halk gösterisi (10 Nisan), hareket partisinin eksiksiz ve kesin bir yenilgisine dönüştü.[25] Fransa'daki iki benzer hareket de (16 Nisan ve 15 Mayıs) yenilgiye uğratıldı.[26] İtalya'da, Kral Bomba, 15 Mayıs'ta tek bir darbeyle otoritesini yeniden kurdu.[27] Almanya'da, farklı yeni burjuva hü-

25 İngiltere'deki Çartistlerin 10 Nisan 1848'de düzenlemeyi planladıkları, ama hükümetin yasaklaması ve Londra'ya asker ve polis getirmesi üzerine iptal ettikleri kitlesel gösteri. *–çev.*

26 Fransa'daki 1848 Şubat Devrimi sonrasında, Parisli işçilerin 16 Nisan'da Geçici Hükümete bir dilekçe sunmak için gerçekleştirdikleri barışçıl gösteri Ulusal Muhafız tarafından dağıtılmıştı. 15 Mayıs'ta ise, 4 Mayıs'ta açılan Kurucu Meclise girerek devrimci bir hükümet kurma girişiminde bulunan Parisli işçiler Ulusal Muhafız ve düzenli orduya bağlı askerler tarafından yenilgiye uğratılmış ve başta Auguste Blanqui olmak üzere bu girişime öncülük edenler hapse atılmıştı. *–çev.*

27 İki Sicilya (Sicilya ve Napoli) Kralı (1830-1859) II. Ferdinand'a, Eylül 1848'de Messina kentinin bombalanması nedeniyle Kral Bomba lakabı takılmıştı. II. Ferdinand, 15 Mayıs 1848'de Napoli'deki halk ayaklanmasını bastırmış, Ulusal Muhafızı dağıtmış, parlamentoyu kapatmış ve halk kitlelerinin Şubat 1848'deki baskısının ürünü olan reformları yürürlükten kaldırmıştı. *–çev.*

kümetleri ve ilgili kurucu meclisler konumlarını sağlamlaştırdı; olaylı 15 Mayıs'ın Viyana'da bir halk zaferine yol açması, yalnızca ikincil önem taşıyan bir olaydı ve bunu halkın enerjisinin son başarılı parıltısı saymak mümkün. Macaristan'da, hareket, eksiksiz yasallığın sakin sularına girmiş görünüyordu ve Polonya hareketi, son makalemizde gördüğümüz gibi, Prusya süngüleri tarafından tomurcuklanma aşamasında boğulmuştu. Ama olayların bundan sonra nasıl gelişeceği konusunda henüz hiçbir şey kesinleşmemişti ve devrimci partilerin farklı ülkelerde kaybettiği her karış toprak, yalnızca, belirleyici mücadele için saflarını giderek daha fazla sıklaştırmalarına yardımcı olmuştu.

Belirleyici mücadele yaklaşıyordu. Bu mücadele yalnızca Fransa'da yürütülebilirdi; çünkü, İngiltere devrimci kavgaya katılmadıkça ve Almanya bölünmüş kaldıkça, Fransa, ulusal bağımsızlığıyla, uygarlığıyla ve merkezileşme düzeyiyle, çevresindeki ülkelere şiddetli bir sarsıntının itkisini sağlayabilecek olan tek ülkeydi. Dolayısıyla, 23 Haziran 1848'de Paris'te kanlı mücadele başladığında; her yeni telgraf ya da mektup, bu mücadelenin, çalışan halk kitlesi ile Paris nüfusunun ordu tarafından desteklenen tüm diğer sınıfları arasında yürütüldüğünü Avrupa'daki gözlerin önüne daha açık bir şekilde serdiğinde; mücadele, günler boyunca, modern iç savaşlar tarihinde eşi görülmemiş bir hiddetle, ama taraflara gözle görülür herhangi bir avantaj sağlamadan sürdüğünde, bunun belirleyici büyük muharebe olduğu herkes için açık hale geldi; ayaklanmanın zafer kazanması durumunda bütün kıtayı yenilenmiş devrimlere boğacak olan bu muharebe, bastırılması durumunda, karşıdevrimci rejimin en azından geçici olarak geri getirilmesine yol açacaktı.

Paris'in proleterlerine yaşatılan yenilgi, kırım ve ezilme öylesine büyüktü ki, darbenin etkilerini hâlâ üzerlerinden atamadılar. Hemen ardından, yeni ve eski muhafazakârlar ve karşıdevrimciler, Avrupa'nın her yanında, olayın önemini ne kadar

iyi anladıklarını gösteren bir küstahlıkla başlarını kaldırdı. Basın her yerde saldırılara uğradı, toplanma ve örgütlenme haklarına tecavüz edildi, en küçük taşra kasabalarındaki en küçük olaylar bile, halkı silahsızlandırmak, sıkıyönetim ilan etmek ve askerlere Cavaignac'ın onlara öğretmiş olduğu manevraları ve hileleri uygulatmak için kullanıldı. Ayrıca, Şubat'tan beri ilk kez, büyük bir kentteki bir ayaklanmanın yenilgiye uğratılamayacağı düşüncesinin bir yanılgı olduğu ortaya çıkmıştı; ordulara onurları geri verilmişti; önem taşıyan sokak savaşlarında o zamana kadar hep yenilgiye uğratılan askerler, bu mücadele türünde bile başarılı olabilecekleri konusunda yeniden güven kazanmıştı.

Almanya'daki eski feodal bürokratik partinin, geçici müttefikleri olan burjuvalardan bile kurtulmaya ve Almanya'yı Mart olayları öncesindeki durumuna geri getirmeye yönelik ilk somut adımlarının ve kesin planlarının tarihi, Parisli *ouvrier*'lerin {işçilerin} bu yenilgisiyle başlatılabilir. Ordu yeniden Devletin içindeki belirleyici güç haline gelmişti ve ordu, burjuvalara değil, söz konusu partiye aitti. 1848 öncesinde düşük rütbeli subayların bir bölümünde anayasal bir hükümet yanlısı güçlü bir eğilimin gözlenmiş olduğu Prusya'da bile, devrimin orduya getirdiği düzensizlik, bu mantıklı genç erkekleri geçmişteki bağlılıklarına geri döndürmüştü; sıradan asker subaylara karşı biraz saygısız davranır davranmaz, disiplinin ve pasif itaatin gerekliliği onlar için apaçık hale geliverdi. Yenilgiye uğratılan soylular ve bürokratlar artık önlerindeki yolu görmeye başlamıştı; yapılması gereken tek şey, her zamankinden daha fazla birleşmiş olan, küçük ayaklanmalardaki ve dış savaşlardaki zaferlerin coşturduğu, Fransız askerlerinin çok kısa bir süre önce elde ettiği büyük başarıyı kıskanan orduyu, sürekli olarak halkla küçük çatışmaların içine sokmaktı; böylece, belirleyici an geldiğinde, devrimcileri tek bir darbeyle ezebilir ve burjuva parlamenterlerin hak

iddialarına son verebilirdi. Ve bu tür bir kesin darbenin uygun anı çok geçmeden geldi.

Almanya'da yaz boyunca farklı partileri meşgul eden ve bazen ilgi çekici, ama çoğunlukla sıkıcı olan parlamento görüşmeleri ve yerel mücadeleler üzerinde durmayacağız. Burjuvazinin çıkarlarının savunucularının, hiçbiri herhangi bir pratik sonuç doğurmayan çok sayıda parlamenter zafere rağmen, genel olarak, uçlardaki partilerin arasındaki konumlarının her geçen gün daha savunulmaz hale geldiğini hissettiklerini ve bu nedenle, bir gün gericilerle ittifak arayışı içine girmek, ertesi gün halk arasında daha fazla sevilen partilerin gözüne girmek için yaltaklanmak zorunda kaldıklarını söylemek yeterli. Bu kesintisiz yalpalama halkın gözündeki saygınlıklarına son darbeyi vurdu ve olayların gelişimiyle birlikte içine düştükleri hor görülme durumundan, o an için, asıl olarak bürokratlar ve feodalizm yanlıları yararlandı.

Sonbaharın başında, farklı partilerin birbirlerine yönelik tutumları, belirleyici bir muharebeyi kaçınılmaz kılacak kadar sert ve tehlikeli hale gelmişti. Bu savaşta, demokrat ve devrimci kitleler ile ordu arasındaki ilk çarpışma Frankfurt'ta gerçekleşti. Bu çarpışma, pek önemli olmamasına karşın, askerlerin ayaklanma karşısında ilk kez kayda değer bir avantaj sağlamasına yol açtı ve manevi etkisi büyüktü. Prusya, Frankfurt Ulusal Meclisinin kurduğu göstermelik hükümete, apaçık nedenlerle, Danimarka'yla, Schleswig'deki Almanları onlardan öç almak isteyen Danimarka'nın insafına bırakmanın ötesinde Danimarka savaşında genel kabul gördükleri düşünülen az çok devrimci ilkeleri tümüyle yadsıyan bir ateşkes anlaşması imzalama izni vermişti. Ateşkes, Frankfurt Meclisinde üçte ikilik bir çoğunlukla reddedildi. Bu oylamayı sahte bir Bakanlar Kurulu krizi izledi, ama Meclis üç gün sonra kararını yeniden ele aldı ve gerçekten de onu iptal edip ateşkesi tanımaya ikna edildi. Bu utanç

verici tutum halkta öfke uyandırdı. Barikatlar kuruldu, ama Frankfurt'a yeterli sayıda asker getirilmiş durumdaydı ve altı saatlik mücadelenin ardından ayaklanma bastırıldı. Almanya'nın başka kesimlerinde (Baden, Köln) bu olayla bağlantılı bir şekilde benzer, ama daha az önemli hareketler görüldü; ne var ki bunlar da yenilgiye uğratıldı.

Bu ön çarpışmanın karşıdevrimci partiye sağladığı büyük bir avantaj, hem (en azından görünüşte) tümüyle halkın seçiminin ürünü olan biricik Hükümetin, yani Frankfurt İmparatorluk Hükümetinin hem de Ulusal Meclisin halkın gözünde bitmiş olmasıydı. Bu Hükümet ve bu Meclis, halk iradesi ortaya koyulduğunda, askerlerin süngülerine başvurmak zorunda kalmıştı. Rezil olmuşlardı ve o güne kadar hak ettiklerini ileri sürebildikleri saygınlık sınırlı olsa bile, kökenlerini bu şekilde yadsımaları, halk karşıtı Hükümetlere ve onların askerlerine bağımlı olmaları, hem İmparatorluk Naibini hem de onun Bakanlarını ve Vekillerini o andan itibaren tam bir hiçliğe mahkûm etmişti. Önce Avusturya'nın, ardından Prusya'nın ve sonrasında küçük Devletlerin, bu iktidarsız hayalciler topluluğundan gelen her emri, her isteği, her heyeti nasıl aşağıladıklarını birazdan göreceğiz.

Şimdi, Fransa'daki Haziran muharebesinin Almanya'daki büyük karşılığına, Paris proletaryasının mücadelesi Fransa için ne kadar belirleyici olduysa Almanya için o kadar belirleyici olan olaya geliyoruz; Ekim 1848'deki Viyana devrimini ve onu izleyen Viyana baskınını kastediyoruz. Ama bu mücadelenin önemi o kadar büyük ve ortaya çıkışına birinci derecede katkıda bulunan farklı nedenlerin açıklanması *The Tribune*'un sütunlarında o kadar geniş bir yer kaplayacak ki, söz konusu mücadeleyi ayrı bir mektupta ele almak gerekiyor.

Londra, Şubat 1852

XI

[Viyana Ayaklanması]

Şimdi, Paris'teki Haziran ayaklanmasının Almanya'daki devrimci karşılığını oluşturan ve tek bir darbeyle dengeyi karşıdevrimci parti lehine değiştiren belirleyici olaya, Viyana'daki Ekim 1848 ayaklanmasına geliyoruz.

13 Mart zaferinden sonra farklı sınıfların Viyana'da hangi konumlarda bulunduklarını görmüştük. Ayrıca, Alman Avusturyası'ndaki hareketin, Avusturya'nın Alman olmayan eyaletlerindeki olayların akışına nasıl kapıldığını ve bu olaylar tarafından nasıl engellendiğini de görmüştük. Dolayısıyla, yapmamız gereken tek şey, Alman Avusturyası'ndaki fazlasıyla zorlu olan bu son ayaklanmaya yol açan nedenleri kısaca araştırmak.

Metternich Hükümetinin resmî olmayan başlıca payandalarını oluşturan yüksek aristokrasi ile borsa spekülatörlüğü yapan burjuvazi, Mart olaylarından sonra bile, yalnızca saray, ordu ve bürokrasi sayesinde değil, asıl önemlisi burjuvalar arasında hızla yayılan "anarşi" korkusu sayesinde, Hükümet üzerinde belirleyici bir etkide bulunmayı sürdürdü. Bu kesimler, çok kısa bir süre sonra, bir Basın Yasası, tarifsiz bir Aristokratik Anayasa ve eski "sınıf" ayrımlarına dayanan bir Seçim Yasası[28] biçimlerindeki

28 31 Mart 1848 tarihli geçici basın yönetmeliği ("*Provisorische Vorschrift über die Presse*"), gazete yayıncılarının yüksek depozito bedelleri ödemesini gerekli kılıyor, sansürü koruyor ve "basını kötüye kullanma" suçunu işleyen kişilerin jürili mahkemelerde değil polis mahkemelerinde yargılanmasını öngörüyordu.
25 Nisan 1848 tarihli Avusturya İmparatorluğu Anayasa Belgesi ("*Verfassungs-Urkunde des Österreichischen Kaiserstaates*"), iki Yasama Meclisinin (bir Temsilciler Meclisi ile bir Senatonun) kurulmasını ve eyaletlerdeki sınıflara dayalı temsil kurumlarının korunmasını öngörüyordu. Bu belge, yürütme gücünü ve

birkaç duyargayı ortaya çıkarmayı göze aldı. Yarı Liberal, korkak, yeteneksiz bürokratlardan oluşan "anayasal bakanlar kurulu", 14 Mayıs'ta, Hükümeti denetleme ve gerektiğinde ona karşı halkın kuvvetlerine çağrı yapma açık amacıyla kurulmuş olan Ulusal Muhafız ve Akademik Lejyon Temsilcileri Merkez Komitesini dağıtarak, kitlelerin devrimci örgütlerine dolaysız bir saldırı düzenlemeyi göze aldı. Ama bu eylem, Hükümeti, Komiteyi tanımak, Anayasayı ve Seçim Yasasını yürürlükten kaldırmak ve yeni bir anayasa taslağı hazırlama yetkisini genel oyla seçilmiş bir Kurucu İmparatorluk Meclisine vermek zorunda bırakan 15 Mayıs ayaklanmasını kışkırtmaktan başka bir sonuç doğurmadı. Tüm bunlar, ertesi gün, bir İmparatorluk duyurusuyla teyit edildi. Ama bakanlar kurulunda gerici partinin de temsilcileri vardı ve bunlar, çok geçmeden, "Liberal" meslektaşlarının halkın kazanımlarına yönelik yeni bir saldırı düzenlemesini sağladı. Hareket partisinin kalesi olan Akademik Lejyon, kesintisiz bir propagandanın merkeziydi ve tam da bu nedenle Viyana'nın daha ılımlı olan sakinleri için katlanılmaz hale gelmişti; 26'sında, bir bakanlar kurulu kararnamesiyle dağıtıldı. Bu darbe, yalnızca Ulusal Muhafızın bir bölümü tarafından gerçekleştirilseydi, belki başarıya ulaşabilirdi; ama Ulusal Muhafıza da güvenmeyen Hükümet orduyu kullandı ve Ulusal Muhafız bunun üzerine hemen saf değiştirdi, Akademik Lejyonla birleşti ve böylece bakanlar kurulunun projesini boşa çıkardı.

Ama bu arada, İmparator ile maiyeti 16 Mayıs'ta Viyana'dan ayrılmış ve Innsbruck'a kaçmıştı. Burada, ülkelerinin Sardinya-

---

silahlı kuvvetlerin komutanlığını İmparatora veriyor ve ona Yasama Meclisleri tarafından kabul edilen yasaları reddetme hakkını tanıyordu.

9 Mayıs 1848'te kabul edilen 25 Nisan 1848 Tarihli Anayasa Belgesi İçin Geçici Seçim Yönetmeliği ("*Provisorische Wahlordnung zur Verfassungs-Urkunde vom 25. April 1848*"), nüfusun çoğunluğunu oy verme hakkından yoksun bırakıyordu. Buna göre, "günlük ya da haftalık olarak ücret alan işçiler, hizmetçiler ve kamusal hayır kuruluşlarından yardım alan kişiler seçmenlik yapamaz"dı. Senatörlerden bazıları imparator tarafından atanmış, diğerleri büyük toprak sahipleri tarafından kendi aralarından seçilmişti. –*İngilizce ed.*

Lombardiya ordusu tarafından istila edilmesi tehlikesi nedeniyle sadakatleri yeniden canlanan bağnaz Tirol'lüler tarafından çevrelenen, Radetzky'nin (toplarıyla Inssbruck'u vurabilecek durumdaki) askerlerinin yakınlığından destek alan karşıdevrimci parti, kontrol edilmeden, izlenmeden ve güvenli bir şekilde, dağılmış güçlerini toplamasını, komplo ağını onarmasını ve yeniden tüm ülkeye yaymasını mümkün kılan bir sığınak bulmuş oldu. Radetzky'yle, Jellachich'le, Windischgrätz'le ve ayrıca farklı eyaletlerin yönetsel hiyerarşilerindeki güvenilir adamlarla haberleşme yeniden başlatıldı; Slav liderlerle entrikalar çevrilerek, karşıdevrimci kamarilladan emir alan gerçek bir kuvvet oluşturuldu; bu sırada, Viyana'daki bakanların, devrimci kitlelerle hiç durmadan çekişerek ve toplanacak olan Kurucu Meclisle tartışmalar yürüterek, kısa ömürlü ve zayıf popülerliklerini aşındırmalarına izin verildi. Başkentteki hareketi bir süreliğine kendi başına bırakma politikasının nedeni buydu; Fransa gibi merkezî ve homojen bir ülkede hareket partisine mutlak güç kazandırması kaçınılmaz olan bu politika, burada, yani heterojen bir siyasal yığın oluşturan Avusturya'da, gericilerin gücünü yeniden örgütlemenin en güvenli araçlarından biriydi.

Viyana'da, birbirlerini izleyen üç yenilgi sonrasında ve genel oya dayanan bir Kurucu Meclisin varlığında sarayın artık korkulacak bir hasım olmadığına ikna olan burjuvazi, şiddetli karışıklıkların ve bunların sonucu olan ticari dengesizliklerin ardından bu sınıfı her yerde etkisi altına alan o yorgunluk ve kayıtsızlığa, o ebedî düzen ve huzur özlemine giderek daha fazla teslim oldu. Avusturya'nın başkentinin sanayisi, neredeyse yalnızca, devrimden ve saray halkının kaçışından beri kaçınılmaz olarak pek az talep gören lüks malları üretir. İkisinden de ticari gönenci yeniden canlandırmaları beklenen olağan bir Hükümet sistemine dönüş ve saray halkının geri dönmesi çağrıları, şimdi burjuvaların ortak çağrıları haline gelmişti. Kurucu Meclisin Temmuz ayında toplan-

ması da, (Radetzky'nin İtalya'daki zaferlerinden ve gerici Doblhoff Bakanlar Kurulunun ortaya çıkışından sonra kendisini halkın seline göğüs gerebilecek kadar güçlü hisseden ve aynı zamanda İmparatorluk Meclisindeki Slav çoğunluğu ile birlikte entrikalarını tamamlaması için Viyana'da olması gereken) saray halkının geri dönüşü de, devrimci dönemin sonu olarak sevinçle karşılandı. Kurucu İmparatorluk Meclisi, köylülüğün feodal kölelikten ve soylular için zorla çalıştırılmaktan kurtarılması hakkındaki yasaları tartışırken, Saray ustaca bir hamle yaptı. 19 Ağustos'ta İmparatorun Ulusal Muhafızı denetlemesi sağlandı; imparator ailesi, saray üyeleri ve generaller, zaten gurur sarhoşu olan ve bu nedenle halkın gözünde devletin en önemli kurumlarından biri olduklarını düşünen silahlı yurttaşlara dalkavukluk etmek konusunda birbirleriyle yarıştı; ve hemen ardından, Kabinedeki tek popüler Bakan olan Bay Schwarzer'in imzasıyla, işsiz durumdaki işçilere o zamana kadar verilen Hükümet yardımlarını sonlandıran bir kararname yayımlandı. Hile başarıya ulaştı; işçiler bir gösteri düzenledi; Ulusal Muhafızdaki burjuvalar, bakanlarının kararnamesini desteklediklerini açıkladı; "Anarşistler"in üzerine salındılar, silahsız ve direnmeyen işçilerin üzerine kaplanlar gibi saldırdılar ve 23 Ağustos'ta çok sayıda işçiyi katlettiler. Böylece, devrimci kuvvetin birliği ve gücü parçalanmıştı; Burjuvalar ile Proleterler arasındaki sınıf mücadelesi Viyana'da da kanlı bir şekilde patlak vermişti ve karşıdevrimci kamarilla, büyük darbesini vurabileceği günün gelmekte olduğunu görmüştü.

Macaristan'la ilgili gelişmeler, kamarillaya, çok kısa bir süre içinde, hangi ilkelerle hareket etmeyi düşündüğünü açıkça ilan etme fırsatını sundu. 5 Ekim'de *Wiener Zeitung*'da {Viyana Gazetesi'nde} yayımlanan bir imparatorluk kararnamesi (Macaristan'la ilgilenen sorumlu bakanlardan hiçbirinin imzalamadığı bir kararname), Macar İmparatorluk Meclisinin dağıtıldığını ilan etti ve Hırvatistan'dan Ban Jellachich'i bu ülkenin sivil ve

askerî valiliğine getirdi; Güney Slovenya gericiliğinin lideri olan Jellachich, Macaristan'ın yasal otoriteleriyle fiilen savaş halinde bulunan bir adamdı. Aynı zamanda, Viyana'daki askerlere, yola çıkma ve Jellachich'in otoritesini zorla kabul ettirecek olan ordunun bir parçasını oluşturma emri verildi. Ama bu, kötü niyeti çok fazla açık etmişti; Viyana'daki herkes, Macaristan'la savaşmanın anayasal hükümet ilkesiyle savaşmak anlamına geldiğini hissetmişti; bu ilke söz konusu kararnameyle ayaklar altına alınmıştı, çünkü, İmparator, sorumlu bakanların imzalarını almadan yasa gücünde kararnameler çıkarma girişiminde bulunmuştu. Halk, Akademik Lejyon, Viyana Ulusal Muhafızı, 6 Ekim'de kitlesel olarak ayaklandı ve askerlerin ayrılmasına direndi; halk kuvvetleri ile askerler arasında kısa bir mücadele yaşandı; Savaş Bakanı Latour halk tarafından katledildi ve o günün akşamında zafer kazanan taraf halk oldu. Bu arada, Stuhlweissenburg'da {Székesfehérvár} Perczel tarafından yenilgiye uğratılan Ban Jellachich, Alman Avusturyası topraklarında, Viyana yakınlarına sığındı; onu desteklemeye gitmeleri beklenen Viyanalı askerler, ona karşı tam anlamıyla düşmanca ve karşı koyucu bir tutum aldı; İmparator ile Saray Halkı, bir kez daha (bu kez yarı Slav topraklarındaki Olmütz'e {Olomouc}) kaçtı.

Ama Saray Halkının Olmütz'de karşılaştığı koşullar Innsbruck'takilerden çok farklıydı. Şimdi, devrim karşıtı kampanyayı hemen başlatabilecek durumdaydı. Kurucu Meclisin topluca Olmütz'e akın etmiş olan Slav vekilleriyle ve monarşinin her köşesinden bağnaz Slavlarla çevrelenmişti. Bunlara göre, bu kampanya, Slav üstünlüğünün yeniden kurulmasına ve Slav toprakları sayılan topraklardaki işgalcilerin, yani Almanların ve Macarların yok edilmesine yönelik bir savaş olacaktı. Şimdi Viyana'nın çevresinde toplanmış bulunan ordunun komutanı olan Prag fatihi Windischgrätz, birdenbire Slav milliyetinin kahramanı oldu. Ve ordusu hızla her yandan adam topladı.

Jellachich'in askerleriyle ve başkentin eski garnizonuyla birleşmek için Bohemya'dan, Moravya'dan, Steiermark'tan, Yukarı Avusturya'dan ve İtalya'dan art arda yola çıkan alayların güzergâhları Viyana'da kesişiyordu. Yaklaşık altmış bin adam Ekim sonuna doğru bu şekilde bir araya geldi ve çok geçmeden imparatorluk kentini her yandan kuşatma işine giriştiler; 30 Ekim'e gelindiğinde, belirleyici saldırıyı başlatmayı göze alabilecek kadar ilerlemiş durumdaydılar.

Bu sırada Viyana'da kafa karışıklığı ve çaresizlik hüküm sürüyordu. Burjuvazi, zafer kazanılır kazanılmaz, "anarşik" işçi sınıfına yönelik eski güvensizliğine geri dönmüştü; altı hafta öncesinde silahlı tüccarların kendilerine nasıl davrandığını ve genel olarak burjuvaların istikrarsız, yalpalayan politikasını unutmamış olan işçiler, kentin savunmasını onlara bırakmak istemedi ve kendileri için silah ve askerî örgütlenme talep etti. İmparatorluk despotizmine karşı mücadele etme arzusuyla yanıp tutuşan Akademik Lejyon, iki sınıfın birbirlerine yabancılaşmasının doğasını anlayabilir ya da durumun gereklerini başka bir şekilde kavrayabilir olmanın tümüyle uzağındaydı. Halk da yönetici çevreler de kafa karışıklığı içindeydi. İmparatorluk Meclisinin kalıntısı, yani Alman vekiller ve daha devrimci olan birkaç Polonyalı vekil hariç olmak üzere Olmütz'deki dostları için casusluk yapan az sayıda Slav vekil, sürekli toplantı halindeydi; ama kararlı bir tavır almak yerine, tüm zamanlarını, Anayasal kuralların sınırlarını aşmadan imparatorluk ordusuna direnme olasılığı hakkındaki boş tartışmalarla harcıyorlardı. Viyana'daki neredeyse tüm halk örgütlerinin temsilcilerinden oluşan Güvenlik Komitesi, direnmek konusunda kararlı olmasına karşın, kararlı ve enerjik bir eylem çizgisi izlemesine hiçbir zaman izin vermeyen bir ayrıcalıklı kentliler ve küçük tüccarlar çoğunluğunun denetimi altında bulunuyordu. Akademik Lejyonun konseyi kahramanca kararlar aldı, ama hiçbir şekilde liderliği üstlenebilecek durumda değildi. Güve-

nilmeyen, silahsızlandırılmış olan, örgütsüz olan, eski rejimin düşünsel cenderesinden daha yeni yeni çıkmaya başlayan, kendi toplumsal konumlarının ve doğru siyasal eylem çizgilerinin (bilgisi bir yana) sezgisini bile daha yeni yeni edinmeye başlayan işçiler, kendilerini yalnızca gürültülü gösterilerle duyurabiliyordu; anın zorluklarıyla baş etmeleri onlardan beklenemezdi. Ama, silah elde eder etmez sonuna kadar savaşmaya (Devrim sırasında Almanya'da hep oldukları gibi) hazırdılar.

Viyana'daki durum buydu. Dışarıda, yeniden örgütlenmiş olan ve Radetzky'nin İtalya'daki zaferleriyle coşan Avusturya ordusu; iyi silahlanmış, iyi örgütlenmiş ve iyi bir şekilde komuta edilmese bile en azından komutanlara sahip olan altmış ya da yetmiş bin adam. İçeride, kafa karışıklığı, sınıfsal bölünmüşlük, örgütsüzlük; bir kısmı hiç savaşmamak konusunda kararlı, bir kısmı kararsız ve yalnızca en küçük kısmı eyleme geçmeye hazır olan bir ulusal muhafız; sayıca kalabalık ama liderlerden ve herhangi bir siyasal eğitimden yoksun, hem paniğe kapılmaya hem de nedensiz yere öfke nöbetleri geçirmeye yatkın, yayılan her asılsız söylentinin kurbanı, savaşmaya fazlasıyla hazır ama en azından başlangıçta silahsız, sonunda savaşa sürüldüğünde yetersiz bir şekilde silahlanmış ve neredeyse hiç örgütlenmemiş olan bir proletarya kitlesi; tepelerindeki çatı tutuşmak üzereyken önemsiz teorik ayrıntıları tartışan zavallı bir İmparatorluk Meclisi; itici güçten ve enerjiden yoksun bir yönetim komitesi. Karşıdevrimci kampta tam bir kafa karışıklığının hüküm sürdüğü ve tek örgütlü gücün devrim tarafından yaratılan güç olduğu Mart ve Mayıs günlerinden bu yana her şey değişmişti. Bu tür bir mücadelenin sonucu konusunda herhangi bir kuşkunun bulunması kolay değildi ve olası kuşkular da 30 Ekim, 31 Ekim ve 1 Kasım olayları tarafından giderildi.

Londra, Mart 1852

XII

[Viyana Baskını – Viyana İhaneti]

Windischgrätz'in topladığı ordu sonunda Viyana saldırısını başlattığında, savunma için harekete geçirilebilen kuvvetler, bu amaç için fazlasıyla yetersizdi. Ulusal Muhafızın yalnızca bir bölümü siperlere getirilebilir durumdaydı. Son anda aceleyle bir Proletarya Muhafızı kurulmuş olsa da, nüfusun en kalabalık, en korkusuz, en diri kesimini kullanılabilir hale getirme girişiminin geç kalmışlığı nedeniyle, bu kuvvet, disiplinin en temel gerekleri ve silah kullanma konularında, başarılı bir direniş sergilemesine izin vermeyecek kadar az eğitimliydi. Bu nedenle, üç dört bin adamdan oluşan, iyi eğitimli ve bir dereceye kadar disiplinli olan, cesur ve coşkulu olan Akademik Lejyon, askerî açıdan bakıldığında, işini başarıyla yapabilecek durumdaki tek kuvvetti. Ama, birkaç güvenilir Ulusal Muhafızla ve silahlı proleterlerden oluşan şaşkın kitleyle birlikte bu kuvvet, (Jellachich'in, ev ev, sokak sokak yürütülen bir savaşta alışkanlıkları gereği çok yararlı olan haydut sürülerini bir yana bırakalım) Windischgrätz'in çok daha kalabalık olan düzenli askerleri karşısında neydi ki? Ve isyancıların elinde, az sayıda eski, yıpranmış, derme çatma, kötü bakılmış silah parçasından başka, Windischgrätz'in o kadar acımasızca kullandığı kalabalık ve iyi donatılmış topçularının karşısına çıkarabilecekleri ne vardı?

Tehlike yaklaştıkça Viyana'daki kafa karışıklığı arttı. İmparatorluk Meclisi, son ana kadar, Perczel'in başkentin birkaç fersah[29]

29 Fersah: Ortalama olarak bir saatte yürünebilen uzaklığa denk gelen eski bir ölçü birimi. *–çev.*

aşağısında kamp kurmuş olan Macar ordusunu yardıma çağırmasına yetecek kadar enerji toplayamadı. Güvenlik Komitesi de, silahlı halk kitleleri gibi, söylentilerin ve karşı söylentilerin gelgitlerine kapılarak bir oraya bir buraya savruldu ve çelişkili kararlar aldı. Herkesin üzerinde anlaştığı tek bir şey vardı: mülkiyete saygı gösterilmesi; hem de, böylesi zamanlar için gülünç sayılabilecek bir derecede... Bir savunma planına son şeklinin verilmesi konusunda pek az şey yapıldı. Viyana'da bulunan ve (eğer herhangi birinin bunu yapması mümkünse) Viyana'yı kurtarabilecek olan tek adam, neredeyse bilinmeyen bir yabancı, doğuştan Slav olan Bem'di; o da, genel güvensizliğin altında ezilerek bu görevi bıraktı. Israr etseydi, hain olarak linç edilebilirdi. İsyancı kuvvetlerin düşük rütbeli bir subaydan çok bir roman yazarı olan komutanı Messenhauser, bu görev için tümüyle yetersizdi; ne var ki, halk partisi, sekiz aylık devrimci mücadelelerden sonra, ondan daha yetenekli bir asker çıkarmayı ya da kazanmayı başaramamıştı. Savaş bu koşullar altında başladı. Savunma araçlarının tümüyle yetersiz olduğu, saflarındaki askerlerin askerî becerilerden ve örgütlenmeden tümüyle yoksun olduğu göz önünde bulundurulduğunda, Viyanalılar fazlasıyla kahramanca bir direniş sergiledi. Pek çok yerde, henüz komutanlık yaptığı sırada Bem tarafından verilen "o yeri son adama kadar savunma" emri harfi harfine yerine getirildi. Ama güç, baskın çıktı. Kentin dış bölgelerinin ana caddelerini oluşturan uzun ve geniş bulvarlardaki barikatlar imparatorluk topçusu tarafından art arda dağıtıldı ve mücadelenin ikinci gününün akşamında Hırvatlar şehrin tarihî merkezinin yamacına bakan bir dizi evi işgal etti. Macar ordusunun zayıf ve düzensiz bir saldırısı ağır bir yenilgiye uğratılmıştı; ve bir ateşkes sırasında, şehrin tarihî merkezindeki bazı taraflar teslim olurken, başkaları tereddüt eder ve kafa karışıklığı yayarken, Akademik Lejyonun kalıntıları yeni siperler kazarken, İm-

paratorluk kuvvetleri içeri girdi ve genel karışıklığın ortasında şehrin tarihî merkezini aldılar.

Bu zaferin dolaysız sonuçları, sıkıyönetim hukukuna dayalı gaddarlıklar ve infazlar, Viyana'nın üzerine salınan Slav sürülerinin duyulmamış zulümleri ve rezillikleri, burada ayrıntılı bir şekilde anlatılmalarını gerektirmeyecek kadar biliniyor. Sonraki sonuçları, Viyana'daki devrimin yenilgiye uğratılmasının Alman sorunlarına kazandırdığı yepyeni doğrultuyu daha sonra ele almamız gerekecek. Burada, yalnızca, Viyana baskınıyla bağlantılı olan iki noktanın daha incelenmesi gerekiyor. Bu başkentin halkının iki müttefiki vardı: Macarlar ve Alman halkı. Sınav saatinde neredeydiler?

Viyanalıların, yeni kurtarılmış bir halkın olanca yüce gönüllülüğüyle, son çözümlemede kendilerine ait olsa bile öncelikle ve her şeyden önce Macarlara ait olan bir dava için ayaklanmış olduklarını gördük. Avusturya askerlerinin Macaristan'a yürümesine katlanmaktansa, bu askerlerin ilk ve en korkunç saldırısını kendi üzerlerine çekeceklerdi. Ve onlar bu kadar soylu bir tavırla müttefiklerini desteklerken, Jellachich karşısında başarıya ulaşan Macarlar onu Viyana'ya doğru sürdü ve zaferleriyle bu kente saldıracak olan kuvveti güçlendirdi. Bu koşullar altında, Macaristan'ın açık görevi, gecikmeksizin, elinde bulunan tüm kuvvetlerle, Viyana İmparatorluk Meclisini, Güvenlik Komitesini ya da Viyana'daki başka herhangi bir resmî kurumu değil, *Viyana Devrimi*ni desteklemekti. Ve Macaristan, kendisinin ilk muharebesini Viyana'nın gerçekleştirdiğini unutmuş bile olsaydı, Viyana'nın Macar bağımsızlığının tek ileri karakolu olduğunu ve Viyana'nın düşmesinden sonra imparatorluk askerlerinin Macaristan'ın üzerine yürümesini hiçbir şeyin engelleyemeyeceğini, kendi güvenliği için, unutmamalıydı. Macarların, Viyana kuşatması ve baskını sırasındaki hareketsizliklerini savunmak için söyleyebilecekleri ve söyledikleri her şeyi tabii ki çok iyi biliyoruz: kendi kuvvetlerinin yeter-

sizliği, İmparatorluk Meclisinin ve Viyana'daki tüm diğer resmî kurumların onları çağırmayı reddetmesi, anayasal zeminde kalma ve Alman Merkezî İktidarıyla sorunlar yaşamaktan kaçınma zorunluluğu. Ama Macar ordusunun yetersizliğiyle ilgili gerçek şu ki, Viyana Devrimi ve Jellachich'in gelişi sonrasındaki ilk günlerde, Avusturyalı düzenli askerlerin henüz toplanmanın çok uzağında olması nedeniyle, düzenli askerlere hiçbir şekilde gereksinim yoktu; ve Stuhlweissenburg'da savaşmış olan *Landsturm*'dan[30] başka hiçbir kuvvet kullanılmasa bile, başlangıçta Jellachich karşısında kazanılan üstünlükten cesurca ve amansızca yararlanılması, Viyanalılarla bağlantı kurmaya ve Avusturya ordusunun her tür toplanma girişimini altı ay geciktirmeye yeterdi. Savaşta ve özellikle de devrimci savaşta birinci kural, belirleyici bir avantajın kazanılmasına kadar hızlı hareket etmektir ve şunu söylemekten çekinmiyoruz: *salt askerî nedenlerle*, Perczel'in, Viyanalılarla bağlantı kurmadan durmaması gerekirdi. Elbette bazı riskler vardı; ama hiçbir risk almadan muharebe kazanmış olan kim var? Ve dört yüz bin nüfuslu Viyana halkı, on iki milyon Macarın üzerine yürüyecek olan kuvvetleri kendi üzerine çektiğinde, hiçbir risk almamış mıydı? Avusturyalıların birleşmesine kadar bekleyerek ve Schwechat'taki, hak ettiği gibi yüz kızartıcı bir yenilgiyle sonuçlanan zavallı gösteriyi düzenleyerek yapılan askerî yanlışın, Jellachich'in dağınık haydutlarına karşı kararlı bir şekilde Viyana'nın üzerine yürümenin getireceklerinden daha fazla risk getirmiş olduğu kesin.

Ama, deniyor, Macarların bu tür bir ilerlemesi, herhangi bir resmî kurum tarafından onaylanmadıkça, Alman topraklarına tecavüz etmek olur, Frankfurt'taki Merkezî İktidarla sorunların yaşanmasına yol açar ve her şeyden önemlisi, Macar davasının gücünün temelini oluşturan yasal ve anayasal politikayı terk et-

30 Seferberlik dönemlerinde silah altına alınan kişilerden oluşan askerî kuvvet. *–çev.*

mek anlamına gelirdi. Oysa Viyana'daki resmî kurumlar birer hiçti! Macaristan için, İmparatorluk Meclisi mi, halk Komiteleri mi ayaklanmıştı, yoksa, Macaristan'ın bağımsızlığı için yürütülen mücadeledeki ilk çarpışmaya göğüs germek için yalnızca ve yalnızca Viyana halkı mı tüfeklere sarılmıştı? Önemli olan, Viyana'daki şu ya da bu resmî kurumun korunması değildi; devrimci gelişimin ilerlemesiyle birlikte çok kısa bir süre içinde tüm bu kurumlar ortadan kaldırılabilirdi ve ortadan kaldırılırlardı; önemli ve Macaristan'ı istiladan kurtarabilecek olan tek şey, devrimci hareketin yükselişi, halk eyleminin kendisinin kesintisiz ilerlemesiydi. Bu devrimci hareketin daha sonra hangi biçimleri alabileceği, Viyana ile genel olarak Alman Avusturyası ortak düşmana karşı müttefikleri olarak kaldığı sürece, Macarları değil, Viyanalıları ilgilendiren bir sorundu. Yoksa, Macar Hükümetinin bir tür yasal onay elde etmek konusundaki ısrarında, Macaristan'ı kurtarmamış olsa bile en azından sonraki bir dönemde İngiliz burjuva kamuoyu üzerinde çok olumlu bir etkide bulunan bir davranışın, yani hayli tartışmalı bir yasallığa bağlı kalarak hareket ediyormuş gibi yapmanın ilk açık belirtisini mi görüyoruz?

Almanya'nın Frankfurt'taki Merkezî İktidarıyla olası çatışmalar bahanesine gelince, bunun tümüyle boş olduğunu söylemek gerekiyor. Frankfurt'taki otoriteler, karşıdevrimin Viyana'daki zaferiyle birlikte *de facto* {fiilen} düşürülmüştü; devrim, düşmanlarını yenilgiye uğratması için gerekli olan desteği bulmuş olsaydı da yine düşürülürlerdi. Ve son olarak, Macaristan'ın yasal ve anayasal zemini terk edemeyeceği büyük savı, Britanyalı serbest ticaret yanlılarını etkileyebilir, ama tarih tarafından hiçbir zaman yeterli bulunmayacak. Viyana halkı 13 Mart'ta ve 6 Ekim'de "yasal ve anayasal" araçlara bağlı kalsaydı, "yasal ve anayasal" hareket ve uygar dünyanın dikkatini ilk kez Macaristan'ın üzerine çeken bütün o şanlı muharebelere ne olurdu? Tam da, Macarların 1848 ve 1849 yıllarında üzerinde hareket ettikleri iddia edilen

yasal ve anayasal zemin, Viyana halkının 13 Mart'taki fazlasıyla yasadışı ve anayasaya aykırı ayaklanmasıyla onlar için fethedilmişti. Burada Macaristan'ın devrim tarihini tartışmak amacımıza uygun düşmese bile, düşman bu tür kaygıları hor görürken ona karşı yalnızca yasal direniş araçlarını kullanıyor görünmeye çalışmanın tümüyle yararsız olduğunu belirtmemiz de, Görgey'in kendisine mal ettiği ve Hükümete karşı kullandığı bu ebedî yasal görünme çabasının yokluğunda, Görgey'in ordusunun generaline bağlı kalmasının ve yüz kızartıcı Világos felaketinin[31] olanaksız hale geleceğini eklememiz de uygun bulunabilir. Ve Macarlar, sonunda, onurlarını kurtarmak için Ekim 1848 sonlarında Leitha'yı geçtiğinde, bu yaptıkları, hemen gerçekleştirilecek olan kararlı bir saldırının olacağı kadar yasadışı değil miydi?

Macaristan hakkında dostça olmayan duygular beslemediğimiz biliniyor. Mücadele sırasında onu destekledik; gazetemiz *Neue Rheinische Zeitung*'un, Macar ve Slav ırkları arasındaki mücadelenin doğasını açıklayarak ve Macar savaşını (doğuştan Macar olanların ve "tanıklar"ın eserleri dâhil olmak üzere konu hakkında daha sonra yazılan neredeyse tüm kitaplarda kaynak göstermeden kullanma yoluyla takdir edilen) bir dizi makaleyle izleyerek, Macar davasını Almanya'da bilinir kılmak için başka herhangi bir gazeteden daha fazlasını yaptığını söylememize izin verilecektir. Bugün bile, gelecekte Kıta'da yaşanabilecek olan herhangi bir sarsıntıda, Macaristan'ın, Almanya'nın zorunlu ve doğal müttefiki olacağını düşünüyoruz. Ama kendi ülkemizin insanlarına yeterince katı davranmış olduğumuzdan, komşularımız hakkında konuşmaya hakkımız var; ve burada olguları tarihsel yansızlıkla kayda geçirmemiz gerektiğinden, bu özel örnekte, Viyana halkının büyük cesaretinin, Macar Hükümetinin

31 Devrime ihanet eden Görgey'in komutası altındaki Macar ordusu, 13 Ağustos 1849'da, Világos'ta, Macar ayaklanmasının bastırılması için Rusya çarı tarafından gönderilmiş olan birliklere yenilerek teslim olmuştu. –*Almanca ed.*

korku dolu sakınganlığıyla karşılaştırıldığında, çok daha asil olmakla kalmayıp, aynı zamanda çok daha büyük bir uzak görüşlülük içerdiğini söylemek zorundayız. Ayrıca, bir Alman olarak, Viyana halkının, yani ülkemizin insanlarının, Macaristan'a o kadar büyük işler başarabilen orduyu örgütlemesi için gereken zamanı kazandıran o kendiliğinden, yalıtık ayaklanmasını ve kahramanca direnişini, Macar kampanyasının bütün o gösterişli zaferlerine ve şanlı muharebelerine değişmeyeceğimizi söylememize de izin verilecektir.[32]

Viyana'nın ikinci müttefiki Alman halkıydı. Ama Alman halkı her yerde Viyanalılar gibi aynı mücadelenin içindeydi. Frankfurt, Baden, Köln, çok yakın bir geçmişte yenilgiye uğratılmış ve silahsızlandırılmıştı. Berlin'de ve Breslau'da {Wroclaw} halk orduyla kanlı bıçaklıydı ve her gün çatışmanın patlak vermesi bekleniyordu. Tüm yerel eylem merkezlerinde durum böyleydi. Her yerde, ancak silah gücüyle çözülebilecek olan sorunlar askıda bekliyordu; ve şimdi, Almanya'nın eski parçalanmışlığının ve merkezilikten uzaklığının sürmesinin yıkıcı sonuçları ilk kez ağır bir şekilde hissediliyordu. Her Devletteki, her eyaletteki, her kentteki farklı sorunlar, özlerinde aynıydı; ama bunlar her yerde farklı biçimler altında ve farklı vesilelerle öne çıkarılmıştı ve her yerde farklı olgunluk düzeylerine ulaşmıştı. İşte bu nedenle, Viyana'daki olaylarının belirleyici ağırlığının her yerellikte hissedilmesine karşın, hiçbir yerde, Viyanalılara yardım etmesi ya da onlara yarayacak bir yön değişikliği sağlaması umulabilecek olan önemli bir darbe vurulamadı; Frankfurt'taki Parlamentodan ve Merkezî İktidardan başka onlara yardım edebilecek hiçbir şey kalmamıştı; her yandan onlara çağrı yapıldı; peki onlar ne yaptı?

32 Macar devrimci ordusu 1849 yılının baharında Avusturya ordusunu birçok kez yenilgiye uğratmış ve tüm Macaristan'dan çekilmek zorunda bırakmıştı. *–Almanca ed.*

Frankfurt Parlamentosu {Frankfurt Ulusal Meclisi} ve onun eski Federal Meclis ile ensest ilişkisinden doğan piç çocuk olan "Merkezî İktidar", mutlak hiçliklerini sergilemek için Viyana hareketinden yararlandı. Bu aşağılık Meclis, görmüş olduğumuz gibi, bekâretini çok uzun süre önce feda etmişti ve olanca gençliğine rağmen kır saçlı biri olmaya başlamış ve tüm boş konuşma ve sahte diplomatik fuhuş sanatlarında deneyim kazanmıştı. İktidar hakkındaki, Alman yeniden doğumu ve birliği hakkındaki, başlangıçta ona egemen olan hayallerden ve yanılsamalardan geriye kalanlar, yalnızca, her fırsatta yinelenen bir dizi tumturaklı Töton deyimi ve her bir üyenin hem kendi önemi hem de halkın saflığı hakkındaki sarsılmaz inancıydı. Başlangıçtaki naiflik yok olup gitmişti; Alman halkının temsilcileri pratik adamlara dönüşmüş, bir başka deyişle, ne kadar az şey yapar ve ne kadar çok gevezelik ederlerse, Almanya'nın kaderinin hakemleri olma konumlarının o kadar güvende olacağını anlamışlardı. Meclis görüşmelerini gereksiz bulduklarını söylemek istemiyoruz; tam tersi geçerliydi. Ama, gerçekten önemli olan tüm sorunların, onlar için bir yasak bölge oluşturduklarından, bir yana bırakılması gerektiğini saptadıklarından, orada, Doğu Roma İmparatorluğu'nun bir grup Bizanslı doktoru gibi, sonunda onları yakalayan kadere yakışan bir büyüklenme ve gayretle, uygar dünyanın her yanında çoktan aşılmış olan teorik dogmaları ya da hiçbir zaman herhangi bir pratik sonuca ulaştırmayan mikroskobik pratik sorunları tartıştılar. Meclis, üyelerinin karşılıklı eğitimine yönelik bir tür Lancaster Okulu[33] olduğundan ve bu nedenle onlar için büyük önem taşıdığından, Alman halkının bekleme hakkına sahip olduklarından fazlasını yaptıklarına ina-

33 Mülk sahibi olmayan ebeveynlerin çocuklarını kabul eden ve bir karşılıklı öğretim sisteminin kullanıldığı ilkokullar. Öğretmen yokluğu nedeniyle, daha büyük ve daha yetenekli öğrenciler diğerlerinin eğitilmesine yardımcı oluyordu. İngiliz pedagog Joseph Lancaster'ın (1778-1838) adını taşıyan bu okullar on dokuzuncu yüzyılın ilk yarısında İngiltere'de ve bir dizi başka ülkede yaygındı. *–İngilizce ed.*

nıyor ve onlardan herhangi bir sonuca ulaşmalarını isteme küstahlığını gösteren herkesi vatan haini olarak görüyorlardı.

Viyana ayaklanması patlak verdiğinde, onunla ilgili yığınla gensoru, tartışma, önerge ve değişiklik de gündeme geldi; kuşkusuz, bunlar hiçbir sonuç doğurmadı. Merkezî İktidarın müdahale etmesi gerekiyordu. İki Temsilciyi, eski Liberal Welcker ile Mosle'yi Viyana'ya gönderdi. Alman Birliğinin bu iki şaşkın şövalyesinin kahramanlıklarının ve muhteşem maceralarının yanında, Don Kişot ile Sanço Panza'nın yolculukları bir destanın konusunu oluşturur. Viyana'ya gitmeye cesaret edemeyen bu adamlar, Windischgrätz tarafından sindirildi, geri zekâlı İmparator[34] tarafından şaşkına çevrildi ve Bakan Stadion tarafından küstahça kandırıldı. Belki de Frankfurt tutanaklarının Alman yazınında kalıcı bir yer edinecek olan tek bölümünü oluşturan yazıları ve raporları, mizahi aşk hikâyelerinin mükemmel bir hazır örneği ve Frankfurt Ulusal Meclisi ile onun Hükümeti için ebedî bir rezillik anıtı.

Ulusal Meclisin sol kanadı da, oradaki otoritesini korumak için Viyana'ya iki Temsilci göndermişti: Fröbel ve Robert Blum. Tehlike yaklaştığında, Blum haklı olarak burada Alman Devriminin büyük muharebesinin gerçekleştirileceği sonucuna ulaştı ve hiç çekinmeden bu işe baş koymaya karar verdi. Buna karşılık, Fröbel, kendisini Frankfurt'taki makamının önemli görevlerine saklamakla yükümlü olduğu görüşündeydi. Blum, Frankfurt Meclisindeki en iyi konuşmacılardan biri sayılıyordu; bu meclisin en popüler adamı olduğu kesindi. Hitabeti, deneyimli herhangi bir Parlamenter Meclisin sınavından geçemezdi; muhalif Alman vaizlerin sığ söylevlerine fazla düşkündü ve savları hem felsefi kavrayıştan hem de pratik gerçeklerin bilgisinden yoksundu. Siyaset alanında, fazlasıyla belirsiz bir şey olan, ama tam da ilkelerinin kesinlikten yoksunluğu nedeniyle el üstünde tutulan "Ilımlı

34 I. Ferdinand. –*İngilizce ed.*

Demokrasi" çizgisinde yer alıyordu. Ama Blum, tüm bunlara rağmen, özünde, bir miktar cilalı bile olsa tepeden tırnağa halktan biriydi ve belirleyici anlarda, halktan insanlara özgü içgüdüsü ve enerjisi, siyasal inanç ve bilgilerindeki belirsizliğe ve bunun ürünü olan kararsızlığa üstünlük kuruyordu. Bu tür anlarda, yeteneklerinin olağan standardının fazlasıyla üzerine çıkıyordu.

Dolayısıyla, Viyana'da, ülkenin kaderine, Frankfurt'taki zariflik özentisiyle yürütülen tartışmaların ortasında değil, burada karar verilmesi gerektiğini ilk bakışta gördü. Hemen kararını verdi, her tür geri çekilme düşüncesini kafasından attı, devrimci kuvvette bir komutanlık üstlendi ve olağanüstü bir soğukkanlılık ve kararlılıkla hareket etti. Kentin alınmasını kayda değer bir süreliğine geciktiren ve Tuna'nın üzerindeki Tabor Köprüsü'nü yakarak kentin bir yanını saldırılardan koruyan kişi oydu. Baskından sonra tutuklandığını, askerî mahkemede yargılandığını ve vurulduğunu herkes biliyor. Bir kahraman gibi öldü. Frankfurt Meclisi, dehşete kapılmış olmasına karşın, kanlı hakareti görünüşte sakin bir şekilde karşıladı. Dilinin yumuşaklığıyla ve diplomatik ılımlılığıyla, Avusturya'nın mahkûm edilmesinden çok öldürülen şehidin mezarına hakaret edilmesi anlamına gelen bir karar kaleme alındı. Ne de olsa, bu aşağılık Meclisten, üyelerden birinin, özellikle de Solun liderinin öldürülmesine öfkelenmesi beklenemezdi.

Londra, Mart 1852

XIII

[Prusya Kurucu Meclisi – Frankfurt Ulusal Meclisi]

1 Kasım'da Viyana düştü ve aynı ayın 9'unda Berlin'deki Kurucu Meclisin dağıtılması, bu olayın, karşıdevrimci partinin Almanya'nın her yanındaki cesaretini ve gücünü bir anda ne kadar artırdığını gösterdi.

1848 yazında Prusya'da yaşanan olaylar birazdan anlatılacak. Kurucu Meclis, ya da daha doğrusu "Taç ile bir Anayasa üzerinde anlaşmaya varmak için seçilmiş olan Meclis" ve onun burjuva çıkarlarını savunan temsilciler çoğunluğu, nüfusun daha diri olan öğelerinden korkmaları nedeniyle Sarayın tüm entrikalarına yardımcı olarak, uzun süredir halkın saygısından tümüyle yoksun kalmıştı. Feodalizmin tiksindirici ayrıcalıklarını onaylamış, ya da daha doğrusu geri getirmiş ve böylece köylülüğün özgürlüğüne ve çıkarlarına ihanet etmişlerdi. Bir anayasa taslağı hazırlamayı da, genel olarak yasalarda herhangi bir değişiklik yapmayı da başaramamışlardı. Neredeyse yalnızca, ince teorik ayrımlarla, katıksız formalitelerle ve anayasal görgü kurallarıyla ilgili sorunlarla meşgul olmuşlardı. Meclis, gerçekten de, halkın ilgi duyabileceği bir kurumdan çok, üyelerine yönelik bir parlamenter *savoir-vivre* {görgü} okuluydu. Ayrıca, meclis çoğunlukları çok dengeliydi ve bunların nasıl şekilleneceğini, neredeyse her zaman, merkezde duran ve sağdan sola, soldan sağa salınımlarıyla önce Camphausen bakanlar kurulunu, ardından Auerswald-Hansemann bakanlar kurulunu dü-

şüren kararsız temsilciler belirliyordu. Ama böylece Liberaller başka her yerde olduğu gibi burada da fırsatın ellerinden kayıp gitmesine izin verirken, Saray, hem soylular arasındaki ve kır nüfusunun en geri kesimindeki, hem de ordudaki ve bürokrasideki güç kaynaklarını yeniden örgütledi. Hansemann'ın düşüşünden sonra, hepsi gerici olan, ama görünüşte Parlamentonun taleplerine boyun eğen bürokratlardan ve subaylardan oluşan bir bakanlar kurulu kuruldu; ve "adamlar değil önlemler" kullanışlı ilkesiyle hareket eden Meclis, karşıdevrimci güçlerin aynı bakanlar kurulu tarafından hayli açık bir şekilde toplanmasıyla ve örgütlenmesiyle doğal olarak ilgilenmezken, gerçekten de, bu bakanlar kurulunu alkışlamasına yol açacak ölçüde kandırıldı. Sonunda, Viyana'nın düşüşüyle işaret verildiğinde, Kral,[35] bakanlarını görevden aldı ve yerlerine, bugünkü başbakanın, Manteuffel'in önderlik ettiği "eylem adamları"nı koydu. Hayal âlemindeki Meclis o zaman birdenbire tehlikenin farkına vardı; Kabineye güvensizlik oyu verdi; buna hemen verilen karşılık, Meclisi, bir çatışma durumunda halkın desteğine güvenebileceği Berlin'den, tümüyle Hükümete bağımlı küçük bir taşra şehri olan Brandenburg'a taşıyan bir kararname oldu. Meclis ise, kendi rızası olmadan oturumlarına ara verilemeyeceğini, taşınamayacağını ve dağıtılamayacağını ilan etti. Bu arada, General Wrangel, yaklaşık kırk bin askerin başında Berlin'e girdi. Yerel yetkililer ile Ulusal Muhafız subaylarının bir toplantısında, herhangi bir direniş sergilememe kararı alındı. Ve Meclis ile onun kurucu öğeleri olan Liberal burjuvaların, birleşik gerici partinin tüm önemli konumları işgal etmesine ve neredeyse tüm savunma araçlarını ellerinden koparmasına izin vermelerinin ardından, Hampden örneğinin ve Amerikalıların Bağımsızlık Savaşı'ndaki ilk önlemlerinin[36] şanlı bir taklidi olmasını istedikleri

35 IV. Friedrich Wilhelm. –*İngilizce ed.*

36 Parlamento üyesi ve sonradan İngiliz devrimi in önde gelen isimlerinden biri

o büyük "pasif ve yasal direniş" komedisi başladı. Berlin'de sıkıyönetim ilan edildi ve Berlin sessiz kaldı; Ulusal Muhafız, Hükümet tarafından dağıtıldı ve silahları en dakik şekilde teslim edildi. Meclis on dört gün boyunca bir toplantı yerinden diğerine kovalandı ve her yerde askerler tarafından dağıtıldı; Meclis üyeleri ise sessiz kalmaları için yurttaşlara yalvardı. Hükümet sonunda dağıtıldığını ilan ettiğinde, Meclis, vergi toplanmasını yasadışı ilan eden bir kararı kabul etti ve üyeleri vergilere direnişi örgütlemek için ülkenin dört bir yanına dağıldı. Ama araç seçiminde feci şekilde yanıldıklarını gördüler. Hükümetin Muhalefete yönelik sert önlemlerle karşılık verdiği birkaç çalkantılı haftanın ardından, herkes, kendisini savunma cesaretini bile gösterememiş olan ölü bir Meclisi memnun etmek için vergileri reddetme düşüncesinden vazgeçti.

Kasım 1848'in başında silahlı direnişi denemek için çoktan geç mi kalınmıştı, yoksa ordunun bir bölümü, ciddi bir muhalefetin varlığında, Meclisin yanına geçer ve böylece sorunun onun lehine çözülmesini mi sağlardı; bu, yanıtı hiçbir zaman bulunamayacak olan bir sorudur. Ama savaşta olduğu gibi devrimde de, diş göstermek her zaman zorunludur ve saldıran taraf avantajlıdır; ve savaşta olduğu gibi devrimde de, belirleyici anda, olasılıklar ne olursa olsun her şeyi göze almak mutlak

---

olan John Hampden, 1637'de, kraliyet vergi tahsildarlarına, Avam Kamarası tarafından onaylanmamış olan "gemi parası" vergisini ödemeyi reddetti. Bu eylemi, Stuart hanedanına yönelik muhalefetin büyümesine yol açan bir davayla sonuçlandı.

Amerika'da, Britanya hükümetinin sömürgelerde yürürlüğe soktuğu vergilere ve gümrük vergilerine karşı ortaya çıkan hareket, Amerikan Bağımsızlık Savaşı'nın (1775-1883) haberciliğini yapmıştı. Britanya parlamentosu, 1766'da, bir önceki yıl yürürlüğe sokulan damga vergisini iptal etmek zorunda kaldı; daha sonra, Amerikalılar, dolaylı vergilere konu olan İngiliz mallarına yönelik bir boykot ilan etti. 1773'te, Amerika'ya zorla yüksek gümrük vergili çay getirmeye yönelik bir girişim, Boston (Massachusetts) limanındaki bir yükün tahrip edilmesine neden oldu. Tüm bunlar yeni çatışmalara ve Amerika'daki kolonilerin Britanya'ya isyan etmesine yol açtı. –*İngilizce ed.*

bir zorunluluktur. Tarihte, bu belitlerin {*axioms*} doğruluğunu kanıtlamayan tek bir başarılı devrim bile bulunmuyor. Prusya Devrimi için belirleyici an Kasım 1848'de gelmişti; resmî olarak tüm devrimci hareketin başında bulunan Meclis, diş göstermek yerine, düşman ne zaman ilerlese geri çekildi; saldırmak konusunda daha da zayıf kaldı, çünkü kendisini savunmamayı bile tercih etti; ve belirleyici an geldiğinde, Wrangel, kırk bin adamın başında Berlin'in kapılarına dayandığında, o ve tüm subaylarının kesin olarak bekledikleri gibi tüm sokakların barikatlarla kapatılmış, tüm pencerelerin birer mazgala dönüştürülmüş olduğunu görmek yerine, şehir kapılarının açık olduğunu, sokaklarda, elleri ve ayakları bağlı bir şekilde şaşkın askerlere teslim olma yoluyla Wrangel'e yaptıkları şakayla eğlenen sakin Berlin yurttaşlarından başka bir engelin bulunmadığını gördü. Kuşkusuz, Meclis ve halk, direnmeleri durumunda yenilgiye uğratılabilirdi; Berlin bombalanabilir ve yüzlerce kişi öldürülebilir ve bunlara rağmen kralcı partinin nihai zaferi engellenemeyebilirdi. Ama bu, silahlarını hemen teslim etmeleri için bir neden değildi. Sıkı bir mücadelenin ardından gelen bir yenilgi, kolay kazanılmış bir zafer kadar devrimci önem taşıyan bir olgudur. Paris'teki Haziran 1848 ve Viyana'daki Ekim yenilgilerinin, bu iki kentin halklarının devrimcileşmesine, Şubat ve Mart zaferlerinden çok daha fazla katkıda bulunduğu kesin. Meclis ve Berlin halkı, büyük olasılıkla yukarıda anılan iki kentin kaderini paylaşırdı; ama şanlı bir şekilde yenilgiye uğramış ve arkalarında, hayatta kalanların zihinlerinde, devrimci dönemlerde diri ve tutkulu eylemlerin en güçlü özendiricilerinden biri olan bir öç alma isteğini bırakmış olurlardı. Pek doğal olarak, her mücadelede, mücadele etmeyi kabul eden kişi, yenilgiye uğrama tehlikesiyle karşı karşıya kalır; ama bu, yenilgiyi kabullenmesi ve kılıç çekmeden boyunduruğun altına girmesi için bir neden midir?

Bir devrimde, belirleyici bir konuma komuta eden ve düşmanı bir saldırı denemesinde bulunmaya zorlamak yerine onu teslim eden biri, her durumda, hain sayılmayı hak eder.

Prusya Kralının Kurucu Meclisi dağıtan kararnamesi, aynı zamanda, bu Meclisin bir Komitesi tarafından hazırlanmış olan taslağa dayanan, ama bazı noktalarda Tacın yetkilerini genişleten ve başka noktalarda Parlamentonun yetkilerini tartışmalı kılan yeni bir Anayasa ilan etti. Bu Anayasa, onu onaylamak ve gözden geçirmek için çok kısa bir süre sonra toplanacak olan iki Yasama Meclisinin kurulmasını öngörüyordu.

Prusyalı Anayasacıların "yasal ve barışçıl" mücadeleleri sırasında Alman Ulusal Meclisinin nerede olduğunu sormamız pek gerekli değil. Her zamanki gibi, Frankfurt'ta, Prusya Hükümetinin adımlarına karşı fazlasıyla yumuşak kararlar çıkarmakla ve "bütün bir halkın kaba kuvvete karşı pasif, yasal ve oybirliğine dayanan direnişinin etkileyici görünümü"ne hayran olmakla meşguldü. Merkezî Hükümet, Bakanlar Kurulu ile Meclis arasında arabuluculuk yapmaları için Berlin'e Temsilciler gönderdi; ama Olmütz'deki selefleriyle aynı kaderi paylaştılar ve kibarca kapı dışarı edildiler. Ulusal Meclisin Sol kanadı, yani "Radikal" parti de kendi Temsilcilerini gönderdi; ama bu Temsilciler, Berlin Meclisinin mutlak bir çaresizlik içinde bulunduğuna yeterince ikna olduktan ve kendilerinin de aynı derecede çaresiz durumda olduğunu kabullendikten sonra, gelişmeler hakkında rapor vermek ve Berlinlilerin hayranlık uyandıracak kadar barışçıl olan tutumlarına tanıklık etmek için Frankfurt'a döndü. Dahası var! Merkezî Hükümetin Temsilcilerinden biri olan Bay Bassermann, son günlerde Berlin'in sokaklarında, anarşik hareketler öncesinde her zaman ortaya çıkan türden yabani görünümlü bazı şahısların (o zamandan beri kullanılan deyimle "Bassermann'ın şahısları"nın) aylak aylak dolaştığının görülmesi nedeniyle, Prusyalı bakanların en yeni sert önlemlerinin

temelsiz olmadığını bildirdiğinde, Solun bu saygıdeğer vekilleri ve devrimci çıkarların diri temsilcileri, böyle olmadığına yeminle tanıklık etmek için fiilen ayağa kalktı! Böylece, Frankfurt Meclisinin mutlak iktidarsızlığı iki ay içinde açıkça ortaya çıkmıştı. Bu kurumun, görevini yerine getirme yeteneğinden tümüyle yoksun olmanın ötesinde, görevinin gerçekte ne olduğu konusunda en küçük bir fikre sahip olmadığının daha parlak bir kanıtı bulunamazdı. Hem Viyana'da hem de Berlin'de devrimin kaderi belirlenirken, her iki başkentteki en önemli ve yaşamsal sorunlar çözüme kavuşturulurken, Frankfurt Meclisinin varlığının hiçbir şekilde dikkate alınmamış olduğu gerçeği, tek başına, bu kurumun, küçük Devletlerdeki ve küçük kentlerdeki dükkâncıların ve zanaatçıların dikkatini başka yöne çekmenin işe yarar bulunduğu süre boyunca Hükümetler tarafından bu kesimleri eğlendirmek için Parlamenter kuklalar olarak gösterilmelerine izin veren bir grup ahmaktan oluşan bir tartışma kulübünden başka bir şey olmadığını saptamaya yeter. Söz konusu kesimlerin dikkatini başka yöne çekmenin ne kadarlık bir süre boyunca işe yarar bulunduğunu birazdan göreceğiz. Ama, bu Meclisin bütün o "seçkin" adamları arasında, oynamak zorunda bırakıldıkları rolü biraz olsun kavramış tek bir kişinin bulunmaması ve bugün bile, Frankfurt Kulübünün eski üyelerinin tümünün, fazlasıyla onlara özgü olan tarihsel algı organlarına sahip olması, dikkate değer bir olgu.

Londra, Mart 1852

XIV

[Düzenin Yeniden Kurulması – İmparatorluk Meclisi ve Yasama Meclisleri]

1849 yılının ilk ayları, Avusturya ve Prusya Hükümetleri tarafından, önceki yılın Ekim ve Kasım aylarında kazanılan üstünlüklerin pekiştirilmesi için kullanıldı. Avusturya İmparatorluk Meclisi, Viyana'nın alınmasından beri, yalnızca kâğıt üzerinde kalan varlığını Moravya'nın Kremsier {Kroměříž} adlı küçük taşra kentinde sürdürmüştü. Burada, Avusturya Hükümetinin düştüğü yerden kalkmasında seçmenleriyle birlikte büyük bir rol oynayan Slav Vekiller, Avrupa Devrimine ihanetleri nedeniyle benzersiz bir şekilde cezalandırılmıştı. Hükümet, gücünü toplar toplamaz, İmparatorluk Meclisine ve onun Slav çoğunluğuna fazlasıyla aşağılayıcı davrandı ve İmparatorluk silahlarının ilk başarıları Macar savaşının hızla bitirileceğinin işaretini verdiğinde, İmparatorluk Meclisinin varlığına 4 Mart'ta son verildi ve vekiller silah zoruyla dağıtıldı. O zaman Slavlar kandırıldıklarını sonunda anladı ve şöyle haykırdılar: "Bırakın, Frankfurt'a gidelim ve burada yapamadığımız muhalefeti orada devam ettirelim!" Ama artık çok geçti ve sessiz kalmak ile iktidarsız Frankfurt Meclisine katılmaktan başka seçeneklerinin bulunmadığı gerçeği, tek başına, mutlak bir çaresizlik içinde bulunduklarını göstermeye yetiyordu.

Böylece, Almanya'nın Slavlarının yeniden bağımsız bir ulusal varlık kazanmaya yönelik girişimleri bugün için ve büyük

olasılıkla sonsuza dek sona erdi. Milliyetleri ve siyasal canlılıkları çoktan tükenmiş olan ve bu nedenle, yaklaşık bin yıldır, tıpkı İngiltere'deki Galliler, İspanya'daki Basklar, Fransa'daki Aşağı Bretonyalılar, Kuzey Amerika'nın yakın geçmişte Anglo-Amerikalılar tarafından işgal edilmiş olan kesimlerindeki İspanyol ve Fransız kökenliler gibi, onları alt eden daha güçlü bir ulusun peşinden gitmek zorunda kalan çok sayıda ulusun dağınık kalıntıları, ölüm döşeğindeki bu milliyetler, yani Bohemyalılar, Karintiyalılar, Dalmaçyalılar vb., MS 800'deki siyasal statükolarını geri getirmek için, 1848'deki genel karışıklıktan yararlanmaya çalışmıştı. Bu tür bir geriye gidişin olanaksız olduğunu; bir zamanlar Elbe ile Saale'nin doğusundaki bütün bölgede aynı soydan gelen Slavların bulunmasının, yalnızca, Alman ulusunun, doğudaki eski komşularını boyunduruk altına alma, soğurma ve asimile etme tarihsel eğilimine ve bunu yapacak fiziksel ve düşünsel güce sahip olduğunu kanıtladığını; Almanların bu soğurma eğiliminin, hem geçmişte hem de bugün, Batı Avrupa'nın uygarlığının Kıta'nın doğusunda yayılmasını sağlayan en güçlü araçlardan biri olduğunu; bu eğilimin, ancak, Almanlaştırma süreci, Macarlar ve bir ölçüde Polonyalılar gibi bağımsız bir ulusal yaşam sürebilecek olan büyük, sıkı, parçalanmamış ulusların sınırlarına ulaştığında son bulabileceğini; ve bu nedenle, ölüm döşeğindeki bu ulusların doğal ve kaçınılmaz kaderinin, daha güçlü komşuları tarafından dağıtılma ve soğurulma sürecinin tamamlanmasına izin vermek olduğunu, bin yıllık tarih onlara göstermiş olmalıydı. Kuşkusuz, bu, Bohemyalıların ve Güneyli Slavların bir bölümünü harekete geçirmeyi başaran Panslavist hayalcilerin ulusal hırsları açısından bakıldığında pek fazla hoşa gidecek bir gelecek beklentisi değil; ama, bulundukları toprakların her bölümünde Almanların arasına karışmış ve Almanlarla çevrelenmiş olan, çok eski zamanlardan

beri uygarlığın her tür gereği için Almancadan başka dilleri bulunmayan ve ulusal varlığın ilk koşullarından, yani sayıdan ve toprak bütünlüğünden yoksun olan birkaç veremli insan topluluğunu memnun etmek için tarihin bin yıl geriye gitmesini umabilirler mi? Dolayısıyla, Almanya'nın ve Macaristan'ın Slav bölgelerinin her yerinde tüm bu sayısız küçük ulusların bağımsızlığını geri getirme çabasının büründüğü kisve olan Panslavist yükseliş, her yerde Avrupa'nın devrimci hareketleriyle çatışmaya girdi ve Slavların (Polonyalıların demokrat kesimi hariç) tümü, özgürlük için savaştıklarını iddia etmelerine karşın, despotizmin ve gericiliğin tarafındaydı. Almanya'da böyleydi, Macaristan'da böyleydi, hatta Türkiye'nin bazı yerlerinde böyleydi. Halkın davasına ihanet eden, Avusturya Hükümetinin komplosunun destekçileri ve başlıca payandaları olan Slavlar, tüm devrimci ulusların gözünde, yasal haklardan yoksun bırakılanların konumuna yerleşti. Ve halkın çoğunluğunun, sırf fazla bilgisiz olması nedeniyle bile, Panslavist liderlerin başlattığı bayağı ağız dalaşlarına hiçbir yerde katılmamış olmasına karşın, yarı yarıya bir Alman kenti olan Prag'da Slav bağnaz yığınlarının şu sloganı alkışlayıp tekrarlamış olduğu hiçbir zaman unutulmayacak: "Alman Özgürlüğündense, Rus kamçısı!" 1848'deki boşa çıkan ilk girişimlerinden sonra, ve Avusturya Hükümetinin onlara verdiği dersten sonra, gelecekte bir başka fırsat çıktığında yeni bir girişimde bulunulması pek olası değil. Ama karşıdevrimci güçle benzer bahanelerle ittifak kurmayı yeniden deneyecek olurlarsa, Almanya'nın görevi açık. Devrim durumunda bulunan ve bir dış savaşın tarafı olan hiçbir ülke, kendi bağrındaki bir Vendée'ye[37] tahammül edemez.

37 Batı Fransa'da bir il; 1789-1794 Fransız Devrimi sırasında, yerel köylü kitlesinin katıldığı kralcı bir isyanın merkezi. "Vendée" adı daha sonra karşıdevrimci faaliyetlerin simgesi olarak kullanılmaya başladı. –*İngilizce ed.*

İmparator[38] tarafından, İmparatorluk Meclisinin dağıtılmasıyla eş zamanlı olarak ilan edilen Anayasaya gelince, buna geri dönmek gerekmez, çünkü pratikte hiçbir zaman var olmadı ve şu anda tümüyle ortadan kalkmış durumda. Avusturya'da mutlakçılık 4 Mart 1849'dan itibaren her açıdan geri getirildi.

Prusya'da, Yasama Meclisleri, Kralın ilan ettiği yeni Anayasayı onaylamak ve gözden geçirmek için Şubat ayında toplandı. Yaklaşık altı hafta boyunca görüşmeler yaptılar; Hükümete yaklaşımlarında yeterince alçakgönüllü ve uysal olsalar da, Kralın ve bakanlarının istedikleri kadar ileriye gitmeye pek hazır değildiler. Bu nedenle, uygun bir fırsat ortaya çıkar çıkmaz dağıtıldılar.

Böylece hem Avusturya hem de Prusya o an için parlamenter denetimin zincirlerinden kurtulmuştu. Hükümetler şimdi bütün gücü kendilerinde toplamıştı ve bu gücü nerede gereksinim duyuluyorsa orada kullanabilirlerdi: Avusturya, Macaristan ile İtalya üzerinde üstünlük kurmak için, Prusya, Almanya üzerinde üstünlük kurmak için. Çünkü, Prusya da, küçük Devletlerde "düzen"in yeniden kurulmasına yönelik bir kampanyaya hazırlanıyordu.

Almanya'daki iki büyük eylem merkezinde, Viyana ile Berlin'de karşıdevrimin üstünlük kurması sonrasında, mücadelenin henüz kesin sonuca ulaşamadığı yerler küçük Devletlerdi; ama bunlarda da denge devrimci çıkarlar aleyhine giderek bozuluyordu. Bu küçük Devletlerin Frankfurt Ulusal Meclisinde ortak bir merkez bulduklarını söylemiştik. Söz konusu "Ulusal Meclis"in gerici ruhu, uzun süredir, Frankfurt halkının bile ona karşı silahlı bir ayaklanma gerçekleştirmesine yol açacak kadar bilinir durumdaydı; ama kökeni az çok devrimci bir niteliğe sahipti; Ocak ayında, anormal, devrimci bir konum aldı; yetkileri hiçbir zaman tanımlanmamıştı ve sonunda, kararlarının yasa gücüne sahip olduğuna karar vermişti (ama bu karar büyük Devletler tarafından hiçbir zaman tanın-

38 I. Franz Joseph. –*Almanca ed.*

madı). Bu koşullar altında ve Anayasal Monarşi yanlısı parti, Mutlakçıların yeniden güç kazanmasıyla birlikte kendi konumunun değiştiğini gördüğünden, neredeyse tüm Almanya'nın Liberal, monarşi yanlısı burjuvazisinin son umutlarını bu Meclisin çoğunluğuna bağlamış olması da şaşırtıcı değil, Demokrat partinin çekirdeğini oluşturan küçük burjuvazinin, artan sıkıntıları nedeniyle, aynı kurumun, gerçekten de demokrasinin son sıkı Parlamenter falanksını[39] oluşturan azınlığının çevresinde toplamış olması da. Diğer yandan, büyük Hükümetler ve özellikle de Prusya Bakanlar Kurulu, seçimlerle oluşturulan bu tür bir düzensiz kurumun, Almanya'nın yeniden kurulmuş olan monarşik sistemiyle bağdaşamayacağını giderek daha fazla görüyordu ve onu hemen zorla dağıtmamış olmalarının nedenleri, yalnızca, bunun zamanının henüz gelmemiş olması ve Prusya'nın önce onu kendi iddialı amaçları doğrultusunda kullanmak istemesiydi.

Bu arada, zavallı Meclis giderek büyüyen bir karmaşayla karşı karşıyaydı. Heyetleri ve temsilcileri hem Viyana'da hem de Berlin'de fazlasıyla hor görülmüştü; üyelerinden biri,[40] parlamenter dokunulmazlığına rağmen, Viyana'da sıradan bir isyancı olarak idam edilmişti. Kararnameleri hiçbir yerde umursanmıyordu; büyük güçlerin bunlardan herhangi birini dikkate alması, yalnızca, Meclisin kendi Hükümetleri için bağlayıcı olan yasalar çıkarma ve kararlar alma yetkisini yadsıyan bir protesto notası aracılığıyla gerçekleşiyordu. Meclisin temsil organı olan Merkezî Yürütme Gücü, Almanya'nın neredeyse tüm kabineleriyle diplomatik çekişmelerin içine girmişti ve Meclis de Merkezî Hükümet de, tüm çabalarına karşın, Avusturya ile Prusya'nın nihai görüşlerini, planlarını ve taleplerini

39 Eski Yunanistan'da, mızraklı ve kalkanlı askerlerin omuz omuza durarak oluşturdukları savaş düzeni. *–çev.*

40 Robert Blum. *–İngilizce ed.*

belirtmelerini sağlayamamıştı. Meclis, sonunda ve en azından, tüm iktidarın ellerinden kayıp gitmesine izin vermiş olduğunu, Avusturya ile Prusya'nın insafına kaldığını ve Almanya için bir Federal Anayasa istemek gibi bir niyeti varsa, bu işe hemen ve çok ciddi bir şekilde girişmek zorunda olduğunu görmeye başladı. Ayrıca, yalpalayan üyelerinin pek çoğu da, Hükümetler tarafından çok kötü bir şekilde kandırıldıklarını açıkça görmüştü. Ama şimdi, bu güçsüzlükleriyle, ne yapabilirlerdi? Onları kurtarabilecek olan tek şey, hızla ve kararlılıkla halkın tarafına geçmeleri olurdu; ama bu adımın başarısı bile aşırı derecede kuşkuluydu; bunlar bir yana, çelişkili söylentilerin ve diplomatik notaların ebedî gürültüsü onları tümüyle sersemlettiğinde tek teselli ve desteklerini ülkedeki en iyi, en muhteşem, en akıllı adamlar oldukları ve Almanya'yı yalnızca onların kurtarabileceği yönündeki hiç durmadan yinelenen güvencede arayan kararsız, uzağı göremeyen, kendini beğenmiş insanlardan oluşan bu çaresiz kalabalığın içinde, tek bir yıllık parlamenter yaşamın tam anlamıyla ahmaklaştırdığı bu zavallı yaratıkların arasında, enerjik ve tutarlı bir şekilde hareket etmeyi geçtik, hızlı ve kesin bir karar alabilecek olan kim vardı?

Sonunda Avusturya Hükümeti maskesini çıkardı. 4 Mart tarihli Anayasasında, Avusturya'nın, ortak maliyesi, gümrük vergileri sistemi ve askerî kurumlar sistemi bulunan bölünmez bir monarşi olduğunu ilan etti ve böylece Alman eyaletleri ile diğer eyaletler arasındaki tüm engelleri ve ayrımları ortadan kaldırdı. Bu açıklama, geleceğin Federal Anayasasının Frankfurt Meclisi tarafından kabul edilmiş olan hükümlerine ve maddelerine karşı yapılmıştı. Avusturya'nın düello davetiydi ve zavallı Meclisin bu daveti kabul etmekten başka seçeneği yoktu. Bunu bir miktar gürültü çıkararak yapması, gücünün ve Meclisin mutlak önemsizliğinin bilincinde olan Avusturya'nın kolaylıkla izin verebildiği bir şey oldu. Ve kendi kendisine taktığı isimle, Alman hal-

kının değerli temsil organı, Avusturya'nın bu hakaretinin öcünü almanın, elleri ve ayakları bağlı bir şekilde Prusya Hükümetinin ayaklarına kapanmaktan daha iyi bir yolunu bulamadı. Ne kadar inanılmaz görünse de, anayasaya aykırı ve halk karşıtı olmakla suçladığı ve görevden alınmaları için boş yere ayak dirediği bakanların önünde diz çöktü. Bu yüz kızartıcı davranışın ayrıntıları ve onu izleyen olaylar bir sonraki makalenin konusunu oluşturacak.

Londra, Nisan 1852

XV

[Prusya'nın Zaferi]

Şimdi, Alman Devriminin tarihindeki son bölüme; Ulusal Meclisin başta Prusya Hükümeti olmak üzere farklı Devletlerin Hükümetleriyle çatışmasına; Güney ve Batı Almanya ayaklanmasına ve bunun sonunda Prusya tarafından bastırılmasına geliyoruz.

Daha önce, Frankfurt Ulusal Meclisini işbaşındayken görmüştük. Avusturya tarafından tekmelendiğini, Prusya tarafından aşağılandığını, sözünün küçük Devletler tarafından dinlenmediğini, kendi iktidarsız Merkezî "Hükümet"i tarafından kandırıldığını ve bu sonuncusunun da ülkedeki her prens tarafından kandırılan bir kurum olduğunu görmüştük. Ama sonunda, gelişmeler, bu zayıf, yalpalayan, yavan yasama organına tehdit edici görünmeye başladı. İster istemez vardığı sonuç, "Alman Birliği yüce fikrinin gerçekleşmesinin tehdit altında" olduğuydu ve bu da, Frankfurt Meclisinin ve onun yapmış ve yapacak olduğu her şeyin büyük olasılıkla yok olup gideceğinden başka bir anlama gelmiyordu. Bu nedenle, büyük eserini, yani "İmparatorluk Anayasası"nı mümkün olan en kısa sürede tamamlamak için olanca ciddiyetiyle işe koyuldu.

Ama bir zorluk vardı. Ne tür bir Yürütme Gücü olacaktı? Bir Yürütme Konseyi mi? Hayır; bu, diye düşündüler bilgelikleriyle, Almanya'yı bir Cumhuriyet yapmak anlamına gelirdi. Bir "Başkan" mı? Bu, aynı kapıya çıkardı. Dolayısıyla, eski imparatorluk makamını yeniden canlandırmak zorundaydılar. Ama (bu

makama doğal olarak bir prens geleceğinden), kim İmparator olacaktı? Elbette, Reuss-Schleitz-Greitz-Lobenstein-Ebersdorf'unkinden Bavyera'nınkine kadar, *dii minörüm gentium*'dan {küçük tanrılardan} hiçbiri; bunlara ne Avusturya katlanırdı ne de Prusya. Yalnızca Avusturya ya da Prusya olabilirdi. Ama bu ikisinden hangisi? Hiç kuşkusuz, diğer koşullar daha uygun olsaydı ve Avusturya Hükümeti Gordion düğümünü keserek onu bu dertten kurtarmasaydı, bu yüce Meclis, bugün bile toplantı halinde olur ve herhangi bir sonuca varamadan bu önemli ikilemi tartışırdı.

Avusturya, Avrupa'nın karşısına yine tüm eyaletlerinin efendisi, güçlü ve büyük bir Avrupa gücü olarak çıkabileceği andan itibaren, siyasal yerçekimi yasasının, Almanya'nın geri kalanını, Frankfurt Meclisinin vereceği bir imparatorluk tacının Avusturya'ya sağlayabileceği yetkilerin yardımı olmadan da Avusturya'nın yörüngesine sokacağını çok iyi biliyordu. Avusturya, Almanya'nın içindeki ya da dışındaki gücünü zerre kadar artırmazken kendi bağımsız politikasına köstek olan güçsüz Alman imparatorluk tacını başından attığından beri, çok daha güçlü, hareketlerinde çok daha özgürdü. İtalya'dan ve Macaristan'dan geri çekilmek zorunda kalması durumunda, Avusturya'nın Almanya'daki gücü de dağılır, yok olurdu ve tüm gücüne sahipken ellerinden kayıp gitmiş olan bir taç üzerinde yeniden hak iddia etmesi hiçbir zaman mümkün olmazdı. Bu nedenle Avusturya hemen imparatorluğun yeniden canlandırılmasına yönelik her tür girişime karşı olduğunu ilan etti ve açıkça, 1815 tarihli antlaşmalarda anılan ve tanınan tek Merkezî Alman İktidarı olan Alman Federal Meclisinin yeniden kurulmasını istedi; 4 Mart 1849'da da, Avusturya'nın, Frankfurt Meclisinin yeniden örgütlemek istediği Almanya'dan bile ayrı olan, bölünmez, merkezî ve bağımsız bir monarşi olduğunun ilan edilmesinden başka bir anlam taşımayan Anayasayı çıkardı.

Bu açık savaş ilanı, gerçekten de, Frankfurtlu bilgelere, Avusturya'yı Almanya'nın dışında bırakmaktan ve Almanya'nın geri kalanından, hayli yıpranmış durumdaki imparatorluk pelerini Majestelerinin, yani Prusya kralının omuzlarına düşecek olan bir tür Aşağı İmparatorluk,[41] bir "Küçük Almanya" yaratmaktan başka seçenek bırakmadı. Bu, hatırlanacağı gibi, eski tuhaf fikirlerinin ülkenin kurtarılmasına yönelik en son "yeni hamle" olarak yeniden öne çıkarılmasını sağlayan alçaltıcı koşulları tanrının bir lütfu sayan Güney ve Orta Almanyalı liberal doktrinciler topluluğunun yaklaşık altı ya da sekiz yıl önce geliştirmiş olduğu eski bir projenin yeniden canlandırılmasıydı.

Meclis, böylece, Haklar Bildirgesi ve İmparatorluk Seçim Yasası ile birlikte İmparatorluk Anayasası hakkındaki tartışmalarını (elbette, pek çok konuda, bir gün Muhafazakâr ya da daha doğrusu Gerici partiye, ertesi gün Meclisin daha ileri kesimlerine en çelişkili ödünler vermek zorunda kalarak) Şubat ve Mart 1849'da tamamladı. Geçmişte Sağın ve Merkez Sağın (Muhafazakârların ve Gericilerin) elinde bulunan Meclis liderliğinin yavaş bir şekilde de olsa giderek bu kurumun Sol ya da Demokrat kanadına geçmekte olduğu açıktı. Avusturyalı vekillerin, ülkelerini Almanya'nın dışında bırakmış olan ve buna rağmen oturumlarına katılıp oy kullanmaları istenen bir Meclisteki hayli belirsiz konumu, bu Meclisin dengesinin bozulmasını kolaylaştırıyordu; böylece, Merkez Sol ve Sol daha Şubat'ın sonunda Avusturyalıların oylarının yardımıyla kendilerini genellikle çoğunlukta bulurken, başka günlerde, Avusturyalıların Muhafazakâr kanadı, birdenbire ve eğlence olsun diye Sağla birlikte oy kullanarak dengeyi yine diğer tarafa çevirmişti. Bu ani *soubresaut*'larla {sıçramalarla} Meclisi itibarsızlaştırmak istiyorlardı; oysa, halk kitlesi Frankfurt'tan gelen her şeyin tümüyle boş ve anlamsız olduğuna uzun zaman önce ikna olduğundan,

41 Doğu Roma {Bizans} İmparatorluğu. *–İngilizce ed.*

bunu yapmaları fazlasıyla gereksizdi. Bu tür oradan oraya sıçramalarla ne tür bir Anayasanın hazırlanmış olduğu kolaylıkla hayal edilebilir.

Meclisin Solu (kendisi hakkındaki inancına göre, devrimci Almanya'nın seçkinler topluluğu ve gururu), Avusturya despotizminin yönlendirmesiyle ve onun çıkarları doğrultusunda hareket eden bir grup Avusturyalı siyasetçinin iyi niyeti, ya da daha doğrusu kötü niyeti sayesinde elde edilen birkaç önemsiz başarı karşısında tümüyle kendinden geçmişti. Ne zaman, pek iyi tanımlanmamış olan kendi ilkelerine en küçük bir yakınlaşma, homeopatideki gibi sulandırılmış bir şekilde, Frankfurt Meclisinden bir tür onay alsa, bu Demokratlar, ülkeyi ve halkı kurtarmış olduklarını ilan etti. Bu zavallı budalalar, genel olarak fazlasıyla silik olan yaşamları boyunca başarıya benzer şeylerle o kadar az karşılaşmıştı ki, iki ya da üç oyluk çoğunlukla kabul edilen önemsiz değişiklik önergelerinin Avrupa'nın çehresini değiştireceğine gerçekten inanıyorlardı. Yasama organı üyeliklerinin başlangıcından itibaren, o onulmaz *parlamenter kretenizm* hastalığına, Meclisteki tüm diğer gruplardan daha fazla tutulmuşlardı; bu illetin talihsiz kurbanlarına aşıladığı kutsal inanca göre, tarihiyle ve geleceğiyle bütün dünya, üyeleri arasında onların da bulunması onuruna sahip olan o özel temsil kurumundaki çoğunluk oyları tarafından yönetilir ve belirlenir ve kendi meclislerinin duvarlarının dışında olup biten her şey (savaşlar, devrimler, demiryolu yapımı, yeni kıtaların birer bütün olarak sömürgeleştirilmesi, Kaliforniya'daki altın keşifleri, Orta Amerika'daki kanallar, Rus orduları ve insanlığın kaderi üzerinde sınırlı bir etkisinin bulunduğunu iddia edebilecek olan diğer her şey), tam o sırada yüce meclislerinin dikkatini meşgul eden herhangi bir önemli sorunla bağlantılı olan kıyas kabul etmez olayların yanında bir hiçtir. Böylece, Meclisin Demokrat partisi, sihirli formüllerinden birkaçını el altından "İmparatorluk

Anayasası"na sokmayı başararak, önce, önem taşıyan her konuda sık sık ilan edilmiş olan kendi ilkeleriyle açıkça çelişmesine rağmen, bu anayasayı desteklemek zorunda kaldı; ve sonunda, bu melez ürün asıl yaratıcıları tarafından terk edilerek miras olarak bırakıldığında, bu mirası kabul etti ve *o sırada* kendi *cumhuriyetçi* ilkelerini ilan eden herkesi karşısına almak pahasına bu *monarşik* Anayasayı savunmaya devam etti.

Ama itiraf etmek gerekir ki, bu çelişki yalnızca görünüşteydi. İmparatorluk Anayasasının kesinlikten uzak, kendisiyle çelişen, olgunlaşmamış karakteri, bu demokrat beyefendilerin olgunlaşmamış, karışık, çelişkili siyasal düşüncelerini tam olarak yansıtıyordu. Ve eğer kendi sözleri ve (yazabildikleri kadarıyla) yazıları bunu kanıtlamaya yetmeyecek olsaydı, eylemleri gereken kanıtı sunardı; ne de olsa, mantıklı insanlar için, bir insanın sözleriyle değil eylemleriyle, olduğunu iddia ettiği şeye göre değil yaptıklarına ve gerçekte olduğu şeye göre değerlendirilmesi gerektiği apaçıktır; ve Alman Demokrasisinin bu kahramanlarının eylemleri, ileride göreceğimiz gibi, kendi başlarına yeterince açıklayıcı. Bu arada, İmparatorluk Anayasası, bütün eklentileriyle ve süsleriyle birlikte kesin olarak kabul edildi ve 28 Mart'ta, Prusya Kralı, 248 çekimser oya karşı ve 200 vekilin yokluğunda, 290 oyla Almanya *eksi Avusturya* İmparatoru seçildi. Tarihin ironisi eksiksizdi; IV. Friedrich Wilhelm'in, 18 Mart 1848 Devriminden üç gün sonra, şaşkına dönmüş olan Berlin'in sokaklarında, başka herhangi bir yerde sarhoşluk yasasının kapsamına girecek bir durumdayken oynadığı tiksindirici imparatorluk güldürüsü, yalnızca bir yıl sonra, Almanya'nın tümünü temsil ettiği iddia edilen Meclis tarafından onaylanmıştı. Yani, Alman Devriminin sonucu buydu!

Londra, Temmuz 1852

XVI

[Ulusal Meclis ve Hükümetler]

Frankfurt Ulusal Meclisi, Prusya Kralını Almanya (*eksi* Avusturya) İmparatoru olarak seçtikten sonra, ona tacı sunması için Berlin'e bir heyet gönderdi ve ardından toplandı. Friedrich Wilhelm 3 Nisan'da Vekilleri kabul etti. Onlara, halkın temsilcilerinin bu kararının ona vermiş olduğu, Almanya'nın tüm diğer Prenslerinin önünde olma hakkını kabul etmesine karşın, diğer Prenslerin, onun üstünlüğünü ve bu hakları ona veren İmparatorluk Anayasasını tanıdıklarından emin olmadıkça, İmparatorluk tacını kabul edemeyeceğini söyledi. Bu Anayasayı onaylayıp onaylayamayacaklarını değerlendirme işinin Almanya'nın Hükümetlerine düştüğünü ekledi. Sözlerini tamamlarken, her durumda, İmparator olsun ya da olmasın, her dış ya da iç düşmana karşı kılıcını çekmeye her zaman hazır olacağını söyledi. Verdiği sözü, Ulusal Meclisi hayli şaşırtan bir şekilde nasıl tuttuğunu göreceğiz.

Frankfurtlu bilgeler, derin diplomatik incelemelerin ardından, sonunda, bu yanıtın tacın reddedilmesi anlamına geldiği sonucuna ulaştı. Bunun üzerine, İmparatorluk Anayasasının ülkenin yasası olduğuna ve korunması gerektiğine (12 Nisan'da) karar verdiler; ve ne yapacakları hakkında hiçbir fikirleri bulunmadığından, bu Anayasanın yürürlüğe nasıl sokulabileceği konusunda öneriler hazırlaması için otuz kişilik bir Komite seçtiler.

Bu karar, hemen ardından Frankfurt Meclisi ile Alman Hükümetleri arasında patlak veren çatışmanın işaretiydi.

Burjuvazi ve özellikle de küçük burjuvazi birdenbire yeni Frankfurt Anayasasından yana olduklarını açıklamıştı. "Devrimi sonlandıracak" olan anı artık daha fazla bekleyemezlerdi. Devrim, Avusturya ile Prusya'da, o an için, silahlı gücün müdahalesiyle sonlandırılmış durumdaydı. Söz konusu sınıflar, bu operasyonun zora daha az başvurarak gerçekleştirilmesini tercih ederdi, ama seçim yapma şansları olmamıştı; olan olmuştu ve bundan olumlu sonuçların çıkması için ellerinden geleni yapmaları gerekiyordu; bu, hemen aldıkları ve tam bir kahramanlıkla hayata geçirdikleri bir karardı. Aynı sınıflar, sürecin daha yumuşak bir şekilde ilerlediği küçük Devletlerde, uzun süredir, onlara fazlasıyla uygun düşen, gösterişli olan, ama güçsüzlüğünden dolayı sonuçsuz kalan parlamenter mücadeleye geri dönmüştü. Böylece, Almanya'nın farklı Devletleri, tek tek ele alındıklarında, bundan sonra barışçıl anayasal gelişim yoluna girmelerini mümkün kılması beklenen yeni ve kesin biçimi kazanmış görünüyordu. Henüz çözüme kavuşturulmamış olan tek sorun, Alman Konfederasyonu'nun yeni siyasal örgütlenmesi sorunuydu. Hâlâ tehlikeler barındırır görünen tek sorun buydu ve hemen çözülmesinin zorunlu olduğu düşünülüyordu. Burjuvazinin, Anayasayı mümkün olan en kısa sürede hazırlamasını sağlamak için Frankfurt Meclisine baskı yapmasının; burjuvazinin üst ve alt katmanlarının, istikrarlı bir durumu gecikmeksizin yaratmak için, neye benzeyecek olursa olsun bu Anayasayı kabul etmek ve desteklemek konusundaki kararlılıklarının nedeni buydu. Dolayısıyla, İmparatorluk Anayasası propagandası, daha başından itibaren gerici duygulardan kaynaklanmıştı ve uzun süredir devrimden bezmiş durumda bulunan sınıfların eseriydi.

Ama konunun bir başka boyutu daha vardı. Geleceğin Alman Anayasasının ilk ve temel ilkeleri, 1848 bahar ve yazının ilk aylarında, halk hareketinin henüz canlı olduğu bir zamanda oylanmıştı. O dönemde kabul edilen kararlar, *o zaman* için fazlasıyla

gerici olmalarına karşın, şimdi, Avusturya ve Prusya Hükümetlerinin keyfî eylemlerinden sonra, fazlasıyla liberal, hatta demokratik görünüyordu. Karşılaştırma ölçeği değişmişti. Frankfurt Meclisi, manen intihar etmeden, bir kez oylanmış bulunan bu hükümleri silemez ve İmparatorluk Anayasasını, Avusturya ve Prusya Hükümetlerinin elde kılıç dikte ettikleri anayasalara göre biçimlendiremezdi. Ayrıca, görmüş olduğumuz gibi, Meclis çoğunluğu taraf değiştirmişti ve Liberal ve Demokrat partinin etkisi giderek artıyordu. Bu nedenle, İmparatorluk Anayasası, görünüşte tümüyle halka dayanmasıyla ayırt edilir olmanın ötesinde, çelişkilerle dolu olmasına rağmen tüm Almanya'daki en liberal Anayasaydı. En büyük kusuru, hükümlerini destekleyecek güçten yoksun bir kâğıt parçasından ibaret olmasıydı.

Bu koşullar altında, "Demokrat parti"nin, yani küçük burjuvalar sınıfının İmparatorluk Anayasasına dört elle sarılması doğaldı. Bu sınıf, talepleri bakımından, Liberal Monarşi Yanlısı-Anayasacı burjuvazinin her zaman ilerisinde olmuştu; daha cesur bir tavır sergilemiş, pek çok kez silahlı direniş gerçekleştirme tehdidi savurmuş ve özgürlük mücadelesinde kanını ve canını kurban edeceğine ilişkin bolca söz vermişti; ama, tehlike gününde ortalarda gözükmediğinin ve kendisini en huzurlu hissettiği günün, kesin yenilgiden sonraki, her şeyin yitirilmiş olmasına karşın en azından sorunun şu ya da bu şekilde *çözülmüş* olmasıyla avunabildiği gün olduğunun yığınla kanıtını da sunmuştu. Bu nedenle, büyük bankerlerin, fabrikatörlerin ve tüccarların onayı daha fazla çekince içerir ve Frankfurt Anayasası lehindeki basit bir gösteriye benzerken, hemen altlarındaki sınıf, yiğit demokrat küçük burjuvalarımız görkemli bir şekilde öne çıktı ve her zamanki gibi, İmparatorluk Anayasasını kanlarının son damlasına kadar savunacaklarını ilan etti.

Bu iki parti, yani Anayasal Monarşiye bağlı olan burjuvalar ve az çok demokrat olan küçük burjuvalar tarafından destek-

lenen İmparatorluk Anayasasının hemen yürürlüğe sokulması propagandası hızla güç kazandı ve en güçlü ifadesini bazı Devletlerin Parlamentolarında buldu. Prusya'nın, Hannover'in, Saksonya'nın, Baden'in ve Württemberg'in Yasama Meclisleri ondan yana olduklarını açıkladı. Hükümetler ile Frankfurt Meclisi arasındaki mücadele tehlikeli bir boyut kazandı.

Ama Hükümetler hızlı davrandı. Prusya'nın Yasama Meclisleri dağıtıldı; bu, anayasaya aykırıydı, çünkü Anayasayı gözden geçirmeleri ve onaylamaları gerekiyordu; Berlin'de Hükümet tarafından bilerek kışkırtılan karışıklıklar çıktı ve ertesi gün, 28 Nisan'da Prusya Bakanlar Kurulu tarafından çıkarılan genelgede, İmparatorluk Anayasası, Almanya'nın Hükümetlerinin yeniden biçimlendirmesi ve arındırması gereken fazlasıyla anarşik ve devrimci bir belge olarak gösterildi. Böylece, Prusya, Frankfurt'taki bilge adamların hakkında her zaman böbürlendikleri, ama hiçbir zaman sağlam bir temele kavuşturmadıkları egemen kurucu iktidarı açıkça reddetti. Yasa olarak ilan edilmiş durumda bulunan Anayasa hakkında yargıya varması için, eski Federal Meclisin yeni bir biçimi olan bir Prensler Kongresi[42] toplantıya çağrıldı. Ve Prusya aynı zamanda Frankfurt'a üç günlük yürüme mesafesindeki Kreuznach'ta askerlerini topladı ve küçük Devletleri, kendisini örnek almaya, Yasama Meclisleri Frankfurt Meclisinin yanında yer alır almaz aynı şekilde onları dağıtmaya çağırdı. Bu örnek Hannover ve Saksonya tarafından hızla izlendi.

42 Frankfurt Ulusal Meclisi tarafından hazırlanan "İmparatorluk Anayasası"nı gözden geçirmek için 17 Mart 1849'da Berlin'de düzenlenen, Prusya, Saksonya, Hannover ve Württemberg temsilcilerinin katıldığı konferans kastediliyor. Bu konferansın sonucu, 26 Mayıs 1849'da, Prusya, Saksonya ve Hannover kralları arasında ("Üç Kral Birliği"), Prusya'ya ait olan ve bu ülkenin Almanya'daki hegemonyasını kurmayı amaçlayan Alman Konfederasyonu'nu yeniden örgütleme projesine dayalı bir anlaşmaya varılması oldu. Prusya'nın egemen çevreleri, diğer Alman prenslerin (Prusya Birliği olarak bilinen) bu Birliğe katılmasını sağlamaya çalışırken, Avusturya dışındaki Alman devletlerini Prusya egemenliği altında birleştirmeyi umuyordu. Ama, Prusya hükümeti, Rusya'nın desteklediği Avusturya'nın baskısı nedeniyle, 1850 yılında planlarından vazgeçmek zorunda kaldı. *–İngilizce ed.*

Mücadelenin sonucunun silah gücüyle belirlenmesinden kaçınılamayacağı açıktı. Hükümetlerin düşmanlığı ve halkın içindeki çalkantı kendilerini her geçen gün daha belirgin bir şekilde gösteriyordu. Demokrat yurttaşlar her yerde askerleri ikna etmeye çalışıyordu ve Almanya'nın güneyinde büyük bir başarıya ulaşmışlardı. Her yerde, İmparatorluk Anayasasının ve Ulusal Meclisin gerekirse silah gücüyle desteklenmesi kararlarının alındığı büyük kitlesel toplantılar düzenleniyordu. Köln'de aynı amaçla Ren Prusyası'nın tüm belediye meclislerinin temsilcileri bir toplantı yaptı. Pfalz'da, Bergisches Land'da, Fulda'da, Nürnberg'de, Odenwald'da köylüler yığınlar halinde bir araya geldi ve aynı coşkuya kapıldı. Bu sırada, Fransa'nın Kurucu Meclisi kendisini dağıtır ve şiddetli çalkantıların ortasında yeni seçimlerin hazırlıkları yapılırken, Macarlar, bir ay içinde, bir dizi parlak zaferle, Tisza'dan Leitha'ya kadar uzanan bölgede Avusturya'nın istila dalgasını geri püskürtmüştü ve her gün, şiddetli bir saldırıyla Viyana'yı almaları bekleniyordu. Halkın hayal gücü her yandan doruğa tırmandırıldığından ve Hükümetlerin saldırgan politikası her geçen gün kendisini daha açık bir şekilde gösterdiğinden, şiddetli bir çarpışma kaçınılmazdı ve mücadelenin barışçıl yollarla son bulabileceğine kendini ikna etmek, ancak yüreksiz embesilliğin eseri olabilirdi. Ama bu yüreksiz embesillik Frankfurt Meclisinde fazlasıyla temsil ediliyordu.

Londra, Temmuz 1852

XVII

[Ayaklanma]

Frankfurt Ulusal Meclisi ile Alman Devletlerinin Hükümetleri arasındaki kaçınılmaz çatışma, sonunda, Mayıs 1849'un ilk günlerinde, açık düşmanlıklar şeklinde patlak verdi. Hükümetleri tarafından geri çağrılan Avusturyalı vekiller, Sol ya da Demokrat partinin birkaç üyesi dışında, Meclisi terk etmiş ve evlerine dönmüştü. Muhafazakâr üyelerin büyük çoğunluğu, işlerin nereye doğru gittiğinin farkında olduklarından, daha ilgili Hükümetler tarafından bunu yapmaya çağrılmadan çekilmişti. Dolayısıyla, Solun etkisini güçlendirdikleri önceki makalelerde gösterilmiş olan nedenlerden bile bağımsız olarak, Sağın üyelerin kaçışı, tek başına, eski azınlığı Meclis çoğunluğuna çevirmeye yetmişti. Daha önce bu şansı elde etmenin hayalini bile hiç kurmamış olan yeni çoğunluk, muhalefet sıralarındaki yerlerinden, eski çoğunluğun ve onun İmparatorluk Naibinin zayıflık, kararsızlık ve hareketsizlikleri aleyhine ateşli konuşmalar yapmak için yararlanmıştı. Şimdi, birdenbire, çoğunluğun yerini almaya *onlar* çağrılmıştı. Neler yapabileceklerini gösterme sırası şimdi *onlar*daydı. Kuşkusuz, *onların* dönemine enerji, kararlılık ve hareketlilik damga vuracaktı. *Onlar*, Almanya'nın *seçkinleri*, bunak İmparator Naibi ile onun yalpalayan bakanlarını çok geçmeden ileriye doğru itebilecek ve bunun mümkün olmaması durumunda, (hiçbir kuşku duyulamayacağı üzere) halkın egemen hakkının gücüyle bu güçsüz Hükümeti görevden alacak ve onun yerine, Almanya'nın kurtuluşunu güven-

ce altına alacak olan enerjik ve yorulmak bilmez bir Yürütme Gücü koyacaktı. Zavallılar! *Onların* iktidarı (kimse dinlemezken buna iktidar denebilirse), seleflerinin iktidarından bile daha gülünçtü.

Yeni çoğunluk, İmparatorluk Anayasasının tüm engellere karşın *hemen* hayata geçirilmek zorunda olduğunu; ardından 15 Temmuz'da halkın yeni Temsilciler Meclisinin üyelerini seçeceğini ve bu Meclisin izleyen 15 Ağustos'ta Frankfurt'ta toplanacağını açıkladı. Bu, İmparatorluk Anayasasını tanımamış olan Hükümetleri, en başta da Alman nüfusunun dörtte üçünden fazlasını oluşturan Prusya, Avusturya ve Bavyera'yı hedef alan açık bir savaş ilanıydı; bunlar, söz konusu savaş ilanını hızla kabul etti. Prusya ve Bavyera da kendi topraklarından Franfurt'a gönderilmiş olan vekilleri geri çağırdı ve Ulusal Meclise karşı yürüttükleri askerî hazırlıkları hızlandırdı. Diğer yandan, Demokrat partinin (Parlamento dışında düzenlenen) İmparatorluk Anayasası ve Ulusal Meclis yanlısı gösterileri daha çalkantılı ve şiddet içerir hale geldi ve en uçtaki partinin adamlarının önderlik ettiği çalışan halk kitlesi, kendi davaları olmasa bile, onlara, en azından, Almanya'yı eski monarşik yüklerinden temizleyerek kendi amaçlarına bir miktar yaklaşma şansını sunan bir dava için silaha sarılmaya hazırdı. Dolayısıyla her yerde halk ile Hükümetler bu konuda kanlı bıçaklıydı; patlama kaçınılmazdı; bombanın içi doluydu ve bir kıvılcım onu patlatmaya yeterdi. Saksonya'daki Meclislerin dağıtılması, Prusya'da *Landwehr*'in (yedek askerî kuvvetlerin) çağrılması, Hükümetlerin İmparatorluk Anayasasına açıkça direnmesi, bu tür kıvılcımlardı; bunlar düştü ve bir anda bütün ülke alevler içinde kaldı. Dresden'de, 4 Mayıs'ta, çevredeki bütün ilçeler isyancılara destek kuvvetleri gönderirken, zafer kazanan halk kenti ele geçirdi ve Kralı[43] kov-

43 II. Friedrich August. -*İngilizce ed.*

du. Ren Prusyası'nda ve Vestfalya'da *Landwehr* yürümeyi reddetti, cephaneliklere el koydu ve İmparatorluk Anayasasını savunmak için silahlandı. Pfalz'da halk Bavyeralı Hükümet yetkililerini ve kamu paralarını denetimi altına aldı ve eyaleti Ulusal Meclisin koruması altına sokan bir Savunma Komitesi kurdu. Württemberg'de halk Kralı[44] İmparatorluk Anayasasını tanımak zorunda bıraktı ve Baden'de halkla birlik halindeki ordu Grandükü[45] kaçmak zorunda bırakırken bir Geçici Hükümet kurdu. Almanya'nın diğer kesimlerinde halk silahlı bir şekilde ayaklanmak ve Ulusal Meclisin emrine girmek için yalnızca onun kesin bir işaretini bekliyordu.

Ulusal Meclisin konumu, onursuz geçmişinden sonra beklenebilecek olandan çok daha elverişliydi. Almanya'nın Batı yarısı onun adına silaha sarılmıştı; askerler her yerde yalpalıyordu; küçük Devletlerde harekete olumlu baktıkları kesindi. Avusturya, Macarların başarılı ilerlemesi nedeniyle zayıf düşmüştü ve Alman Hükümetlerinin yedek gücü olan Rusya, Macar ordularına karşı Avusturya'yı desteklemek için tüm kuvvetlerini işe koşmuştu. Bir tek Prusya'ya boyun eğdirmek gerekiyordu ve bu ülkede var olan devrimci eğilimler göz önünde bulundurulduğunda, bu sonuca ulaşma şansı kesinlikle vardı. Dolayısıyla, her şey Ulusal Meclisin nasıl davranacağına bağlıydı.

Ayaklanma, tıpkı savaş ya da başka herhangi bir sanat gibi, bir sanattır ve yok sayıldıklarında onları yok sayan tarafın yıkımına yol açacak olan belirli kurallara tabidir. Tarafların doğasından ve bu tür durumlarda karşılaşılan koşullardan yapılan mantıksal çıkarımlar olan bu kurallar o kadar yalın ve basittir ki, 1848'deki kısa deneyim, Almanları bunlar hakkında bir hayli bilgili kıldı. Birincisi, oynayacağınız oyunun sonuçlarına göğüs

44 I. Wilhelm. *–İngilizce ed.*

45 Leopold. *–İngilizce ed.*

germeye tümüyle hazır olmadıkça, ayaklanmayla hiçbir zaman oynamayın. Ayaklanma, değerleri her gün değişebilen çok belirsiz büyüklüklerle yapılan bir hesaptır; karşısına çıkılan güçler, örgütlenmenin, disiplinin ve alışkanlıklara dayanan otoritenin tüm avantajlarına sahiptir; onların karşısına güçlü üstünlüklerle çıkmadıkça, yenilir ve yıkıma uğratılırsınız. İkincisi, ayaklanma yoluna bir kez girildiğinde, en büyük kararlılıkla ve saldıran taraf olarak hareket edin. Savunma, her silahlı ayaklanma için ölüm demektir; silahlı ayaklanma, daha düşmanlarıyla boy ölçüşmeden yenilgiye uğrar. Güçleri dağınıkken hasımlarınızı şaşırtın ve her gün, ne kadar küçük olurlarsa olsunlar yeni başarıların elde edilmesini sağlayın; ilk başarılı ayaklanmanın size vermiş olduğu manevi üstünlüğü koruyun; her zaman en güçlü uyaranı izleyen ve her zaman daha güvenli olan tarafı arayan kararsız öğeleri kendi yanınızda toplayın; düşmanlarınızı, henüz güçlerini size karşı bir araya getirememişken geri çekilmeye zorlayın; bugüne kadar bilinen en büyük devrimci politika ustası olan Danton'un sözleriyle, *de l'audace, de l'audace, encore de l'audace!* {Cesaret, cesaret, daha fazla cesaret!}[46]

O zaman, Frankfurt Ulusal Meclisi, kendisini tehdit eden kesin yıkımdan kaçmak için ne yapmalıydı? Her şeyden önce, durumu net bir şekilde kavramalı, ya Hükümetlere kayıtsız şartsız boyun eğmek ya da hiç çekinmeden ve duraksamadan silahlı ayaklanma işine girişmek zorunda olduğuna kendisini ikna etmeliydi. İkincisi, o zamana kadar patlak vermiş olan tüm ayaklanmaları tanıdığını kamuoyuna duyurmalı ve halkı, ulusun temsil edilmesini savunmak ve görevlileri tarafından temsil edilen egemen halka karşı çıkmaya kalkışacak olan tüm prensleri, bakanları ve başkalarını yasal haklardan yoksun bırakmak için silahlara sarılmaya çağırmalıydı. Üçüncüsü, Alman İmparator-

46 Danton'un 2 Eylül 1792'de Yasama Meclisinde yaptığı konuşmadan. *–İngilizce ed.*

luk Naibini hemen görevden almalı; güçlü, etkin ve *amansız* bir Yürütme Gücü yaratmalı; ayaklanmaya katılan askerleri kendi dolaysız savunması için Frankfurt'a çağırmalı ve böylece aynı zamanda ayaklanmanın yayılması için yasal bir bahane sunmalı; emrindeki tüm kuvvetleri tek bir sıkı bütün halinde örgütlemeli; kısacası, kendi konumunu güçlendirmek ve hasımlarınınkini zayıflatmak için elde bulunan tüm araçları hızla ve duraksamadan kullanmalıydı.

Frankfurt Meclisindeki erdemli Demokratlar tüm bunların tam tersini yaptı. İşleri oluruna bırakmakla yetinmeyen bu saygıdeğer kişiler, muhalefetleriyle hazırlık aşamasındaki tüm ayaklanma hareketlerini bastıracak kadar ileri gitti. Örneğin Bay Karl Vogt Nürnberg'de bunu yaptı. Her şey olup bittikten sonra Prusya Hükümetinin acımasız şiddetini protesto etmekten başka hiçbir yardım sunmadıkları Saksonya, Ren Prusyası ve Vestfalya ayaklanmalarının bastırılmasına izin verdiler. Güney Almanya'daki ayaklanmalarla gizli diplomatik ilişkileri vardı, ama onları hiçbir zaman açıkça tanıyarak desteklemediler. İmparator Naibinin Hükümetlerden yana olduğunu bilmelerine karşın, hiçbir zaman kılını kıpırdatmayan *onu*, aynı Hükümetlerin entrikalarına karşı çıkmaya çağırdılar. İmparatorluğun Bakanları, eski Muhafazakârlar, her oturumda bu iktidarsız Meclisle alay etti ve buna katlandılar. Ve bir Silezya temsilcisi ve *Neue Rheinische Zeitung*'un yazı kurulu üyelerinden biri olan Wilhelm Wolff, onları, İmparatorluğun birinci ve en büyük haini olduğunu haklı olarak söylediği İmparatorluk Naibini yasal haklardan yoksun bırakmaya çağırdığında, hep birlikte erdemli bir öfkeye kapılan bu Demokratik Devrimciler tarafından yuhalanarak susturuldu! Kısacası, konuşmaya, protesto etmeye, bildirmeye, duyurmaya devam ettiler, ama harekete geçmek için gerekli olan cesarete ya da anlayışa hiçbir zaman sahip olmadılar. Bu sırada

Hükümetlere bağlı düşman askerleri giderek daha fazla yaklaşıyordu ve kendi yürütme güçleri, yani İmparatorluk Naibi, hızla yok edilmeleri için Alman Prensleriyle birlikte komplo kurma işine yoğunlaşmıştı. Böylece bu aşağılık Meclis saygınlığının son kalıntısını bile yitirdi; onu savunmak için ayaklanmış olan isyancılar onu önemsemeyi bıraktı ve sonunda, göreceğimiz gibi, yüz kızartıcı bir sona ulaştığında, onursuz gidişini hiç kimsenin umursamadığı bir şekilde öldü.

Londra, Ağustos 1852

XVIII

[Küçük Burjuvalar]

Son makalemizde gördüğümüz gibi, bir taraftaki Alman Hükümetleri ile diğer taraftaki Frankfurt Parlamentosu arasındaki mücadele sonunda fazlasıyla sertleşerek Mayıs ayının ilk günlerinde Almanya'nın büyük bir bölümünü açık ayaklanma durumuna getirmişti: önce Dresden, ardından Bavyera Pfalz'ı, Ren Prusyası'nın bazı kesimleri ve son olarak Baden.

Bütün bu örneklerde, ayaklanmacıların *gerçekten savaşan* çekirdeğini, silahlara ilk sarılan ve askerlerle savaşan çekirdeğini *kentlerin işçileri* oluşturuyordu. Yoksul kır nüfusunun, tarım işçilerinin ve küçük köylülerin bir bölümü, çatışmanın patlak vermesinden sonra genel olarak onlara katıldı. Kapitalistler sınıfının altındaki tüm sınıflardan genç erkeklerin çoğunluğu, en azından bir süreliğine, isyancı orduların saflarında yer aldı; ama işler bir miktar ciddileştiğinde, genç erkeklerin oluşturduğu bu fazlasıyla karışık yığın çok kısa sürede seyreldi. Özellikle öğrenciler, kendileri için kullanmayı sevdikleri deyimle "zekânın temsilcileri", gereklerini doğal olarak pek azının karşılayabildiği subaylık rütbelerinin verilmesi yoluyla alıkoyulmadıkça, bayraklarını ilk terk edenler oldu.

İşçi sınıfı, bu ayaklanmaya, siyasal egemenlik ve toplumsal devrim doğrultusundaki ilerlemesinin önündeki bazı engelleri kaldırmayı ya da en azından, daha etkili ama daha az cesur olan toplumsal sınıfları o zamana kadarkinden daha kararlı ve daha devrimci bir çizgiye çekmeyi vaat eden başka herhangi bir ayaklanmaya katılacağı gibi katıldı. İşçi sınıfı, silahlara sarılır-

ken, bunun, dolaysız amaçları bakımından, kendi kavgası olmadığını eksiksiz şekilde biliyordu; ama kendisi için doğru olan tek politikayı izleyecekti: en azından işçi sınıfına kendi çıkarları doğrultusundaki mücadelesi için yeterli bir alan açmadan ve her durumda, ya ulusu tam anlamıyla ve karşı konulamaz bir şekilde devrim yoluna sokacak ya da Devrimden önceki statükoyu mümkün olduğu kadarıyla geri getirecek ve böylece yeni bir devrimi kaçınılmaz kılacak olan bir bunalıma ulaşılmasını sağlamadan, (burjuvazinin 1848'de yaptığı gibi) kendi omuzları üzerinde yükselmiş olan hiçbir sınıfın kendi sınıf iktidarını sağlamlaştırmasına izin vermeyecekti. Her iki durumda da, işçi sınıfı, uygar Avrupa'nın eski toplumları söz konusu olduğunda, bugün, bunlardan herhangi birinin kaynaklarını yine daha sakin ve düzenli bir şekilde geliştirmeyi umabilmesi için tarihsel bir zorunluluk haline gelmiş olan devrim sürecini mümkün olduğunca hızlandırarak, bütün ulusun iyi anlaşılmış gerçek çıkarlarını temsil etti.

Ayaklanmaya katılan kır nüfusuna gelince, bu insanları devrimci partinin tarafına itenler, asıl olarak, görece muazzam vergi yükü ve ezici feodal yükümlülüklerdi. Kendi başlarına herhangi bir girişkenlikleri bulunmayan bu insanlar, ayaklanmaya katılan diğer sınıfların kuyruğunu oluşturdu ve bir yandaki işçiler ile diğer yandaki küçük burjuvazi arasında yalpaladı. Hangi yana döneceklerini, neredeyse her örnekte, kendi özel toplumsal konumları belirledi; tarım işçileri genel olarak kentlerdeki işçileri destekledi; küçük köylüler, küçük burjuvalarla birlikte hareket etme eğilimindeydi.

Büyük önem ve etkisine daha önce birçok kez değindiğimiz bu küçük burjuvalar sınıfı, Mayıs 1849 ayaklanmasına öncülük eden sınıf olarak görülebilir. Bu kez hareketin merkezleri arasında Almanya'nın hiçbir büyük kenti bulunmadığından, orta büyüklükteki ve küçük kentlerde her zaman başat olan küçük bur-

juvazi, hareketin yönetimini üstlenebildi. Yine görmüş olduğumuz gibi, İmparatorluk Anayasası ve Alman Parlamentosunun hakları için yürütülen bu mücadelede, tam da bu özel sınıfın çıkarları söz konusuydu. Ayaklanma gerçekleşen tüm bölgelerde kurulan Geçici Hükümetlerin her birinde, çoğunluk, halkın bu kesimini temsil ediyordu ve dolayısıyla, Alman küçük burjuvazisinin neleri yapabileceği, haklı olarak, bunların aldıkları mesafelerle ölçülebilir; ve yapabileceği tek şey, göreceğimiz gibi, kendisine emanet edilen her hareketi yıkıma sürüklemektir.

Böbürlenmek konusunda üstüne olmayan küçük burjuvazi, eylemde bulunma gücünden fazlasıyla yoksun ve herhangi bir şeyi riske atmak konusunda fazlasıyla korkaktır. Ticari faaliyetlerinin ve kredi işlemlerinin *mesquin* karakteri {küçük hesaplara dayalı olması}, ona enerji ve girişimcilik yoksunluğu damgasını vurmaya yeter de artar; dolayısıyla, siyasal faaliyetlerinin de benzer nitelikler sergilemesini beklemek gerekir. Nitekim, küçük burjuvazi ayaklanmayı büyük sözlerle ve kendi yapacakları hakkında fazlasıyla böbürlenerek teşvik etti; ayaklanma tümüyle kendi isteği dışında patlak verir vermez, iktidarı ele geçirmek istedi; ama bu iktidarı, yalnızca, ayaklanmanın etkilerini yok etmek için kullandı. Küçük burjuvalar, nerede bir silahlı çatışma ciddi bir bunalıma yol açsa, içine düştükleri tehlikeli durum karşısında dehşete kapıldı; yüksek perdeden yaptıkları silaha sarılma çağrılarını ciddiye alan halk karşısında; bu şekilde ellerine tutuşturulan iktidar karşısında; hepsinden önemlisi de, izlemek zorunda kaldıkları politikanın kendileri, toplumsal konumları, varlıkları üzerindeki sonuçları karşısında dehşete kapıldılar. Onlardan, ayaklanma davası için, hep söyledikleri gibi "canlarını ve mallarını" tehlikeye atmaları beklenmiyor muydu? Ayaklanmada resmî görevler üstlenmek ve böylece yenilgi durumunda sermayelerini yitirme tehlikesini göze almak zorunda kalmamışlar mıydı? Ve zafer kazanılması durumunda görevlerinden hemen

uzaklaştırılacaklarından ve bütün politikalarının, savaşan ordularının ana gövdesini oluşturan muzaffer proletarya tarafından baştan aşağı değiştirildiğini göreceklerinden emin değiller miydi? Böylece onu her yandan kuşatan karşıt tehlikelerin arasında kalmış olan küçük burjuvazi, elindeki iktidarla, belki hâlâ var olan küçük bir başarı şansının da doğal olarak yitirilmesine yol açacak şekilde işleri oluruna bırakmaktan ve dolayısıyla ayaklanmayı tümüyle yıkıma sürüklemekten başka ne yapacağını bilemedi. Onun politikası, ya da daha doğrusu politika yoksunluğu her yerde aynıydı ve bu nedenle, Mayıs 1849 ayaklanmaları, Almanya'nın her yerinde aynı biçimi aldı.

Dresden'de mücadele dört gün boyunca kentin sokaklarında sürdü. Dresden'in küçük burjuvaları, "yerel muhafız", savaşmamakla kalmayıp, pek çok örnekte askerlerin isyancılara yönelik tutumlarını destekledi. İsyancılar, neredeyse yalnızca, çevredeki sanayi bölgelerinin işçilerinden oluşuyordu. *Rus mülteci Mihail Bakunin'de, yetenekli ve soğukkanlı bir komutan* buldular (Bakunin daha sonra tutsak alındı ve şu anda Munkács {Mukaçevo} [Macaristan] zindanlarına hapsedilmiş durumda.)[47] Bu ayaklanma, çok sayıda Prusya askerinin müdahalesiyle bastırıldı.

Ren Prusyası'nda gerçek savaş görece önemsizdi. Tüm büyük kentler, kaleler tarafından kontrol edilen müstahkem yerler olduğundan, isyancılar, küçük ölçekli çatışmaların ötesine geçemiyordu. Yeterli sayıda asker bir araya getirilir getirilmez, silahlı muhalefetin sonu geliyordu.

Buna karşılık, Pfalz'da ve Baden'de, isyancıların eline zengin, verimli bir eyalet ve eksiksiz bir devlet düştü. Para, silahlar, askerler, savaş malzemeleri, her şey kullanılmaya hazır durumdaydı. Düzenli ordunun askerleri bile isyancılara katıldı; hatta, Baden'de, onların ön saflarında yer aldılar. Saksonya'daki

47 O dönemde Bakunin Avusturyalı yetkililer tarafından Çarlık Rusyası'na teslim edilmiş ve St. Petersburg'daki Petro ve Pavel Kalesi'ne hapsedilmişti. *–İngilizce ed.*

ve Ren Prusyası'ndaki isyancılar, Güney Almanya'daki hareketin örgütlenmesine zaman kazandırmak için kendilerini feda etti. Eyaletlerdeki kısmi bir ayaklanma için bunun kadar elverişli bir durumla daha önce hiç karşılaşılmamıştı. Paris'te bir devrim bekleniyordu; Macarlar Viyana'nın kapılarına dayanmıştı; Orta Almanya'nın tüm Devletlerinde, yalnızca halk değil, askerler bile ayaklanmayı güçlü bir şekilde destekliyordu ve ona açıkça katılmak için fırsat kolluyorlardı. Ama yine de, küçük burjuvazinin eline bir kez geçmiş olan hareket, daha başlarken, başarısızlığa mahkûmdu. Başta (Brentano'nun liderlik ettiği) Baden'dekiler olmak üzere küçük burjuva yöneticiler, "yasal" egemenin, yani Grandükün[48] konumunu ve ayrıcalıklarını gasp ederek vatana ihanet suçu işlediklerini hiçbir zaman unutmadı. Bakanlık koltuklarına otururken, yüreklerinde suçlu olduklarının bilinci vardı. Bu tür korkaklardan ne beklenebilir? Ayaklanmayı, merkezî yönetimden yoksun olan ve dolayısıyla etkisiz kalan kendiliğindenliğine bırakmakla kalmayıp, onu zararsızlaştırmak, hadım etmek ve yıkıma sürüklemek için ellerinden gelen her şeyi fiilen yaptılar. Ve, Brentano gibi daha açıkgöz olan birkaç adamın onları parmaklarında oynatmasına izin verirken "ülkeyi kurtardıklarına" gerçekten inanan o derin politikacılar sınıfının, küçük burjuvazinin "Demokrat" kahramanlarının ateşli desteği sayesinde başarıya ulaştılar.

İşin savaşma kısmına gelince, askerî operasyonlar hiçbir zaman eski bir düzenli ordu teğmeni olan Baden Başkomutanı Sigel'in komutası altında olduğu kadar savruk bir şekilde ve umursamazca yürütülmemişti. Yetenekli Polonyalı Mieroslawski sonunda komutayı üstlenene kadar, her şey birbirine karıştırıldı, bütün uygun fırsatlar heba edildi, bütün değerli anlar devasa ama uygulanamaz projeler planlayarak boşa harcandı; dört kat daha kalabalık bir düşmanın karşısındaki ordu dağınık,

48 Leopold. –*İngilizce ed.*

yenilgilere uğratılmış, moralsiz, kötü donatılmış olduğundan, yeni komutan, Waghäusel'de şanlı ama başarısız bir muharebe gerçekleştirmekten, zekice bir geri çekilmeyi hayata geçirmekten, Rastatt'ın surlarının altında son bir umutsuz çarpışmaya girmekten ve istifa etmekten başka bir şey yapamadı. Orduların iyi eğitimli askerler ile yeni silah altına alınmış kişilerden oluştuğu tüm ayaklanma savaşlarında olduğu gibi, devrimci orduda, kahramanlık örnekleriyle de, askerlerden beklenmeyecek ve çoğu zaman anlaşılmaz olan paniğe kapılma örnekleriyle de pek çok kez karşılaşıldı; ama bu ordu, ister istemez ne kadar kusurlu olursa olsun, en azından, sayıca dört katının onu bozguna uğratmak için yeterli görülmemesinin ve yüz bin düzenli askerin, yirmi bin isyancıya karşı gerçekleştirdikleri seferde, onlara, askerî açıdan, sanki Napoleon'un Yaşlı Muhafızıyla[49] savaşıyorlarmış gibi saygılı davranmasının kıvancına sahipti.

Ayaklanma Mayıs'ta patlak vermişti; Temmuz 1849'un ortasında tümüyle yenilgiye uğratıldı ve birinci Alman Devrimi sona erdi.

49 *Vieille Garde*: Napoleon'un Büyük Ordusu (*Grande Armée*) içinde yer alan İmparatorluk Muhafızına (*Garde impériale*) bağlı olan, deneyimli ve seçkin askerlerden oluşan bir kuvvet. *–çev.*

XIX

[Ayaklanmanın Sonu]

Almanya'nın güneyi ve batısı açık bir ayaklanma durumundayken ve Hükümetler, birinci Alman Devriminin bu son alevlenmesini boğmak için, Dresden'deki ilk çatışmalardan Rastatt'ın teslim olmasına kadar, on haftadan uzun bir süreye gereksinim duymuşken, Ulusal Meclis, gidişi hiçbir şekilde umursanmadan, siyaset sahnesinden silindi.

Bu yüce kurumu Frankfurt'ta, Hükümetler tarafından onuruna yöneltilen küstah saldırılar, kendi yarattığı Merkezî İktidarın güçsüzlüğü ve haince kayıtsızlığı, küçük burjuvazinin onu savunmak ve işçi sınıfın daha devrimci bir nihai son için gerçekleştirdikleri ayaklanmalar nedeniyle şaşkına dönmüş durumda bırakmıştık. Üyeleri arasında tam bir umutsuzluk ve çaresizlik hüküm sürüyordu; olaylar birdenbire öyle kesin ve belirleyici bir biçim kazanmıştı ki, bu bilge yasa koyucuların kendi gerçek güçleri ve etkileri hakkındaki yanılsamaları birkaç gün içinde tümüyle yıkılmıştı. Muhafazakârlar, Hükümetlerin verdiği işaret üzerine, yerleşik otoritelere muhalefet etmeden varlığını artık sürdüremeyecek olan bir kurumdan çekilmişti. Liberaller, tam bir bozgun havası içinde, sorunla ilgilenmekten vazgeçti; onlar da temsilcilik görevlerini bıraktı. Saygın beyefendilerin yüzlercesi sıvıştı. Başlangıçta sekiz-dokuz yüz olan üye sayıları o kadar hızlı bir şekilde düştü ki, önce üye yeter sayısının yüz elli olduğu, birkaç gün sonra da yüz olduğu açıklandı. Ve Demokrat partinin tümünün kalmış olmasına karşın, bu sayılara ulaşılması bile zordu.

Bu parlamento kalıntılarının izlemesi gereken yol yeterince açıktı. Yapmaları gereken tek şey, açıkça ve kararlılıkla ayaklanmanın yanında durmak ve böylece bir anda kendi savunmaları için bir ordu elde ederken, yasal olarak ona verebilecekleri ne kadar güç varsa vermekti. Merkezî İktidarı, tüm çatışmaları hemen sonlandırmaya çağırmalıydılar; ve, öngörülebileceği gibi, bu iktidarın bunu yapamayacak ve yapmayacak olması durumunda, onu hemen görevden almalı ve yerine daha enerjik bir Hükümet koymalıydılar. İsyancı askerlerin Frankfurt'a getirilmesi mümkün olmazsa (bu, başlangıçta, tek tek Devletlerin Hükümetleri az hazırlıklıyken ve hâlâ duraksarken, kolaylıkla yapılabilirdi), Meclis hemen ayaklanma bölgesinin tam ortasına taşınabilirdi. Tüm bunların hemen ve kararlı bir şekilde, en geç Mayıs ortasında ya da sonunda yapılması durumunda, hem ayaklanma hem de Ulusal Meclis için başarıya ulaşma şansı doğabilirdi.

Ama Alman dükkanokrasisinin {*shopocracy*} temsilcilerinden bu tür bir kararlı tutum beklenemezdi. Bu hevesli devlet adamları, yanılsamalarından hiçbir şekilde kurtulmamıştı. Parlamentonun gücüne ve dokunulmazlığına olan ölümcül inançlarını yitirmiş olan üyeler çoktan tabanları yağlamıştı; kalan Demokratları, on iki ay boyunca beslemiş oldukları güç ve büyüklük hayallerinden vazgeçmeye ikna etmek o kadar kolay değildi. O zamana kadar izledikleri çizgiye bağlı kalarak, her tür başarı olasılığının, hatta her tür onurlu yenilgi olasılığının ortadan kalkmasına kadar, kararlı bir tutum almaktan kaçındılar. Büyük bir iddialılığın eşlik ettiği açık güçsüzlüğü ancak acıma duygusu ve alay etme isteği uyandırabilecek olan yapay, işgüzarca bir faaliyet yürütmek için, onları dikkate bile almayan bir İmparatorluk Naibine ve düşmanla açıkça birlik kurmuş olan Bakanlara kararlarla, bildirilerle ve isteklerle mesaj vermeye devam ettiler. Ve sonunda, Striegau {Strzegom} temsilcisi, *Neue Rheinische Zeitung*'un yazı kurulu üyelerinden biri ve bü-

tün Meclisteki tek gerçek devrimci olan Wilhelm Wolff, onlara, söyledikleri şeyleri ciddiye alıyorlarsa, konuşmayı bırakıp, en büyük vatan haini olan İmparatorluk Naibini yasal haklarından hemen yoksun bırakmaları gerektiğini söylediğinde, bu parlamenter beyefendilerin sıkıştırılmış olan bütün o erdemli öfkesi, Hükümet onlara art arda hakaretler yağdırırken hiçbir zaman bulamamış oldukları bir enerjiyle patladı. Böyle olması doğaldı, çünkü Wolff'ün önerisi, Paul Kilisesi'nin[50] çatısının altında söylenmiş olan ilk mantıklı sözdü; doğaldı, çünkü yapılması gereken şey tam da buydu; ve doğrudan doğruya amaca yönelik olan bu kadar açık bir dil, kararsızlıktan başka hiçbir şey hakkında kararlı olmayan ve harekete geçemeyecek kadar korkak olduklarından, hiçbir şey yapmayarak tam da yapılması gereken şeyi yaptıklarına kendilerini kesin bir şekilde inandırmış olan bir grup duygusal insanın onurlarını kırmadan edemezdi. Zihinlerindeki kör eden, ama tercih ürünü olan sis perdesini bir şimşek gibi dağıtan her söz, mümkün olduğunca uzun bir süre boyunca içinde kalmak konusunda inat ettikleri labirentin dışına çıkmalarına yol açabilecek olan her işaret, gerçek durum hakkındaki her net kavrayış, doğal olarak, bu yüce Egemen Meclise karşı işlenen bir suçtu.

Bu saygın beyefendiler, Frankfurt'taki konumlarının, kararlara, başvurulara, gensorulara ve duyurulara rağmen korunamaz hale gelmesinden kısa bir süre sonra geri çekildi; ama ayaklanma bölgelerine gitmediler; bu, fazla kararlı bir adım olurdu. Württemberg Hükümetinin bir tür ihtiyatlı tarafsızlığı koruduğu Stuttgart'a gittiler. Orada, sonunda, İmparatorluk Naibinin iktidarını kaybettiğini açıkladılar ve kendi aralarından beş kişilik bir Naipler Kurulu seçtiler. Bu Naipler Kurulu hemen bir Milis Yasasının kabul edilmesini sağladı ve bu yasa gerçekten de eksiksiz şekilde yürürlüğe sokularak Almanya'nın tüm Hü-

50 Ulusal Meclis, 18 Mayıs 1848 ile 30 Mayıs 1849 tarihleri arasındaki oturumlarını Frankfurt'taki Paul Kilisesi'nde gerçekleştirmişti. *–İngilizce ed.*

kümetlerine gönderildi. Meclisin en büyük düşmanlarına, onu savunmak için asker toplamaları emredilmişti! Ardından, Ulusal Meclisin savunulması için (elbette kâğıt üzerinde) bir ordu yaratıldı. Tümenler, tugaylar, alaylar, bataryalar dâhil her şey düzenlendi ve emredildi. Eksik kalan tek şey gerçeklikti, çünkü bu ordu, doğal olarak, hiçbir zaman oluşturulmadı.

Ulusal Meclisin karşısına son bir çözüm yolu çıktı. Demokrat nüfus, Parlamentonun emrine girmek ve onu kararlı bir tutum almaya yöneltmek için ülkenin her yanından heyetler gönderdi. Württemberg Hükümetinin niyetlerini bilen halk, Hükümeti komşu bölgelerdeki ayaklanmalara açık ve etkin bir şekilde katılmaya zorlaması için Ulusal Meclise yalvardı. Ama hayır! Ulusal Meclis, Stuttgart'a giderek, kendisini Württemberg Hükümetine kayıtsız şartsız teslim etmişti. Üyeler bunu biliyordu ve halktaki hareketlenmeyi bastırdılar. Böylece, ellerinde kalmış olabilecek olan son etki kalıntısını da kaybettiler. Hak ettikleri şekilde aşağılandılar ve İmparatorluk Naibi, 18 Haziran 1849'da Parlamentonun toplantı salonunu kapatarak ve Naipler Kurulu üyelerinin ülkeyi terk etmelerini emrederek Demokratik güldürüye bir son verdi.

Bunun ardından Baden'e, ayaklanmanın kampına gittiler; ama artık işe yaramaz durumdaydılar. Kimse onları umursamadı. Ama, Naipler Kurulu, Egemen Alman halkı adına, çabalarıyla ülkeyi kurtarmaya devam etti. Almayı kabul edecek olan herkese *pasaport* vererek, yabancı güçler tarafından tanınmaya yönelik bir girişimde bulundu. Württemberg'in, henüz zamanıyken aktif yardımlarını geri çevirdiği bölgelerini ayaklandırmak için duyurular yayımladı ve temsilciler gönderdi; kuşkusuz, herhangi bir sonuç alamadı. Şu anda, elimizde, bu temsilcilerden biri, Öls {Oleśnica} vekili Bay Rösler tarafından Naipler Kuruluna gönderilen ve içeriği hayli tipik olan özgün bir rapor var. Stuttgart, 30 Haziran 1849 tarihini taşıyor. Bu temsilcilerden yarım düzi-

nesinin sonuçsuz bir şekilde nakit para ararken yaşadıkları serüvenleri anlattıktan sonra, henüz görev yerine gitmemiş olmasına ilişkin bir dizi mazeret sunuyor ve ardından Prusya, Avusturya ve Bavyera ile Württemberg arasındaki olası farklar ve bunların olası sonuçları hakkında çok önemli tartışmalar yürütüyor. Ama bu konuyu eksiksiz şekilde ele aldıktan sonra, artık hiçbir başarı şansının kalmadığı sonucuna ulaşıyor. Ardından, istihbarat aktarımı için güvenilir adamlardan oluşan bir posta hizmetinin ve Württemberg Bakanlar Kurulunun niyetleri ile askerlerin hareketlerini öğrenmek bir casusluk sisteminin kurulmasını öneriyor. Bu mektup adresine hiçbir zaman ulaşmadı, çünkü yazıldığı sırada, "Naipler Kurulu" tümüyle "Dışişleri Bakanlığı"na, yani İsviçre'ye geçmiş durumdaydı; ve zavallı Bay Rösler, altıncı dereceden bir krallığın korkunç bakanlar kurulunun niyetleri hakkında kafa patlatırken, yüz bin Prusya, Bavyera ve Hessen askeri Rastatt'ın surlarının altındaki son muharebede bütün sorunu çözmüş bulunuyordu.

Böylece Alman Parlamentosu ve onunla birlikte Devrimin ilk ve son eseri yok olup gitti. Parlamentonun toplantıya çağrılması, Almanya'da gerçekten de bir devrimin *gerçekleşmiş* olduğunun ilk kanıtıydı; ve Parlamentonun varlığı, bu ilk modern Alman Devriminin henüz sona erdirilmediği süre boyunca devam etti. Çoğunluğu feodalizmin suskunluğundan daha yeni uyanmakta olan parçalanmış, dağınık bir kır nüfusu tarafından kapitalistler sınıfının etkisi altında seçilen bu Parlamento, 1820-1840 döneminin tüm önemli popüler isimlerinin tek bir kurumda birleşmiş olarak siyaset sahnesine çıkarılmasına ve ardından bunların tümüyle ortadan kaldırılmasına hizmet etti. Burjuva Liberalizminin tüm ünlüleri burada toplanmıştı. Burjuvazi, mucizeler beklemişti; kendisi ve temsilcileri için utanç elde etti. Sanayi ve ticaret kapitalistleri sınıfı Almanya'da başka herhangi bir ülkede olduğundan daha ağır bir yenilgiye uğratılmıştı;

önce Almanya'nın her bir Devletinde alt edilmiş, aşağılanmış, makamlarından kovulmuş ve ardından Merkezî Alman Parlamentosunda bozguna uğratılmış, küçük düşürülmüş ve yuhalanmıştı. Siyasal Liberalizm, ister monarşik isterse cumhuriyetçi bir yönetim biçimi altında olsun burjuva egemenliği, bu andan itibaren Almanya'da olanaksızdır.

Alman Parlamentosu, varlığının son döneminde, Mart 1848'den beri hep resmî muhalefetin başında bulunan kesimin, yani küçük burjuvazinin ve kısmen de köylülüğün çıkarlarını temsil eden Demokratların sonsuza dek gözden düşürülmesine hizmet etti. Küçük burjuvaziye, Mayıs ve Haziran 1849'da, Almanya'da istikrarlı bir hükümet kurmak konusunda elinden gelebilecekleri gösterme fırsatı sunulmuştu. Olumsuz koşullardan çok, devrimin patlak vermesinden beri gerçekleşen tüm zorlu hareketler karşısında sergilediği gerçek ve süreklileşmiş korkaklık nedeniyle; ticari işlemlerinin ayırt edici özellikleri olan uzağı göremezliği, ürkekliği ve kararsızlığı siyasette de aynı şekilde göstermesi nedeniyle nasıl başarısızlığa uğradığını gördük. Mayıs 1849'da, bu tutumu nedeniyle, Avrupa'daki tüm ayaklanmaların gerçek savaşçı kitlesi olan işçi sınıfının güvenini yitirmişti. Ama yine de, başarıya ulaşma olasılığı vardı. Gericilerin ve Liberallerin çekilmesi sonrasında, Alman Parlamentosu tümüyle ona aitti. Kır nüfusu onun yanındaydı. Küçük Devletlerin ordularının üçte ikisinin, Prusya ordusunun üçte birinin, Prusya *Landwehr*'inin (yedek kuvvetler ya da milis) çoğunluğunun ona katılması için, kararlı bir şekilde ve durum hakkındaki net bir kavrayışın sonucu olan cesaretle hareket etmesi yeterliydi. Ama bu sınıfa önderlik eden siyasetçiler, onları izleyen küçük burjuva yığınından daha keskin görüşlü değildi. Liberallerle karşılaştırıldıklarında bile, daha kör, bilerek korudukları yanılsamalara daha büyük bir tutkuyla bağlı, daha saf, gerçekleri kararlı bir şekilde ele alma yeteneğinden daha yoksun

oldukları ortaya çıktı. Siyasal önemleri de donma noktasının altına düştü. Ama kendi basmakalıp ilkelerini fiilen hayata geçirmemiş olduklarından, *çok* elverişli koşullar altında, geçici bir şekilde yeniden canlanabilecek durumdaydılar; ne var ki, Louis Bonaparte'ın *coup d'etat*'sıyla {hükümet darbesiyle} Fransa'daki "katıksız Demokrasi" çizgisindeki meslektaşlarının başına gelmiş olduğu gibi, bu son umut ellerinden alındı.

Güney ve Batı Almanya'daki ayaklanmanın yenilgisi ve Alman Parlamentosunun dağıtılması, birinci Alman Devriminin tarihini sona erdirir. Son olarak, karşıdevrimci ittifakın zafer kazanan üyelerine bir göz atmamız gerekiyor; bunu bir sonraki mektubumuzda yapacağız.[51]

Londra, 24 Eylül 1852

51 *Almanya'da Devrim ve Karşıdevrim* dizisinin son makalesi *New-York Daily Tribune*'da yayımlanmadı. 1896 tarihli İngilizce baskıda ve bunu izleyen bazı baskılarda, son makale olarak, Engels'in bu diziye ait olmayan "Köln'deki Komünistler Davası" makalesine yer verildi {*bkz.* bir sonraki sayfadaki EK}. *–İngilizce ed.*

EK

Köln'deki Komünistler Davası[52]

[*New-York Daily Tribune*
22 Aralık 1852 tarihli 3645. sayı]

Londra, 1 Aralık 1852 Çarşamba

Bu makaleden önce, Avrupa gazeteleri aracılığıyla, Komünistlere karşı Prusya'nın Köln kentinde açılan Ucube Dava ve sonucu hakkındaki pek çok haber size ulaşmış olacak. Ama bu haberlerin hiçbiri olayları biraz olsun gerçeğe uygun bir şekilde açıklamadığından ve bu olaylar Avrupa Kıtası'nın boyunduruk altında kalması için kullanılan siyasal araçlara parlak bir ışık tuttuğundan, bu davaya geri dönmeyi gerekli buluyorum.

Diğer partiler gibi Komünist parti ya da Proletarya partisi de, örgütlenme ve toplanma haklarının kaldırılmasıyla, Kıta üzerinde *yasal* bir örgüt kurma olanağını yitirmişti. Ayrıca, önderleri ülkelerinden sürülmüştü. Ama hiçbir siyasal parti, örgütsüz bir şekilde var olamaz; ve hem Liberal burjuvazi hem de Demokrat küçük burjuvazi, toplumsal konumları, avantajları ve üyeleri arasındaki köklü gündelik ilişkiler sayesinde bu tür bir örgütün boşluğunu az çok doldurabilirken, bu tür bir toplumsal konumdan ve maddi olanaklardan yoksun durumdaki proletarya, ister istemez, çareyi gizli bir birlikte aramak zorunda kalmıştı. Bu

52 Engels'in Marx'ın isteği üzerine *New-York Daily Tribune* için yazdığı bu makale, gazetede Marx'ın imzasıyla yayımlandı. Daha sonra, Eleanor Marx-Aveling tarafından hazırlanan ve 1896'da ayrı bir kitap olarak yayımlanan *Almanya'da Devrim ve Karşıdevrim* başlıklı esere, duyurusu yapılan ama gazetede basılmayan son makale yerine, son makale olarak eklendi. –*Almanca ed.*

nedenle, hem Fransa'da hem de Almanya'da, 1849 yılından itibaren polis tarafından birbiri ardına ortaya çıkarılan ve komplo örgütleri oldukları gerekçesiyle kovuşturulan çok sayıda gizli dernek kuruldu; ama, bunların birçoğu gerçekten de dönemin Hükümetini yıkma amacıyla kurulan gerçek komplo örgütleri olsa bile (ve belirli koşullar altında komplo kurmayan biri, başka koşullar altında komplo kuran biri ne kadar aptalsa o kadar korkaktır), daha kapsamlı ve daha yüksek bir amaçla kurulmuş olan bazı başka dernekler de vardı; var olan bir Hükümeti yıkmanın, eli kulağındaki büyük mücadelenin bir geçiş aşamasından başka bir şey olmadığını bilen bu sonuncuların amacı, bir arada durmak ve çekirdeğini oluşturdukları partiyi, (günün birinde, yalnızca "tiranlar"ın, "despotlar"ın, "gaspçılar"ın değil, bunlarınkinden çok daha üstün, çok daha korkunç olan bir iktidarın, yani sermayenin emek üzerindeki iktidarının Avrupa'daki egemenliğini sonsuza dek parçalamak zorunda olan) belirleyici son kavgaya hazırlamaktı.

Almanya'da ön safta yer alan Komünist partinin örgütü bu tür bir örgüttü. Bu parti, (1848'de yayımlanan) *Manifesto*'nun[53] ilkelerine ve *New-York Daily Tribune*'da yayımlanan "Almanya'da Devrim ve Karşıdevrim" makale dizisinde açıklanan ilkelere bağlı kalarak, hiçbir zaman, kendi düşüncelerini hayata geçirecek olan devrimi herhangi bir anda ve canı istediğinde üretebileceğini düşünmedi. 1848'in devrimci hareketlerini üreten nedenleri ve bunların başarısızlığa uğramasına yol açan nedenleri inceledi. Tüm siyasal mücadelelerin temelinde toplumsal sınıf karşıtlıklarının bulunduğunu kabul ettiğinden, kendisini, toplumun bir sınıfının bir ulusun çıkarlarının tümünü temsil etmeye ve böylece siyasal olarak ona hükmetmeye çağrılmasını mümkün ve zorunlu kılan koşulların incelenmesine verdi. Tarih, Komünist partiye, Orta Çağ'ın toprak aristokrasisinden

53 Marx ile Engels'in kaleme aldıkları *Komünist Parti Manifestosu*. *-çev.*

sonra ilk kapitalistlerin paraya dayalı gücünün nasıl yükseldiğini ve devlet iktidarını nasıl ele geçirdiğini; kapitalistlerin bu *mali* kesiminin[54] toplumsal etkisinin ve siyasal egemenliğinin yerini *sanayici* kapitalistlerin buharın kullanıma sokulmasından beri artan gücünün nasıl aldığını ve şu anda, iki başka sınıfın, küçük burjuvalar sınıfının ve sanayi işçileri sınıfının, hükmetme sırasının kendilerine geldiğini nasıl iddia ettiklerini gösterdi. 1848-1849 yıllarının pratik devrimci deneyimi, Komünist işçi sınıfının kendisini kalıcı olarak iktidara yerleştirmeyi ve onu burjuvazinin boyunduruğunun altında tutan ücretli kölelik sistemini ortadan kaldırmayı umabilmesi için önce küçük burjuva demokrasisinin sırasını savması gerektiği sonucuna ulaştıran teorik akıl yürütmeleri doğruladı. Dolayısıyla, Komünistlerin gizli örgütü, Almanya'nın *bugünkü* Hükümetlerini yıkma dolaysız amacına sahip olamazdı. Bunları değil, er ya da geç yerlerini alacak olan ayaklanma hükümetini devirmek için kurulduğundan, üyeleri, zamanı geldiğinde, bugünkü statükoyu hedef alan devrimci bir harekete aktif desteklerini sunabilirdi ve elbette sunardı; ama böylesi bir hareketin (Komünist görüşlerin kitleler arasında gizli bir şekilde yaygınlaştırılması dışındaki herhangi bir yolla) *hazırlanması*, Komünistler Birliği'nin bir hedefi olamazdı. Derneğin bu temel ilkeleri üyelerinin çoğunluğu tarafından o kadar iyi anlaşılmıştı ki, makam avcılığı hırsıyla hareket eden bazıları,[55] *ex tempore*[56] bir devrim yapmak için onu bir komplo örgütüne dönüştürmeye çalıştıklarında, hızla kovuldular.

Dolayısıyla, bu tür bir birliğe, yeryüzündeki hiçbir yasaya göre, vatan hainliğine yönelik bir kumpas, bir komplo örgütü denemezdi. Eğer bir komplo örgütü idiyse, var olan Hükümeti

54 Almanca baskıda "kapitalistlerin bu kesiminin, {yani} *finans* aristokrasisinin". *–çev.*

55 Willich-Schapper hizbi. *–Almanca ed.*

56 "O anda", doğaçlama, hazırlıksız. *–çev.*

değil, onun olası haleflerini hedef alan bir komplo örgütüydü. Ve Prusya Hükümeti bunun farkındaydı. On bir sanığın, otoriteler tarafından en tuhaf hukuk hileleri için kullanılan on sekiz ay boyunca hücre hapsinde tutulmasının nedeni buydu. Düşünün, sekiz aylık tutukluğunun ardından, "haklarında herhangi bir suç kanıtı bulunmadığından", sanıklar daha aylarca hapiste tutuldu! Ve sonunda bir jürinin karşısına çıkarıldıklarında, açıkça ihanet niteliğini taşıyan tek bir eylem yaptıkları bile kanıtlanamadı. Yine de mahkûm edildiler ve bunun nasıl yapıldığını hemen göreceksiniz.

Derneğin özel görevlilerinden biri[57] Mayıs 1851'de tutuklandı ve üzerinde bulunan belgeler başka tutuklamaların yolunu açtı. Prusyalı bir polis memuruna, *Stieber* diye birine, hemen, Londra'da sözde komplonun ayrıntılarının izini sürmesi emredildi. Stieber, derneğin yukarıda anılan ve kovulduktan sonra Paris'te ve Londra'da gerçek bir komplo örgütü kuran eski üyeleriyle bağlantılı bazı belgeler elde etmeyi başardı. Bu belgeler iki suç birden işlenerek elde edilmişti. Dernek sekreterinin[58] yazı masasını kırarak açması ve oradaki belgeleri çalması için Reuter adlı birine rüşvet verildi. Ama bu daha bir şey değildi. Bu hırsızlık, Paris'teki "Fransız-Alman komplosu"nun açığa çıkarılmasına ve mahkûm edilmesine yol açtı, ama büyük Komünistler Birliği hakkında hiçbir ipucu sunmadı. Bu arada, Paris komplosunun başında, Londra'daki birkaç hırslı embesil ile siyasal *chevalier d'industrie* {servet avcısı} ve daha önce mahkûm edilmiş olup o sırada Paris'te polis ajanlığı yapmakta olan bir kalpazan[59] vardı; bunların kandırdığı budalalar, siyasal varlıklarının mutlak önemsizliğini, kudurgan konuşmalarla ve kana susamışçasına yapılan laf kalabalıklarıyla telafi ediyordu.

57 Peter Nothjung. –*İngilizce ed.*

58 Oswald Dietz. –*İngilizce ed.*

59 Julien Cherval. –*İngilizce ed.*

Prusya polisi, bunun üzerine, yeni keşif arayışlarına girmek zorunda kaldı. Londra'daki Prusya Elçiliğinde tam bir gizli polis bürosu kurdular. Greif adlı bir polis ajanı, tiksindirici mesleğini, Elçilik ataşelerinden biri sıfatıyla yürüttü; bu, tüm Prusya Elçiliklerini uluslararası hukukun korumasından yoksun bırakmaya yetecek ve Avusturyalıların bile henüz atmaya cesaret edemedikleri bir adımdı. Bu kişinin altında, Londra Şehri'nde bir tüccar, bir miktar serveti ve hayli saygın bağlantıları bulunan bir adam, rezilliğe doğuştan yatkınlığı nedeniyle en bayağı işleri yapan o aşağılık yaratıklardan biri olan Fleury diye biri çalışıyordu. Bir başka ajan, ticari işlerde çalışan, ama daha geldiğinde casuslukla suçlanmış olan Hirsch adlı biriydi. Bazı Alman Komünist mültecilerin Londra'daki topluluğuna kendisini tanıtmıştı ve onlar da, gerçek kişiliği hakkında kanıtlar elde etmek için kısa bir süreliğine onu kabul etmişti. Polisle bağlantısının kanıtları çok kısa bir sürede elde edilmişti ve Bay Hirsch o andan sonra ortalarda görünmemişti. Ama, böylece, edinmesi için kendisine para ödenen bilgileri elde etme fırsatlarından tümüyle vazgeçmiş olmasına karşın, boş durmamıştı. Kensington'da bulunan ve hiçbir zaman söz konusu Komünistlerden biriyle karşılaşmadığı köşesinde, her hafta, tam da Prusya polisinin yakalayamadığı komplo örgütünün bir sözde Merkez Komitesinin sözde oturumlarının sözde raporlarını imal etmişti. Bu raporların içerikleri son derece saçmaydı: tek bir ön ad doğru değildi, tek bir soyadı doğru yazılmamıştı, tek bir kişi gerçekte konuşacağı gibi konuşturulmamıştı. Bu sahtekârlıkta ona efendisi Fleury yardımcı olmuştu ve "Ataşe" Greif'ın bu yüz kızartıcı işlemlerin sorumluluğundan kurtulup kurtulamayacağı henüz kesinleşmiş değil. Prusya Hükümeti, kulağa inanılmaz gelse bile, bu aptalca uydurmaları gerçek kabul etti ve bu tür yazılı ifadelerin jüriye sunulan kanıtları ne kadar karman çorman ettiğini gözünüzde canlandırabilirsiniz. Duruşma aşamasında, daha önce anılan polis memuru Bay

Stieber tanık kürsüsüne çıktı, bütün bu saçmalıkların doğruluğuna yemin etti ve az olmayan bir kendini beğenmişlikle, gizli ajanlarından birinin, bu korkunç komplonun başlıca azmettiricileri olarak görülen Londra'daki ilgili kişilerle aşırı derecede yakın bir ilişki içinde olduğunu söylemeyi sürdürdü. Bu gizli ajan gerçekten de çok gizliydi, çünkü, her hafta en gizli düşüncelerini, sözlerini ve eylemlerini bildirdiğini iddia ettiği kişilerden birini gerçekten görebileceği korkusuyla, Kensington'da sekiz ay boyunca yüzünü saklamıştı.

Ama Bay Hirsch ile Bay Fleury'nin ellerinin altında bir başka uydurma daha vardı. İmal etmiş oldukları tüm raporlar üzerinde çalışarak, var olduğu Prusya polisi tarafından iddia edilen gizli yüksek komitenin oturumlarının bir "orijinal tutanak defteri"ni hazırlamışlardı; ve Bay Stieber, bu defterin aynı kişilerden daha önce alınmış olan raporlarla şaşırtıcı derecede uyumlu olduğunu gördüğünden, onu hemen jüriye sundu ve yeminli ifadesinde, ciddi bir incelemeye dayanan kesin inancına göre defterin gerçek olduğunu söyledi. Hirsch'in rapor ettiği saçmalıkların çoğu kamuoyuna işte o zaman açıklandı. Söz konusu gizli komitenin sözde üyelerinin, haklarında, daha önce hiçbir fikre sahip olmadıkları şeylerin söylendiğini duyduklarında ne kadar şaşırdıklarını hayal edebilirsiniz. Wilhelm adlı bazı adamlar, Ludwig ya da Karl ön adlarıyla anılmıştı; o dönemde İngiltere'nin diğer ucunda bulunan başkalarına Londra'da konuşmalar yaptırılmıştı; başkalarının, hiçbir zaman almamış oldukları mektupları okudukları rapor edilmişti; haftalık sohbet buluşmalarını çarşamba günleri gerçekleştirme âdetlerinin bulunmasına karşın, düzenli olarak perşembe günleri toplanmaları sağlanmıştı; yazmayı neredeyse hiç bilmeyen bir işçi, tutanak yazarlarından biri olarak görünüyordu ve bu şekilde imza atmıştı; ve tümü, belki Prusya'nın polis karakollarında kullanılan, ama ülkelerinde saygı duyulan yazarların çoğunluğu oluşturduğu bir buluşmada

kullanılmayacağı kesin olan bir dilde konuşturulmuştu. Ve bütün bunları taçlandırmak için, hayalî Merkez Komitesinin sözde sekreterine sahtekârlar tarafından bu defter için ödendiği iddia edilen bir para tutarının sahte bir makbuzu düzenlenmişti; ama bu sözde sekreterin varlığının tek dayanağı, muzip bir Komünistin talihsiz Hirsch'e oynamış olduğu bir oyundu.

Bu kaba sahtekârlık o kadar rezil bir olaydı ki, istenen sonucun tersini üretmemesi olanaksızdı. Sanıkların Londra'daki dostlarının davayla ilgili gerçeklerin jüriye sunulmasını sağlama olanaklarından tümüyle yoksun bırakılmasına rağmen, savunma avukatlarına gönderdikleri mektupların posta tarafından adreslerine teslim edilmemesine rağmen, bu hukukçulara ulaştırmayı başardıkları belgelerin ve yeminli yazılı ifadelerin kanıt olarak kabul edilmemesine rağmen, genel öfke o kadar büyüktü ki, savcılar bile, hatta (yemini, söz konusu defterin gerçekliğinin bir güvencesi olarak gösterilmiş olan) Bay Stieber bile, bunun bir sahtekârlık olduğunu kabul etmek zorunda kaldı.

Ama bu sahtekârlık, polisin suçları söz konusu olduğunda, türünün tek örneği değildi. Yargılama sırasında iki ya da üç benzer örnekle karşılaşıldı. Reuter'in çaldığı belgeler polis tarafından anlamlarını bozacak şekilde tahrif edilmişti. Akıl almaz saçmalıklar içeren bir belge Dr. Marx'ın el yazısı taklit edilerek hazırlanmıştı ve savcılık sonunda sahtekârlık yapıldığını kabul etmek zorunda kalana kadar, onun tarafından yazıldığı iddia edilmişti. Ama polisin açığa çıkarılmış her bir alçaklığına karşılık, beş ya da altı yeni alçaklıkla karşılaşılmıştı; bunlar hemen açıklanamamıştı, çünkü savunma gafil avlanmıştı, kanıtlar Londra'dan getirtilmek zorundaydı ve savunma avukatlarının Londra'daki Komünist mültecilerle yazışmaları, açık duruşmalarda, sözde komplonun suç ortaklığı sayılıyordu!

Greif ile Fleury'nin burada yapılan tarife uyduklarını, ifadesinde, Bay Stieber'in kendisi söyledi; Hirsch'e gelince, sahte "tutanak

defteri"ni Fleury'nin emriyle ve yardımıyla kendisinin hazırladığını Londra'daki bir sulh yargıcının önünde itiraf etti ve ardından cezai bir kovuşturmaya uğramamak için bu ülkeden kaçtı.

Hükümet, dava sırasında gün ışığına çıkarılan bu tür rezil edici gerçeklerin en fazla birkaçıyla baş edebilirdi. Ren eyaletinde daha önce hiç görülmemiş bir jürisi vardı. Katıksız birer gerici olan altı soylu, dört Finans Lordu,[60] iki devlet memuru. Bunlar, altı hafta boyunca önlerine yığılan karman çorman kanıt yığınını dikkatli bir şekilde inceleyebilecek adamlar değildi; ve bu altı hafta boyunca hiç durmadan onlara anlatılanlara göre, sanıklar, (mülkiyet, aile, din, düzen, hükümet ve yasa gibi) kutsal olan ne varsa yıkmak için kurulan korkunç bir Komünist komplonun elebaşlarıydı! Yine de, eğer Hükümet, aynı zamanda, ayrıcalıklı sınıfları, bu davadaki bir beraat kararının, jürili yargılamanın kaldırılmasının işareti olacağı ve dolaysız bir siyasal gösteri, burjuva liberal muhalefetinin en aşırı devrimcilerle bile birleşmeye hazır olduğunun bir kanıtı sayılacağı yönünde bilgilendirmeseydi, bir beraat kararı verilirdi. Bu koşullar altında, Hükümet, Prusya'nın yeni ceza yasasının geriye dönük olarak uygulanması sayesinde, yalnızca dört sanık beraat ettirilirken yedisinin suçlu bulunmasını sağladı; haber size ulaştığında kuşkusuz öğrenmiş olduğunuz üzere, suçlu bulunanlar, üç yıl ile altı yıl arasında değişen hapis cezalarına çarptırıldı.[61]

---

60 Almanca baskıda "dört finans aristokrasisi üyesi". *–çev.*

61 Köln'deki mahkemenin 12 Kasım 1852 tarihli kararına göre, Heinrich Bürgers, Peter Nothjung ve Peter Röser altışar yıl; Hermann Heinrich Becker, Karl Otto ve Wilhelm Reiff beşer yıl ve Friedrich Lessner üç yıl kale hapsine mahkûm edildi. Sanıklardan dördü (Roland Daniels, Johann Jacob Klein, Johann Erhard ve Abraham Jacobi) beraat ettirildi. Roland Daniels, birkaç yıl sonra, 18 aylık tutukluluk döneminde hapiste yakalandığı verem hastalığı nedeniyle öldü. Ferdinand Freiligrath, mülteci olarak Londra'ya giderek tutuklanmaktan ve yargılanmaktan kurtuldu. *–İngilizce ed.*

Dizin ve Sözlükçe

1848 Fransız Devrimi # *bkz.* Şubat Devrimi (1848)

Akademik Lejyon # Mart 1848'de Viyana'da kurulan yarı askerî öğrenci örgütü. Üniversite öğretim üyelerini ve çoğu radikal demokrat olan başka aydınları da içeren bu lejyon 1848 yılında Avusturya devrimci hareketinde önemli bir rol oynadı. Viyana'daki Ekim ayaklanmasının bastırılmasının ardından dağıtıldı. 51 82 85 86 88 89

Alman Katolikliği (*Deutschkatholizismus*) # 1844 yılında bir dizi Alman devletinde ortaya çıkan, papanın üstünlüğünü tanımayan ve Roma Katolik Kilisesinin pek çok dogmasını ve dinsel uygulamasını reddeden dinsel hareket. 37 38

anarşi # (*ayrıca*: anarşistler, anarşik) 49 55 56 81 84 86 102 119

Auerswald, Rudolf von (1795-1866) # Prusyalı devlet adamı; başbakan ve dışişleri bakanı (Haziran-Eylül 1848). 98

Babil # Bugünkü Bağdat'ın güneyindeki Eski Çağ kenti; sonradan verilen anlama göre, maddiyatçılığı, dünyevi hazları ve kötülüğü simgeleyen zengin ve görkemli bir kent. 19

Bakunin, Mihail Aleksandroviç (1814-1876) # Rus devrimci, anarşizmin kurucularından. 130

Bassermann, Friedrich Daniel (1811-1855) # Alman kitapçı, ılımlı liberal siyasetçi; 1848-1849'da Frankfurt Ulusal Meclisi üyesi (merkez sağ). 102

Becker, Hermann Heinrich (1820-1885) # Alman hukukçu ve gazeteci; 1850'de Komünistler Birliği üyesi oldu; Köln'deki Komünistler Davasında beş yıl kale hapsine mahkûm edildi; sonradan ulusal liberal. 147

Bem, Józef (1795-1850) # Polonyalı general; Polonya'daki 1830-1831 ayaklanmasının önderlerinden; Ekim 1848'de devrimci Viyana'nın savunulmasına katkıda bulundu; 1849'da Macar devrimci ordusunun komutanlarından biri oldu, ardından Osmanlı ordusuna katıldı, Murat

Paşa adını alarak Halep valisi oldu. 89

Berliner politisches Wochenblatt (Berlin Haftalık Siyasal Gazetesi) # 1831-1841 yıllarında yayımlanan aşırı gerici gazete. 27

Blanc, Louis (1811-1882) # Fransız gazeteci ve tarihçi, sosyalist, 1848 Şubat Devrimi sonrasında kurulan Geçici Hükümetin üyesi. 13

Blum, Robert (1807-1848) # Alman gazeteci ve kitapçı; 1848'de Frankfurt Ulusal Meclisinin sol kanadının önderi; Ekim 1848'de Viyana ayaklanmasına katıldı, askerî mahkemede yargılandı ve idam edildi. 96 97 108

Bonald, Louis-Gabriel-Ambroise vicomte (Vikont) de (1754-1840) # Fransız siyasetçi ve yazar, monarşi yanlısı. 27

Bonaparte, Charles Louis Napoléon (1808-1873) # Napoléon Bonaparte'ın yeğeni, 10 Aralık 1848'de cumhurbaşkanı seçildi, 2 Aralık 1851'de darbe yaptı ve ertesi yıl "III. Napoléon" adıyla imparatorluğunu ilan etti. 139

Bonaparte, Napoléon (1769-1821) # Fransız subay ve siyasetçi, 1799 yılında bir hükümet darbesi yaparak başa geçti, 1804 yılında imparatorluğunu ilan ederek I. Napoléon adını aldı. Dış savaşlarla Fransa'nın etki alanını genişletti, ancak sonunda Avrupa'nın birleşen güçleri tarafından yenilgiye uğratıldı, 1814 yılında kısa bir süreliğine bırakmak zorunda kaldığı imparatorluğunu 1815'teki Waterloo Savaşı yenilgisinin ardından tümüyle kaybetti ve yaşamının geri kalanını sürgünde geçirdi (*ayrıca*: Napoleon). 14 30 38 132

Brentano, Lorenz Peter (1813-1891) # Alman hukukçu, demokrat, 1848'de Frankfurt Ulusal Meclisi üyesi (sol kanat); 1849'da Baden'deki geçici hükümetin başkanı, Baden-Pfalz ayaklanmasının yenilgiye uğratılmasından sonra önce İsviçre'ye sonra ABD'ye göç etti. 131

Bürgers, Heinrich (1820-1878) # Radikal Alman gazeteci; 1842-1843'te *Rheinische Zeitung*'da çalıştı; 1848-1849'da *Neue Rheinische Zeitung*'un yazı kurulu üyesi; Komünistler Birliği üyesi ve yöneticisi; Köln'deki Komünistler Davasında altı yıl kale hapsine mahkûm edildi; sonradan ulusal liberal. 147

Camphausen, Ludolf (1803-1890) # Alman banker, Ren liberal burjuvazisinin önderlerinden; Prusya başbakanı (Mart-Haziran 1848). 56 60 69 98

Changarnier, Nicolas Anne Théodule (1793-1877) # Fransız

general, Parisli işçilerin Haziran ayaklanmasının (1848) bastırılmasında rol oynadı, Louis Bonaparte'ın 2 Aralık 1851'deki darbesi sırasında tutuklandı ve ülke dışına sürüldü. 69

Cherval, Julien (gerçek adı Joseph Crämer) # Komünistler Birliği'ne girmeyi ve Paris'teki Willich-Schapper hizbine bağlı olan bir topluluğun yöneticisi olmayı başaran Prusya polis ajanı; Şubat 1852'de "Fransız-Alman komplosu"nun suç ortaklığıyla suçlandı; polisin yardımıyla hapishaneden kaçtı ve İngiltere'ye gitti. 143

Çartistler # Britanya'da, adını 1838 tarihli Halkın Bildirgesi'nden (*People's Charter*) alan, siyasal reformlar için mücadele eden, varlığını 1857 yılına kadar sürdüren işçi sınıfı hareketinin (Çartizm) üyeleri. 76

Dahlmann, Friedrich Christoph (1785-1860) # Alman tarihçi, profesör, liberal siyasetçi; Frankfurt Ulusal Meclisi (merkez sağ). 35

Daniels, Roland (1819-1855) # Alman hekim; Komünistler Birliği üyesi; Köln'deki Komünistler Davasında beraat ettirildi; Marx'ın ve Engels'in arkadaşı. 147

Danton, Georges Jacques (1759-1794) # 1789 Fransız Devriminin liderlerinden. 124

Dietz, Oswald (~1824-1864) # Alman mimar; Komünistler Birliği üyesi; birlik 1850 yılında bölündüğünde Willich-Schapper hizbiyle birlikte ayrıldı; sonradan Amerikan İç Savaşı'na katıldı. 143

Doblhoff-Dier, Anton, Freiherr (Baron) von (1800-1872) # Avusturyalı devlet adamı, ılımlı liberal; 1848'de ticaret bakanı (Mayıs) ve içişleri bakanı (Temmuz-Ekim). 84

Don Kişot # Cervantes'in aynı adlı romanının kahramanı. 28 96

E(h)rhard, Johann Ludwig Albert (1820-?) # Alman satış görevlisi; Komünistler Birliği üyesi; Köln'deki Komünistler Davasında beraat ettirildi. 147

Eichhorn, Johann Albrecht Friedrich (1779-1856) # Prusyalı devlet adamı; din işleri, eğitim ve sağlık bakanı. 38

Eisenmann, Gottfried (1795-1867) Alman hekim ve yazar; Frankfurt Ulusal Meclisi üyesi (önce merkezde, sonra sol kanatta). 24

Ferdinand, I. (1793-1875) Avusturya imparatoru (1835-1848). 75 96

Ferdinand, II. (1810-1859) # İki Sicilya (Sicilya ve Napoli) kralı (1830-1859) 76

Fleury, Charles (aynı zamanda Schmidt, gerçek adı Carl Fried-

rich August Krause) (1824-?) # Londra'da tüccar, Prusya casusu ve polis ajanı. 144-147

Fourier, François Marie Charles (1772-1837) # Fransız ütopyacı sosyalist. 33

Fransız Devrimi (1789) # Monarşinin yerine cumhuriyeti, feodalizme özgü toplumsal katmanlaşmanın yerine "yurttaşlık" hukukunu, din-devlet ayrımını getirdi, ulusalcılığı devletin temel ideolojisi düzeyine yükseltti. Etkisi Fransa sınırlarının çok ötesine uzandı, dünya ölçeğinde bir devrimler (ve karşıdevrimler) dönemini başlattı. 20 25 106

Franz Joseph, I. (1830-1916) # Avusturya imparatoru (Aralık 1848-1916). 107

Franz, I. # *bkz*. Franz, II.

Franz, II. (1768-1835) # Kutsal Roma İmparatoru (1792-1806); *I. Franz* olarak Avusturya imparatoru (1804-1835) (*ayrıca*: I. Franz, yaşlı Franz). 45 48

Freiligrath, Ferdinand (1810-1876) # Devrimci Alman şair; 1848-1849'da *Neue Rheinische Zeitung*'un yazı kurulu üyesi; Komünistler Birliği üyesi; 1850'li yıllarda devrimci mücadeleden çekildi.

Friedrich August, II. (1797-1854) # Saksonya kralı (1836-1854). 122

Friedrich Wilhelm, III. (1770-1840) # Prusya kralı (1797-1840) (*ayrıca*: eski Kral). 26-28

Friedrich Wilhelm, IV. (1795-1861) # Prusya kralı (1840-1861) (*ayrıca*: yeni Kral, Kral, Prusya Kralı). 26-32 38 49 55 56 99 102 107 115 116

Fröbel, Julius (1805-1893) # İlerici Alman yazar ve yayıncı; 1848'de Frankfurt Ulusal Meclisi üyesi (sol kanat). 96

Galiçya # Şubat-Mart 1846'da, 1815'ten beri Avusturya, Prusya ve Rusya'nın ortak denetimi altında bulunan Kraków'daki (Polonya) ulusal kurtuluş ayaklanmasıyla eş zamanlı olarak, Galiçya'da büyük bir köylü ayaklanması gerçekleşti. Sınıfsal çelişkilerden yararlanan Avusturyalı yetkililer, isyancı Galiçyalı köylüler ile Kraków'u desteklemeye çalışan Polonyalı soylular arasındaki çatışmaları kışkırttı. Avusturya hükümeti, soyluların hareketini yenilgiye uğrattıktan sonra Galiçya'daki köylü ayaklanmasını da bastırdı. 42 73

Genç Almanya (*Junges Deutschland*) # 1830'lu yıllarda Almanya'da ortaya çıkan ve Heinrich Heine ile Ludwig Börne'nin etkisi altına giren yazarlar ve eleştirmenler topluluğu. Üyeleri arasında

Gutzkow, Wienbarg, Mundt, Laube ve Jung'un da bulunduğu bu topluluk, vicdan ve basın özgürlüğünü, bir anayasanın çıkarılmasını, kadınların kurtuluşunu ve başka reformları savunuyordu. 1848 sonrasında dağıldılar. 25

Gervinus, Georg Gottfried (1805-1871) # Tarihçi, profesör, liberal; Frankfurt Ulusal Meclisi üyesi (merkez sağ). 36

Gotha partisi # Prusya kralının imparatorluk tacını kabul etmemesi üzerine Frankfurt Ulusal Meclisini terk eden liberal vekiller 26 Haziran 1849'da Gotha kentinde üç günlük bir konferans gerçekleştirdi. "Gotha partisi" diye anılan bu topluluk, Almanya'nın Prusya egemenliği altında birleştirilmesini savunuyordu. 36

Görgey, Arthur von (1818-1916) # 1848-1849 Macar Devriminin askerî lideri, Nisan-Haziran 1849'da Macar ordusunun başkomutanı; devrimci savaşı sabote etti. 93

Greif # Prusyalı polis; 1850'li yılların başlarında Londra'daki Prusya polis bürosunun yöneticilerinden. 144 146

Hampden, John (1595-1643) # İngiliz siyasetçi; 17. yüzyılda mutlakçı rejime karşı parlamenter muhalefetin liderlerinden biri. 99 100

Hansemann, David Justus (1790-1864) # Alman büyük kapitalist, Ren liberal burjuvazisinin önderlerinden; Prusya maliye bakanı (Mart-Haziran 1848). 56 60 69 98 99

Haynau, Julius Jacob von (1786-1853) # 1848-1849 yıllarında İtalya ve Macaristan'daki devrimci hareketleri bastıran Avusturyalı general. 69

Hegel, Georg Wilhelm Friedrich (1770-1831) # Alman filozof, "Alman idealizmi"nin kurucularından. 25

Heine, Heinrich (1797-1856) # Alman şair, yazar ve gazeteci. 65 75

Hirsch, Wilhelm # Alman satış görevlisi, 1850'li yılların başlarında Londra'da Prusya polis ajanı. 144-146

homeopati # Hastalıkları, onlara neden olan maddelerin çok düşük dozlarının verilmesi yoluyla iyileştirmeyi hedefleyen bilim dışı tedavi yöntemi. 114

Hussit savaşları # Çek Reform hareketinin öncüsü ve bir yurtsever olan Jan Hus'un (1369-1415) adıyla anılan savaşlar. Çek halkı bu ulusal kurtuluş savaşlarını 1419-1436 yıllarında feodal Alman beylerine ve Katolik Kilisesine karşı yürütmüştü. 70

Hür Cemaatler (*Freie Gemeinden*) # 1846 ve 1847 yıllarında

resmî Protestan Kilisesine karşı oluşturulan gizemci ve bağnaz topluluklar. 1847 yılında kendi dinsel törenlerini uygulama hakkını elde ettiler ve 1859 yılında Alman Katolikliği ile birleştiler. 37 38

işçi sınıfı # (*ayrıca*: proletarya) 17-19 32-34 44 50 51 54 55 57 58 76 80 86-88 127 128 130 133 138 140 142

Jacobi, Abraham (1832-?) Alman hekim; Komünistler Birliği üyesi; Köln'deki Komünistler Davasında beraat ettirildi; sonradan ABD'ye göç etti. 147

Jellachich (Jelačić), Josip, Graf (Kont) von Bužim (1801-1859) # Avusturyalı general, Hırvatistan, Slovenya ve Dalmaçya Banı; Avusturya ile Macaristan'daki 1848-1849 Devriminin bastırılmasında aktif rol oynadı. 83-86 88 90 91

Johann (1782-1859) # Avusturya Arşidükü, Frankfurt Ulusal Meclisinin seçimiyle Alman İmparatorluk Naibi oldu (Haziran 1848-Aralık 1849) (*ayrıca*: Naip). 63 80 121 125 126 134-136

Jordan, Sylvester (1792-1861) # Alman hukukçu ve siyasetçi, 1830'lu yıllarda Kurhessen'de anayasacı-demokrat hareketin liderlerinden biri; Frankfurt Ulusal Meclisi üyesi. 24

Joseph, II. (1741-1790) # Kutsal Roma İmparatoru (1765-1790). 44 46

kamarilla # Bir hükümdarın yakın çevresindeki, resmî görev ve sorumlulukları bulunmasa bile onun aldığı kararları etkileyen kişilerden oluşan topluluk. 56 83 84

Klein, Johann Jacob (~1817-?) # Alman hekim; Komünistler Birliği üyesi; Köln'deki Komünistler Davasında beraat ettirildi. 147

Komünist Parti Manifestosu # Karl Marx ile Friedrich Engels'in 1848 Devrimlerinden hemen önce, uluslararası bir örgüt olan Komünistler Birliği'nin görevlendirmesi üzerine kaleme aldıkları ve komünistlerin o dönemdeki temel siyasal tezlerini özetleyen çalışma. 33 141

Komünistler Birliği (*Bund der Kommunisten*) # 1847 yılında Karl Marx, Friedrich Engels ve Wilhelm Wolff'ün girişimiyle Londra'da kurulan ve varlığını 1852 yılına kadar sürdüren uluslararası örgüt. 39 140-147

komünizm # (*ayrıca*: komünist) 33 34 37 40 54 142

Konstantinopolis # 67 72

kretenizm # Zekâ geriliğine yol açan bir hastalık. 114

Kutsal İttifak # 1815 yılında Rusya, Avusturya ve Prusya tarafından

kurulan, zaman içinde İngiltere, Osmanlı İmparatorluğu ve Vatikan dışında Avrupa'nın neredeyse tüm güçlerinin katıldığı, Avrupa'daki mutlakçı yönetimleri devrimci akımlardan korumayı hedefleyen ittifak. 26

Latour, Theodor, Graf (Kont) Baillet von (1780-1848) # Avusturyalı general; 1848'de savaş bakanı, Viyana'daki Ekim ayaklanması sırasında öldürüldü. 85

Ledru-Rollin, Alexandre-Auguste (1807-1874) # Fransız yazar ve siyasetçi, 1848 Şubat Devrimi sonrasında kurulan Geçici Hükümette içişleri bakanı. 13 69

Leopold (1790-1852) Baden grandükü (1830-1852). 123 131

Lessner, Friedrich (1825-1910) # Alman terzi kalfası; Komünistler Birliği üyesi; Köln'deki Komünistler Davasında üç yıl kale hapsine mahkûm edildi; sonradan Londra'ya göç etti, Birinci Enternasyonal Genel Konseyi üyesi oldu; Marx'ın ve Engels'in arkadaşı. 147

Louis, XVI. (1754-1793) # Fransa kralı (1774-1792). 27

Louis-Philippe (1773-1850) # Orléans Dükü, Fransa kralı (1830-1848); Şubat Devrimiyle (1848) tahttan indirildi, İngiltere'ye kaçtı ve orada öldü. 49

Maistre, Joseph-Marie (Kont) (1753-1821) # Fransız yazar, monarşi yanlısı. 27

Malmö ateşkesi # 26 Ağustos 1848'de Prusya ile Danimarka arasında Malmö'de (İsveç) imzalanan yedi aylık ateşkes antlaşması. Antlaşmaya göre, Schleswig-Holstein'da Prusya ile Danimarka'nın kuracağı geçici bir hükümet işbaşına getirilecek ve Schleswig'e bağlı askerlerle Holstein'a bağlı askerler birbirlerinden ayrılacaktı. Ateşkes koşulları, Schleswig-Holstein'daki devrimci-demokratik kazanımların ortadan kaldırılması ve iki dükalıkta Avusturya egemenliğinin fiilen yeniden kurulması anlamına geliyordu. Böylece, Prusya, savaş gerekçesi olarak kullandığı Alman Konfederasyonu hedefini bir yana bırakmış oluyordu. Frankfurt Ulusal Meclisi, buna rağmen, bir miktar tereddüt ettikten sonra 16 Eylül 1848'de ateşkes koşullarını onayladı. Bunun üzerine Frankfurt ve çevresinde protesto gösterileri düzenlendi. 65

Manteuffel, Otto Theodor, Freiherr (Baron) von (1805-1882) # Prusya devlet adamı; içişleri bakanı (Kasım 1848-Aralık 1850), başbakan ve dışişleri bakanı (1850-1858). 99

Marrast, Armand (1801-1852) # Fransız yazar ve siyasetçi, 1848 Şubat Devrimi sonrasında kurulan Geçici Hükümetin üyesi. 13

Marx, Karl (1818-1883) # 33 39 140 141 146

Meşruiyetçiler (*Légitimistes*) # 1815-1830 yıllarında Fransa'da iktidarda olan Bourbon hanedanının savunucuları, "anayasal monarşi" taraftarları. 27

Metternich, Clemens Wenzel Lothar, Fürst (Prens) von (1773-1859) # Avusturyalı devlet adamı ve diplomat; dışişleri bakanı (1809-1821) ve şansölye (1821-1848); Kutsal İttifak'ın kurucularından biri. 26 41-43 45 46 48 49 50 52 55 74 81

Mosle, Johann Ludwig (1794-1877) # Alman subay ve devlet adamı; 1848-1849'da Frankfurt Ulusal Meclisi üyesi; Ağustos-Ekim 1848'de Viyana'da imparatorluk temsilcisi. 96

Napoleon # *bkz.* Bonaparte, Napoléon

Neue Rheinische Zeitung (Yeni Ren Gazetesi) # Karl Marx'ın 1848-1849'da, Friedrich Engels'in de önemli katkılarıyla çıkardığı, merkezi Prusya'nın (Almanya) Köln kentinde bulunan günlük gazete. Marx hakkında ülke dışına sürülme kararının çıkması üzerine gazetenin yayını 19 Mayıs 1849'da çıkan 311. sayıyla son buldu. Önce Paris'e giden, Fransa'dan da sürülünce Londra'ya geçen Marx, burada *Neue Rheinische Zeitung. Politisch-ökonomische Revue* (Yeni Ren Gazetesi. Siyasi-İktisadi Dergi) adlı, Prusya'nın Hamburg kentinde basılan dergiyi çıkardı. 93 125 134

New-York Daily Tribune # 1841-1924 yıllarında ABD'de yayımlanan günlük gazete. 1840'lı ve 1850'li yıllarda ilerici bir çizgi izledi ve köleciliğe karşı çıktı. Ütopyacı sosyalistlerin fikirlerinden etkilenen Charles Dana 1840'lı yıllarda gazetenin yazı kurulu üyelerinden biri oldu. Ağustos 1841'den Mart 1862'ye kadar gazeteye katkıda bulunan Marx'ın makalelerinin önemli bir bölümü onun isteğiyle Engels tarafından yazıldı. Yazı kurulu çok sayıda örnekte makale metinlerinde keyfî değişiklikler yaparken, bunlardan bazılarını, yazar ismi kullanmadan, yazı kurulunun yazıları olarak yayımladı. ABD'deki iktisadi bunalımın gazeteyi de etkilemesi nedeniyle 1857 yılından itibaren daha az makale gönderen Marx, Amerikan İç Savaşı'nın başında, ilerici politikalarını terk etmesi nedeniyle gazeteyle

ilişkisini kesti (*ayrıca*: *The Tribune*). 13 80 139-141

Nothjung, Peter (1821-1866) # Alman terzi; Komünistler Birliği üyesi; Köln'deki Komünistler Davasında altı yıl kale hapsine mahkûm edildi; sonradan Lasalcı. 143 147

Otto, Karl Wunibald (1810-?) # Alman kimyacı; Komünistler Birliği üyesi; Köln'deki Komünistler Davasında beş yıl kale hapsine mahkûm edildi. 147

Palacký, František (1798-1876) # Çek tarihçi ve liberal siyasetçi; 1848'de Prag'da düzenlenen Slav Kongresinin başkanı. 70

Paris Devrimi # *bkz*. Şubat Devrimi (1848)

Perczel, Moritz (1811-1899) # Macar general, Macaristan'daki 1848-1849 Devrimine katıldı; devrimin yenilgiye uğraması sonrasında önce Türkiye'ye ardından İngiltere'ye gitti. 85 88 91

proletarya (*bkz*. işçi sınıfı)

Radetzky, Joseph, Graf (Kont) (1766-1858) # Avusturyalı general, 1831'den itibaren Yukarı İtalya'daki Avusturya askerlerinin komutanı; 1848-1849'da İtalya'daki ulusal kurtuluş savaşını acımasızca bastırdı. 75 83 84 87

Reiff, Wilhelm Joseph (~1824-?) # Komünistler Birliği üyesi; 1850'de birlikten atıldı; Köln'deki Komünistler Davasında beş yıl kale hapsine mahkûm edildi. 147

Reuter, Max # 1850'li yılların başlarında Londra'da Prusya polis ajanı. 143 146

Rheinische Zeitung für Politik, Handel und Gewerbe # 1 Ocak 1842 ile 31 Mart 1843 tarihleri arasında Köln'de yayımlanan günlük gazete. Ren burjuvazisinin Prusya mutlakçılığına muhalefet eden temsilcileri tarafından kurulmuştu. 1842 yılının Nisan ayında bu gazetede çalışmaya başlayan Marx, aynı yılın Ekim ayında başyazar oldu. Engels'in de bir dizi makalesinin yayımlandığı gazete, Prusya Hükümetinin 19 Ocak 1843'te çıkardığı bir kararnameyle ağır bir sansüre tabi tutuldu ve 1 Nisan 1843 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere yasaklandı. 29

Rothschild, Mayer Anselm, Baron de (1773-1855) # Dünyanın en zengin Yahudi aileleri arasında yer alan Rothschild ailesinin Frankfurt'taki bankasının sahibi. 31

Rotteck, Karl Wenzeslaus Rodecker von (1775-1840) # Alman tarihçi ve siyasetçi, liberal. 24 35

Römer, Friedrich von (1794-1864) # Württemberg'li devlet adamı; 1848'e kadar Temsilciler Meclisinde liberal muhalefetin lideri; Frankfurt Ulusal Meclisi üyesi. 24

Röser, Peter Gerhard (1814-1865) # Alman puro imalatçısı; 1850'de Komünistler Birliği üyesi oldu; Köln'deki Komünistler Davasında altı yıl kale hapsine mahkûm edildi; sonradan Lasalcı. 147

Rösler, Gustav Adolf (1818-1855) # Alman öğretmen ve gazeteci, 1848-1849'da Frankfurt Ulusal Meclisi üyesi (sol kanat); 1850'de ABD'ye göç etti. 136 137

Saint-Simon, Claude Henri de Rouvroy, comte (Kont) de (1760-1825) # Fransız ütopyacı sosyalist. 25 33

Sançe Panza # Cervantes'in *Don Kişot* adlı romanındaki bir karakter; Don Kişot'un yaveri. 96

Schapper, Karl (~1812-1870) # Alman devrimci; Adiller Birliği'nin liderlerinden, Komünistler Birliği'nin merkezî yönetim organının üyelerinden biri; 1848'de *Neue Rheinische Zeitung*'un düzeltmeni; Şubat-Mayıs 1849'da Köln İşçi Birliği başkanı; 1850'de Komünistler Birliği'nden kopan grubun liderlerinden biri; 1856'da yine Marx'la birlikte hareket etmeye başladı ve 1865'te Birinci Enternasyonal Genel Konseyi üyesi oldu. 142

Schwarzenberg, Felix (Prens) (1800-1852) # Avusturyalı devlet adamı ve diplomat; başbakan ve dışişleri bakanı (Kasım 1848-1852). 52

Schwarzer, Ernst (1808-1860) # Avusturyalı gazeteci ve liberal politikacı; bayındırlık bakanı (Temmuz-Eylül 1848). 84

Sigel, Franz (1824-1902) # Alman subay, demokrat, 1849 Baden-Pfalz ayaklanmasının askeri liderlerinden; İsviçre'ye ve ardından İngiltere'ye sığındı, 1852'de ABD'ye göç etti, Amerikan İç Savaşı'na katılarak birlik yanlısı "Kuzey"in tarafında yer aldı. 131

Slav Kongresi # 2 Haziran 1848'de Prag'da toplanan kongre (*ayrıca*: Prag'daki kongre). 72 73

sosyalizm # (*ayrıca*: sosyalist) 25 33 34 37 40 49 54

Stadion, Franz, Graf (Kont) von (1806-1853) # Avusturyalı devlet adamı, Galiçya'daki ve Bohemya'daki ulusal kurtuluş hareketine karşı yürütülen mücadelenin örgütleyicilerinden; içişleri bakanı (1848-1849). 96

Stieber, Dr. Wilhelm (1818-1882) # Prusyalı polis, Köln'deki Komünistler Davasının örgüt-

leyicilerinden ve baş sanığı, Wermuth'la birlikte "On Dokuzuncu Yüzyılın Komünist Komploları" başlıklı bir kitabın yazarı. 143 145 146

Stüve, Johann Karl Bertram (1798-1872) # Alman liberal siyasetçi, Hannover içişleri bakanı (1848-1850). 24

Şarlman (Charlemange, Karl der Große [Büyük Karl]) (742-814) # Frankların ve Lombardların kralı, Kutsal Roma İmparatorluğu'nun ilk imparatoru. 66

Şubat Devrimi (1848) # Orléans hanedanından Louis-Philippe'i tahttan indiren, Fransa'nın İkinci Cumhuriyet dönemini başlatan devrim (*ayrıca*: 1848 Fransız Devrimi, Paris Devrimi). 13 22 34 54 76

tarım işçileri # 19 20 127 128

Tarihsel Okul # Tarihsel Hukuk Okulu (*Historische Rechtsschule*). Almanya'da, 18. yüzyılın sonunda ortaya çıkan ve Fransız Devriminin burjuva demokratik düşüncelerine karşı çıkan tarih ve hukuk akımı. 27

triumvir # Üçlü yönetimlerde (triumvirlik), üç yöneticinin her biri. 11

Türkiye # (*ayrıca*: Türk) (*ayrıca bkz.* Konstantinopolis) 71 106

Üniteryenler (*Unitarians*) # Hıristiyanlıktaki teslis (üçleme; "Baba", "Oğul" ve "Kutsal Ruh"un birliği) inancını reddederek tanrının birliğini savunanlar. On yedinci yüzyılda İngiltere'de ve Amerika'da ortaya çıkan Üniteryen Kilisesinin öğretilerinde, Hıristiyanlığın törensel yanları yerine manevi ve ahlaki yanları öne çıkarılıyordu. 38

Viyana Kongresi (18 Eylül 1814-9 Haziran 1815) # Avrupa'nın Napoleon Savaşları sonrasındaki siyasal düzenini belirlemek için düzenlenen uluslararası kongre. Kongre kararları, feodal sistemin geri getirilmesine ve Almanya ile İtalya'nın siyasal bölünmüşlüğünün korunmasına yardımcı oldu. 21 23 35

Vogt, Karl (1817-1895) # Alman doğa bilimcisi, materyalist; 1848-1849'da Frankfurt Ulusal Meclisi üyesi (sol kanat); Haziran 1849'da Naipler Kurulunun beş üyesinden biri; İsviçre'ye göç etti; Marx'ın 1860 tarihli *Herr Vogt* (Bay Vogt) adlı eserine göre Louis Bonaparte'ın ajanı. 125

Welcker, Karl Theodor (1790-1869) # Alman hukukçu ve liberal yazar; Frankfurt Ulusal Meclisi üyesi (merkez sağ). 24 35 96

Wilhelm, I. (1781-1864) # Württemberg kralı (1816-1864). 123

Willich, August (1810-1878) # Siyasal nedenlerle görevini bırakan Prusyalı subay; Komünistler Birliği üyesi, 1849 Baden-Pfalz ayaklanmasının katılımcısı; 1850'de Komünistler Birliği'nden kopan grubun liderlerinden biri; 1853'te ABD'ye göç etti, Amerikan İç Savaşı'na katılarak birlik yanlısı "Kuzey"in tarafında yer aldı. 142

Windischgrätz, Alfred, Fürst (Prens) zu (1787-1862) # Avusturyalı general, 1848-1849'da Avusturya'daki karşıdevrimin önderlerinden; Prag'daki ve Viyana'daki ayaklanmaların bastırılmasına komuta etti; 1848-1849'da Macaristan'daki devrimi bastıran ordunun komutanlığını yaptı. 73 83 85 88 96

Wolff, Wilhelm (Lupus) (1809-1864) # Alman öğretmen ve gazeteci, Komünistler Birliği'nin kurucularından; 1848-1849'da *Neue Rheinische Zeitung*'un yazı kurulu üyesi; Marx'ın ve Engels'in çok yakın arkadaşı. 125 135

Wrangel, Friedrich Heinrich Ernst, Graf (Kont) von (1784-1877) # Prusyalı general; Kasım 1848'de Prusya'daki karşıdevrimci hükümet darbesinin liderlerinden biri. 99 101

1848 yılının Şubat ayında Fransa'da başlayıp Avrupa ülkelerinin büyük bir bölümüne yayılan devrim dalgası sırasında, başta Prusya ile Avusturya olmak üzere çok sayıda egemen Alman devletinden oluşan Alman Konfederasyonu'nda bir dizi devrim gerçekleştirildi. Friedrich Engels, bu çalışmasında, "1848 Alman Devrimini zorunlu kılan ve aynı kaçınılmazlıkla onun 1848'de ve 1849'da bastırılmasına yol açan nedenleri" ele alıyor.

İşçi sınıfı Almanya'daki devrimlerin öncülüğünü neden üstlenemedi? Küçük burjuvazinin temsilcileri bu devrimleri neden ileriye taşıyamadı? "Tek ve bölünmez bir Alman Cumhuriyeti" hedefini neden yalnızca komünistler savundu? Bu hedefe neden ulaşılamadı?

Engels, bu kitaptaki makaleleri, ABD'de çıkarılan bir gazete için İngilizce olarak kaleme almıştı. Dolayısıyla, Almanya'daki gelişmeleri, bu ülke hakkında ilk elden bilgi sahibi olmayan okurların anlayabileceği şekilde özetlemeye çalışmıştı.

İlk Almanca çevirisi Engels'in ölümünden sonra yayımlanan *Almanya'da Devrim ve Karşıdevrim*'in sonunda, kurucuları arasında Karl Marx ile Engels'in de bulunduğu Komünistler Birliği'nin üyelerinin 1852 yılında Almanya'da yargılanmalarının ele alındığı ve birliğin o dönemdeki hedeflerine ışık tutan bir makale de yer alıyor.

Yordam Kitap
YordamKitap YordamKitap YordamKitap

ISBN 978-605-172-531-4